

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

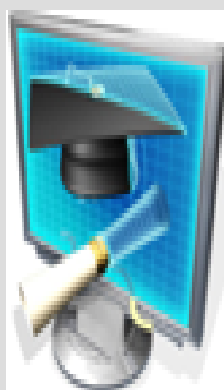
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«ІРПІНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ КОЛЕДЖ»

21st Century Learning

МІЖВУЗІВСЬКА НАУКОВО-
ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«Формування
сучасного освітнього середовища:
теорія і практика»

27 лютого 2020 р.

м. Ірпінь

Матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика» // Зб. наук. пр. / Редкол.: Н.В. Ільченко (голова) та ін. – Ірпінь, 2020. – 100 с.

Рекомендовано до друку методичною радою.
Протокол № 8 від 27 лютого 2020 р.

Редакційна колегія: Н.В. Ільченко, А.Г. Заболотна,
О.І. Погоріла, В.І. Березовський.

У збірнику надруковані доповіді учасників Міжвузівської науково-практичної конференції «Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика».

Матеріали конференції висвітлюють питання за такими напрямками: Освітнє середовище як фактор розвитку особистості педагогічного працівника і здобувача освіти; Формування сучасного освітнього середовища на засадах орієнтованого та компетентнісного навчання; Інноваційні технології модернізації освітнього середовища сучасного закладу вищої освіти.

Матеріали збірника подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат та інших відомостей. Матеріали відтворюються зі збереженням змісту, орфографії та синтаксису текстів, наданих авторами.

Видавничий центр ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».
08200, м. Ірпінь, вул. Гагаріна, 9.

ЗМІСТ

Секція I. ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА І ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ	
ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ <i>Заболотна Алла Григорівна, Ільченко Наталія Володимирівна</i>	5
ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА КОЛЕДЖУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ <i>Навозняк Людмила Михайлівна</i>	9
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ВПЛИВОВИЙ ЧИННИК УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ <i>Остапенко Людмила Миколаївна</i>	13
ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА <i>Павлова Кристина Василівна, Пономарьова Лариса Валеріївна</i>	16
ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЇ <i>Перит Валентина Володимирівна</i>	19
ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА <i>Рибка Наталія Василівна</i>	23
ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА І ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ <i>Філіпчук Катерина Іванівна</i>	26
МОРАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ <i>Фреяк Галина Борисівна</i>	28
ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ <i>Штерн Борис Олегович</i>	31
Секція II. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ ОРІЄНТОВАНОГО ТА КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ	
РОЛЬ ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ <i>Вдович Валентина Григорівна, Поцелуйко Микола Петрович</i>	35
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ <i>Дрижай Людмила Василівна</i>	38
КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ <i>Заїченко Надія Вікторівна</i>	42
ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ <i>Івкова Наталія Миколаївна</i>	44
ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ <i>Іщук Надія Василівна</i>	47

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В АГРАРНИХ КОЛЕДЖАХ <i>Куденчук Леся Андріївна</i>	51
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ ТА НАВИЧОК СУЧАСНОЇ МОЛОДІ <i>Лук'янчук Світлана Василівна</i>	55
ЗАЛУЧЕННЯ РОБОТОДАВЦІВ ДО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 193 «ГЕОДЕЗІЯ ТА ЗЕМЛЕУСТРІЙ» <i>Русіна Неля Григорівна, к.п.н.; Лютко Микола Григорович; Дерманчук Микола Олексійович</i>	58
МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ <i>Семененко Тетяна Анатоліївна</i>	62
РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО ЗМІСТУ ОСВІТИ <i>Скуратівська Галина Степанівна</i>	64
ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ ОРІЄНТОВАНОГО ТА КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ <i>Тимощук Леся Миколаївна, Тимощук Роман Миколайович</i>	66
ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ <i>Черненко Людмила Борисівна</i>	73
Секція III. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	
ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНФРАСТРУКТУРА ТОВАРНОГО РИНКУ» <i>Баркар Людмила Іванівна</i>	76
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ <i>Гапонова Валентина Миколаївна</i>	79
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВНЗ ЯК СПОСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ <i>Готра Наталія Леонідівна</i>	81
СПІВПРАЦЯ ПРЕДСТАВНИКІВ БІЗНЕСУ ТА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ <i>Іванова Світлана Миколаївна</i>	84
ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС <i>Петриковська Алла Анатоліївна</i>	88
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ БІОЛОГІЇ <i>Радик Алла Василівна</i>	90
РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ В МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА <i>Цикалюк Юрій Олексійович</i>	94
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ ВИКЛАДАННІ БУДІВЕЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН <i>Шаперчук Степан Віталійович</i>	97

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА І ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Заболотна Алла Григорівна,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
викладач – методист,

ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж».

Ільченко Наталія Володимирівна,

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
викладач – методист,

ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»

ІНФОРМАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Кожному цивілізаційному періоду людства відповідає побудова адекватної системи освіти. На сьогодні актуальною проблемою еволюції середовищного підходу у вищій освіті є управління розвитком освітнього середовища закладу вищої освіти з урахуванням глобальних змін, тенденцій національних систем вищої освіти, стратегій розвитку закладів вищої освіти у конкурентних умовах.

Такі глобальні тенденції розвитку людства, як інтеграція та інтернаціоналізація, інформатизація суспільних процесів, технологічні мега тренди, що змінюють фізичний, цифровий, біологічний світ, та довголіття орієнтують розвиток національних систем вищої освіти до гарантії якості вищої освіти нового рівня, формування у здобувачів освіти актуальних навичок та компетентностей. У таких умовах середовищний підхід стає стратегією розвитку вищої освіти, методом пізнання й інструментом вирішення теоретичних і практичних проблем підготовки професіоналів нового покоління, підтримки особистісно-професійного успіху та самореалізації випускників. Значні зміни, що відбуваються в суспільстві, економіці, виробництві, висувають до системи вищої освіти нові вимоги щодо якості підготовки та особистісно-професійного розвитку молоді, зокрема, формування актуальних навичок, загальних та професійних компетентностей майбутніх фахівців.

На вивченні такого феномену, як освітнє середовище протягом багатьох десятиліть зосереджують значні зусилля психологи, педагоги, філософи різних країн світу. Проблема всебічного вивчення впливу освітнього середовища на розвиток особистості актуалізувалась у 70-90 роки ХХ століття. Проте автором поняття «педагогіка середовища» по праву вважають Станіслава Теофіловича Шацького (1878-1934), у 4-х томному виданні творів якого 126 разів згадується про «середовище», «педагогіку середовища» [1]. На думку вченого, джерело розвитку дитини лежить не в генетичних задатках, а у тому соціальному і економічному середовищі, в якому відбувається її формування і виховання.

Видатний український педагог В.О. Сухомлинський у циклі бесід, відомих під загальною назвою «Розмова з молодим директором», які вперше були опубліковані в 1965- 1966 рр. у журналі «Народное образование», стверджує, що середовище – «це і світ речей, що оточують учня, і вчинки старших, і особистий приклад вчителя, і загальний моральний тонус життя шкільного колективу (як матеріалізується ідея піклування про людину), чуйність, сердечність». При цьому він зазначає, що «середовище не є чимось раз назавжди створеним і незмінним», «середовище повинно повсякденно створюватись і збагачуватись» [5].

З початку ХХІ століття все більше науковців звертається до вивчення освітнього середовища закладу вищої освіти. Визначенню сутності середовищного підходу у вищій

освіті, виокремленню освітнього середовища закладу вищої освіти та його видів, дослідженню типології, функцій, структури, формування та розвитку освітнього середовища закладу вищої освіти присвятили свої дослідження О. Артюхіна, Т. Менг, В. Н. Новіков, Д. Хорват. Вплив середовищного підходу у вищій освіті на професійний розвиток особистості у ЗВО аналізують О. Бондар, І. Краснощок, О. Романовський. Активно досліджують різні аспекти середовищного підходу у вищій освіті в Україні сьогодні М. Братко, О. Горчакова, О. Микитюк, О. Керницький, О. Ярошинська.

На думку Братко М.В., освітнє середовище закладу вищої освіти - це комплекс умов-можливостей та ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, що склались цілеспрямовано в установі, яка виконує освітні функції щодо надання вищої фахової освіти, забезпечує можливості для загальнокультурного та особистісного розвитку суб'єктів освітнього процесу. Якість освітнього середовища визначається його здатністю забезпечувати всім суб'єктам освітнього процесу можливості для задоволення освітніх потреб, особистісного розвитку, саморозвитку. Дослідниця зазначає, що, цілеспрямовано змінюючи їх, можна здійснювати опосередкований вплив на всі складові освітнього процесу, в тому числі на його результат – випускника-фахівця [2].

Нині стан розвитку української освіти характеризується її системним реформуванням, підтримкою інноваційного розвитку, переходом до нової якості. Одним із пріоритетів модернізації освіти в Україні на початку XXI століття є формування інформаційного освітнього простору, на розбудову якого орієнтують чинні закони України «Про повну загальну середню освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту» та Національна доктрина розвитку освіти України. У нових законах про освіту вперше запроваджено на законодавчому рівні варіативність форм здобуття освіти, передбачено дистанційну, мережеву, змішану форми здобуття освіти. Запровадження ІКТ в освітню галузь від одноразових проектів переходить до системного процесу, що охоплює всі види діяльності суб'єктів освіти.

Як свідчать результати дослідження компанії Cisco, третина світової молоді вважає всесвітню мережу Інтернет «невід'ємною частиною» свого життя, найважливішою для людини потребою, як повітря, вода, їжа і житло. Якщо попередні покоління обирали особисте спілкування, то нове покоління більш схильне до спілкування в режимі он-лайн. І завдання викладачів – скерувати це спілкування у правильному напрямку, кінцевий пункт якого – гуманне та толерантне ставлення до оточуючих, усвідомлення того, що «потрібно жити не для себе і не для інших, а зі всіма і для всіх» [6].

Здобувачі освіти і науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти сьогодні віддають перевагу інформаційно-комунікаційним технологіям навчання та використанню засобів інформаційного освітнього середовища в навчально-виховному процесі.

Важливим елементом підвищення якості підготовки фахівців у ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж» є єдине інформаційно-освітнє середовище, що дає можливість інтенсифікувати освітній процес, підвищити його ефективність. Використання інформаційно-освітнього середовища надає суб'єктам освітнього процесу ряд нових можливостей: поєднання високої економічної ефективності та гнучкості навчального процесу, широке використання інформаційних ресурсів, суттєве розширення можливостей традиційних форм учення, а також можливість створення нових ефективних форм навчання. Єдине інформаційне середовище дозволяє в галузі освітньої діяльності оптимально і якісно вирішити такі питання, як:

- подання навчального матеріалу та довідкової інформації;
- перехід від домінування репродуктивної діяльності до творчої та консультативної;
- надання доступу учасникам освітнього процесу до інформації, пов'язаної з плануванням, організацією та моніторингом освітнього процесу;

- забезпечення комунікативної взаємодії між викладачами, здобувачами освіти та управлінським апаратом;
- ефективне використання матеріалів навчально-методичних комплексів, які постійно оновлюються.

Одним із компонентів єдиного інформаційного середовища є вільні ресурси Інтернет, які активно використовують здобувачі освіти і викладачі коледжу. Вільні ресурси Інтернет містять електронні матеріали, які знаходяться у вільному доступі, і матеріали, розміщені на сайті коледжу. Використовуючи Інтернет, студенти отримують доступ до електронної пошти, до наукових та освітніх web-ресурсів Інтернет, до електронних тестів з різних дисциплін, до лабораторних дистанційних практикумів, до електронних бібліотек з віддаленим доступом, до форумів, до різних систем спілкування в реальному часі, що сприяє підвищенню якості освіти.

За допомогою сучасних мережевих технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців ОКР «бакалавр» на сьогодні коледж має можливість звертатися до віддалених освітніх ресурсів у режимі он-лайн, використовувати засоби віртуальних лабораторій і лабораторних комплексів віддаленого доступу, ресурсів кабінетів і лабораторій НУБіП України.

Для забезпечення навчального процесу, окрім навчальних аудиторій та кабінетів, у коледжі створено 15 комп'ютерних навчальних лабораторій, 18 мультимедійних аудиторій для проведення лекцій, що дає можливість викладачам проводити лекційні заняття з мультимедійним супроводом. У навчальному процесі використовується 2 інтерактивні дошки, що дозволяє працювати з електронними навчально-методичними комплексами дисциплін, педагогічними програмними засобами, використовувати велику кількість якісних ілюстративних матеріалів (рисунок, графіка, карти, схеми, фотографії, відеофрагменти, звукові ряди, інтерактивні моделі, тренажери, 2D-, 3D-анімації), що сприяє високому рівню ефективності навчання. Здійснення тестового контролю знань студентів організоване за допомогою програмного забезпечення SunRav TestOffice Pro.

При викладанні фахових дисциплін використовуються спеціалізовані програми, у т.ч.: Система інформаційно-правового забезпечення ЛПА: ЗАКОН Еліт, версія 9; комп'ютерна програма «Методично-програмний комплекс оцінювача» та інші.

У навчальному процесі використовуються 186 комп'ютерів (при потребі 176 одиниць), термін експлуатації яких становить не більше 8 років. Всі ПК підключені до мережі Інтернет. Технічні характеристики комп'ютерної та презентаційної техніки, мережевого обладнання відповідають вимогам сучасних програмних продуктів на основі Windows-технологій. Також використовується 2 переносних (портативних) проектори), 2 інтерактивні дошки. Це сприяє активізації пізнавальної, творчої, професійної діяльності майбутніх фахівців, дозволяє працювати з електронними навчально-методичними комплексами, програмними засобами і позитивно впливає на ефективність засвоєння знань здобувачами освіти. Адже, як зазначають дослідники інформаційного середовища, процес одночасного використання різних форм подання інформації за допомогою різноманітних словесних, візуальних, мультимедійних кодів, таких, як: предмет, слово, аббревіатура, рисунок, креслення, графіка, граф-схеми, піктограми, символ, число, модель, дослід – сприяє активізації навчальної діяльності, її підтримці, інтенсифікації процесу осмислення й переробки інформації. Крім того, візуалізація навчального матеріалу дає змогу систематизувати й узагальнити інформацію або, навпаки, подати її ширше, допомагає виокремити найголовніші моменти [3].

Важливою складовою інформаційного освітнього середовища коледжу є навчально-інформаційний портал на платформі MOODLE, використання якого сприяє розширенню дистанційного навчання, організації взаємодії між викладачами та студентами, створенню

об'єктно-орієнтованого навчального середовища. У цьому освітньому середовищі розміщені навчально-методичні комплекси з дисциплін, які містять:

- електронні підручники;
- електронні навчально-методичні посібники;
- конспекти лекцій;
- методичні рекомендації до лабораторних та практичних робіт;
- методичні рекомендації до виконання курсових робіт;
- зразки завдань для контрольних робіт;
- завдання для самостійної роботи та вимоги до них;
- завдання до підсумкової атестації;
- опис інформаційних засобів та технологій, необхідних для виконання навчальних завдань;
- електронні банки тестів;
- посилання на додаткові інформаційні ресурси з дисципліни;
- додаткові навчальні матеріали (підручники, посібники, журнали тощо).

Навчально-методичні комплекси з дисциплін використовуються студентами і викладачами у локальній мережі та мережі Інтернет. Матеріали НМК постійно оновлюються та поповнюються.

Педагогічні працівники коледжу для виконання методичної, організаційної та інших видів робіт мають у своєму розпорядженні препаратурські кімнати при навчальних лабораторіях, кабінетах, кабінети циклових комісій, спеціально обладнані для роботи у мережі Інтернет.

Постачання Інтернет-каналу відбувається від провайдера ТДВ «Компанія «Бест» через оптичну магістраль на швидкості 100 Мбіт/сек. Для розподілу швидкості та доступу в Інтернет встановлено сервер HP Proliant DL360 G5 2xQC E5510 2.13GHz 4GB RAM під управлінням операційної системи FreeBSD. Доступ робочих станцій (комп'ютерів) до мережі Інтернет організований за допомогою гігабітної локальної мережі. Контроль і розподіл прав доступу в мережу здійснюється програмованими мережевими концентраторами Cisco Catalyst 24TT, які встановлені на кожному поверсі навчальних корпусів. Для забезпечення стабільної швидкості в мережі з'єднання між навчальними корпусами відбувається за допомогою швидкісного оптичного волокна. У навчальних корпусах, бібліотеці та на території коледжу забезпечено доступ до мережі Інтернет на основі бездротових технологій Wi Fi (всього 11 точок доступу).

Коледж має бібліотеку та читальний зал на 125 місць. Загальний бібліотечний фонд налічує 47,3 тис. примірників. Читальний зал бібліотеки оснащений клієнт-термінальним сервером та 8 ПК (Intel 865 Cel-3.06 GHz) з доступом до Інтернету та локальної мережі. Відвідувачам читального залу доступ до мережі Інтернет надається за допомогою бездротових технологій Wi Fi. Встановлено файловий сервер для зберігання та надання доступу до електронних навчальних матеріалів, розроблених викладачами коледжу. Впроваджується автоматизована бібліотечна система «ІРБИС – 32», формується електронний каталог наявної літератури. Виконуючи основну бібліотечну функцію – зберігання інформації, бібліотека в інформаційному середовищі коледжу посідає особливе місце, оскільки виконує роль посередника між інформаційними ресурсами та споживачами інформації, вибираючи при цьому, систематизуючи, зберігаючи та пропонуючи краще з величезного інформаційного масиву.

Аналіз наукових досліджень освітнього середовища закладу вищої освіти в цілому і стану інформаційного освітнього середовища ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж» зокрема дозволяє глибше зрозуміти залежність якості підготовки фахівців, ефективності освітнього процесу від наявності у ньому сучасного освітнього середовища. Електронні освітні ресурси і сформоване на їх основі інформаційно-комунікаційне середовище мають чималий потенціал для підвищення якості підготовки

фахівців і водночас потребують постійного оновлення, поповнення, вдосконалення. З'являються засоби нового покоління, нові технології, впровадження яких в освітній процес у коледжі є одним із пріоритетних завдань колективу.

Література:

1. Бершадська Д.С. Педагогічні погляди і діяльність С.Т. Шацького. – М., 1960.
2. Братко М.В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: пошук стратегій управління. – Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр./ Київ. університет ім. Бориса Грінченка, 2014. - №22: Психологія. Педагогіка.
3. Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: зб. наук. праць / за ред. В.Ю. Бикова, Ю.А. Жука; Інститут засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2004.
4. Новиков В.Н. Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор [Електронний ресурс] / В.Н. Новиков// Електронний журнал «Психологическая наука и образование». – 2012. - №1. – Режим доступа: www.psyedu.ru
5. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором. / В.О. Сухомлинський // Вибрані твори в 5-ти т. – Т. 4. К.: Радянська школа. 1976.
6. Cisco: Життя без Інтернету для сучасної молоді /vslosvita.ua > Бібліотека > Інформатика.

Навозняк Людмила Михайлівна,
викладач соціальних дисциплін
ВСП «РК НУБіП України»

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА КОЛЕДЖУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах розвитку вищої освіти саме від особистісного потенціалу педагогічного працівника коледжу, високого рівня його професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей, залежить вирішення проблем навчання та виховання майбутнього фахівця відповідно до нових освітніх стандартів.

Нинішнє суспільство потребує педагога, який володіє високою фаховою кваліфікацією та професійною культурою, здатний об'єктивно осмислювати педагогічні явища та факти, критично оцінювати й творчо перетворювати педагогічну дійсність.

Сучасна модель педагога передбачає готовність до застосування нових освітнянських ідей, здатність постійно навчатись, бути в постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються додатком до диплома про педагогічну освіту, а формуються в щоденній педагогічній практиці шляхом професійного саморозвитку.

Поняття «професійний саморозвиток» є центральним у педагогічній психології і визначається як складний інволюційно-еволюційний поступ, у ході якого відбуваються прогресивні й регресивні інтелектуальні, особистісні, поведінкові, діяльнісні зміни в самій людині. [1]

Професійний саморозвиток – це багатокомпонентний особистісно і професійно значущий процес, що сприяє формуванню індивідуального стилю професійної діяльності педагога, допомагає осмисленню власної самостійної діяльності, є засобом самовдосконалення і становлення професіонала.

Не існує меж професійного саморозвитку, оскільки цей процес динамічний, діалектичний і зумовлений новими цілями й вимогами, які з'являються відповідно до змін

стандартів професійної діяльності, ідеальних уявлень про сенс, зміст, форми і методи професійної діяльності.

У психолого-педагогічній літературі виділяють два напрями саморозвитку особистості – самовиховання (виховання волі, якостей, рис характеру, певної поведінки) та самоосвіта (розумове виховання, інтелектуальне зростання, накопичення знань). Самоосвітня діяльність педагога передбачає не лише накопичення нової інформації, а й системне осмислення цієї інформації, її інтеграцію з наявними знаннями. Потреби в самоосвіті у кожного педагога свої, специфічні, оскільки на них впливають різні фактори, а саме: особистість викладача, його інтереси, наукова і педагогічна підготовка, загальноосвітній і культурний рівень; власна педагогічна робота і її результати, оцінка його роботи іншими суб'єктами навчального процесу. [1]

Самоосвіта педагога – це провідна форма професійного саморозвитку, що полягає в засвоєнні, оновленні, поширенні й поглибленні знань, узагальненні досвіду шляхом цілеспрямованої, системної самоосвітньої роботи, спрямованої на саморозвиток та самовдосконалення особистості, задоволення власних інтересів і об'єктивних потреб освітнього закладу.

Необхідність самоосвіти продиктована, з одного боку, самою специфікою педагогічної діяльності, її соціальною роллю, з іншого боку – реаліями й тенденціями неперервної освіти, що пов'язано з мінливими умовами педагогічної праці, потребою суспільства, еволюцією науки і практики, вимогами до людини, її здатності швидко й адекватно реагувати на зміну суспільних процесів і ситуацій, готовності змінювати свою діяльність, уміло розв'язувати нові складні завдання.

Самоосвіта педагога не повинна зводитися до відновлення знань, якими він оволодів у вузі, мова йде про ознайомлення з новітніми педагогічними та психологічними дослідженнями, пошук нових напрямків у методиці та організації освітнього процесу, розгляд на високому науковому рівні педагогічних проблем, що викликають утруднення в практичній роботі [4].

Потреба в самоосвіті передбачає: визначення мети самоосвіти; усвідомлену потребу особистості в знаннях; потребу в інформації, яка є необхідною для орієнтування у навколишньому середовищі, у професійній діяльності та для особистого розвитку; потребу в умінні передбачати, прогнозувати результати своєї діяльності; потребу в емоціях радості, задоволення у зв'язку з успішним завершенням того чи іншого виду пізнавальної діяльності. Враховуючи, що педагогічна праця є творчим процесом, що носить дослідницький характер викладач ставить перед собою цілі самоосвіти і визначає шляхи для їх досягнення [2].

Можна виділити основні компоненти самоосвітньої діяльності:

1. Стартовий інтелектуальний потенціал – це певний обсяг знань, умінь та навичок, набутих викладачем. Знання – фундамент пізнавальної діяльності. При постійному саморозвитку викладача удосконалюється рівень його інтелектуальної компетентності, а саме: стан науково-теоретичної підготовки; стан психолого-педагогічної підготовки; стан методичної підготовки; стан технологічної підготовки.

2. Мотиви формування безперервної самоосвіти. Під мотивацією розуміють сукупність внутрішніх та зовнішніх сил, які збуджують педагога до діяльності та надають їй певного смислу. Серед мотивів найчастіше зустрічаються: прагнення до постійного самовдосконалення; прагнення до самовираження; прагнення самореалізації та самоствердження особистості; професійне зростання; розширення кругозору; підвищення рівня розвитку усіх видів компетентностей; наявність пізнавальної зацікавленості; створення позитивного іміджу серед здобувачів освіти, батьків, колег; підвищення кваліфікаційної категорії під час атестації; отримання нагород; підвищення особистісного рейтингу на різних рівнях підпорядкування.

3. Навички самостійного оволодіння знаннями – це навички, набуті людиною на підставі власних психофізіологічних особливостей та удосконалені у процесі життєдіяльності: читання; слухання; спостереження; експеримент.

4. Уміння розумової діяльності: чуттєве пізнання; техніка мислення; вибір проблем та шляхів рішення.

5. Уміння самоорганізації пізнавальної діяльності – це вибір джерел пізнання: вибір форм самоосвіти; планування; організація робочого місця; самоорганізація; самоаналіз; самоконтроль. [3]

Самоосвіта педагогічного працівника коледжу здійснюється при наявності таких ознак:

- самоосвіта як процес пізнання передбачає не просте закріплення професійних знань і засвоєння уже відомої наукової інформації, а має на меті одержання нових наукових методичних знань, практичних навичок;

- самоосвіта повинна бути безперервною, поповнення нових знань може здійснюватися на основі попередньої підготовки педагогів;

- самоосвіта повинна сприяти оволодінню педагогом застосування професійних знань у його практичній діяльності.

При виборі методів і засобів самоосвіти викладач повинен врахувати власний рівень підготовки, інтереси, можливості, визначити форми самоосвіти.

До основних напрямів самоосвіти і саморозвитку викладача відносяться: професійні, педагогічні, психологічні, методичні, естетичні, історичні, політичні тощо.

Серед сучасних технологій самоосвіти ефективними є технології: інформаційні, комунікативні, особистісно орієнтовані; проблемного, ігрового, тренінгового, розвивального навчання тощо.

До найбільш поширених форм самоосвіти викладача слід віднести: науково-дослідницьку діяльність за обраним науковим напрямом, вивчення наукової, фахової, методичної та навчальної літератури; написання монографій, підручників, посібників; вивчення досвіду колег; підготовка до занять, розробка нових методик проведення занять і практична апробація нових технологій, форм та методів навчання [2].

Займатися самоосвітою можна за допомогою Інтернет ресурсів. Ці ресурси можна поділити на дві великі групи:

1. Освітні ресурси, на яких можна отримувати знання online.

2. Ресурси, на яких можна отримати запрошення на семінар, тренінг, майстер-клас, конференцію тощо.

До першої групи слід віднести найпопулярніші освітні ресурси: «Prometheus» – український громадський проект масових відкритих онлайн-курсів, метою якого є безкоштовне надання доступу до курсів університетського рівня всім бажаючим, а також надання можливості публікувати та розповсюджувати такі курси провідним викладачам, університетам та компаніям; ще один із провідних ресурсів із найбільшою базою безкоштовних курсів з різних напрямків знань – Coursera.org; «На урок», «Всеосвіта», «Освіторія» тощо.

До другої відносяться сайти, групи в соціальних мережах, які розповсюджують інформацію про проведення offline/online конференцій, форумів, тренінгів, курсів, публічних лекцій, наприклад, сайт Соціальна наукова мережа.

Будь-яка форма самоосвіти є ефективною, якщо вона має результат. Результатом самоосвітньої діяльності викладача є підвищення рівнів професійної та педагогічної майстерності; захист кандидатських та докторських дисертацій, написання та видання навчально-методичної літератури – підручників, посібників, практикумів, методичних рекомендацій та ін.; розробка нових методик проведення занять; підготовка доповідей та виступів; проведення показових лекцій, практичних, семінарських та лабораторних

занять; розробка авторських методів викладання навчальних дисциплін; вивчення передового педагогічного досвіду та ін.

Самоосвіта педагогічного працівника буде продуктивною за наступних умов:

- В процесі самоосвіти реалізується потреба особистості у власному розвитку.
- Педагог уміє визначити свої сильні та слабкі сторони, володіє способами самопізнання та самоаналізу, є відкритим до змін.
- Володіє розвинутою здатністю до рефлексії (діяльності особистості, що спрямована на усвідомлення власних дій, почуттів, аналізу цієї діяльності та формулювання висновків).
- Програма професійного саморозвитку, самоосвіти містить у собі можливості дослідницької, пошукової, творчої діяльності.
- Педагог є готовим до творчості.
- Існує зв'язок особистісного та професійного саморозвитку [4].

Самоосвіта і саморозвиток – це безперервний процес, з яким стикається кожна людина (а не лише педагог) у процесі своєї життєдіяльності. Нема самоосвіти – нема саморозвитку, нема прогресу, відповідно є регрес або деградація.

Отже, входження України в європейський освітній простір піднімає питання саморозвитку педагогічного працівника як одну із актуальних вимог суспільства до професії педагога. Кожен сучасний педагогічний працівник коледжу має усвідомити, що саморозвиток та самоосвіта зокрема – це не лише професійне самовдосконалення, а й усвідомлена потреба, яка захищає його від інтелектуального зубожіння, це усвідомлений процес пізнавальної діяльності, це вдосконалення будь-яких рис людини або її навичок, це постійний пошук, зростання, розвиток. Тому саморозвиток є головним завданням кожного педагога.

Література:

1. Ігнацевич І.І. Професійний саморозвиток як чинник формування професійної культури педагога / І.І. Ігнацевич [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://intkonf.org/ignatsevich-i-i-profesiyiny-samorozvitok-yak-chinnik-formuvannya-profesiynoyi-kulturi-pedagoga/>
2. Кайдалова, Л. Г. Самоосвіта і самовдосконалення викладача вищого навчального закладу / Л. Г. Кайдалова [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/2967>
3. Кізіченко Л.І. Самоосвіта як безперервний процес саморозвитку та самовдосконалення педагогів / Л.І. Кізіченко [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/metodichna-rozrobka-samoosvita-yak-bezperervnyi-proces-samorozvitku-ta-samovdoskonalennya-pedagogiv-60845.html>
4. Святченко І. Самоосвіта як підвищення компетентності педагога / І. Святченко [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/7151/>

Остапенко Людмила Миколаївна, викладач,
Сумський коледж харчової промисловості
Національного університету харчових технологій

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ВПЛИВОВИЙ ЧИННИК УСПІШНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

В умовах сьогодення перед сучасним науковцем, викладачем, педагогом стоять нові виклики, зумовлені, насамперед, глобальною трансформацією освіти та освітніми реформами в Україні. Серед дев'яти ключових компонентів, з яких складається формула нової освіти, є: по-перше, новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві та, по-друге, сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання здобувачів освіти, освітян, батьків.

Важливість розв'язання проблеми створення освітнього середовища сьогодні зумовлена необхідністю його цілісного оновлення і приведення у відповідність до загальних трансформаційних змін, які відбуваються в суспільстві. Законом України «Про освіту», Національною доктриною розвитку освіти України в XXI столітті, іншими нормативними документами визначені провідні цілі та завдання розвитку національної системи освіти, яка має відповідати соціальному замовленню та потребам особистості.

Швидке входження України в європейський та світовий простір характеризується запозиченням світових та європейських стандартів. Постійне поповнення і відновлення знань є необхідною умовою високої кваліфікації і компетентності педагогічних працівників. Зміни, що входять у сучасне життя, повинні бути сигналом для відповідної адаптації системи навчання студентів.

У Законі України “ Про освіту” зазначено, що «...метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» [1].

Це характеризує навчання та виховання як єдиний безупинний процес та означає, що головним завданням діяльності вищого навчального закладу є не тільки підготовка висококваліфікованих спеціалістів, а й формування особистості студентів з гармонійно поєднаними професійними, морально-естетичними, психологічними якостями. У підсумку суспільство наповнюється спеціалістами з високими професійними і моральними якостями, а з найкращих випускників формується еліта суспільства. Зазначені завдання повинні вирішуватись одночасно, провідну роль при цьому відіграє висока кваліфікація, моральне обличчя та авторитет педагогічного працівника.

У процесі виконання людиною своєї професійної діяльності цінуються не тільки його професійні знання, вміння, але також його професійні та особистісні якості. Оскільки, як зазначає Л. Белова, «...зростають вимоги не тільки до професійної підготовки, але й до особистісних якостей, здатних забезпечувати успішність адаптації та можливість самореалізації людини у світі, що швидко змінюється» [2].

Слушною видається думка С.Мелікової, що підготовка висококваліфікованих кадрів, спроможних конкурувати на ринку праці, які володіють знаннями, вміннями, навичками у своїй галузі, спроможні здійснювати самостійно здобуття необхідної інформації, поповнювати знання та застосовувати їх у сучасних реаліях – все це завдання, що постають перед вищою освітою XXI століття [3].

Освітнє середовище – це система соціальних зв'язків і відношень у галузі освіти, це місце перетину діяльності всіх учасників освітнього процесу, де забезпечується використання та активізація їхнього творчого потенціалу. Освітнє середовище характеризується обсягом освітніх послуг, їхньою якістю, інтенсивністю освітньої інформації. Освітнє середовище функціонує на принципах взаємодії різних освітніх систем, народжених певною культурою.

Взаємодія особистості й середовища характеризується багаторівневістю та складними взаємозв'язками, тому ефективний і повноцінний розвиток особистості у вищому навчальному закладі відбувається через залучення студентів до активної, динамічної, спрямованої на певний результат індивідуальної та самостійної інтелектуально-творчої праці.

Сучасне освітнє середовище створює неповторне індивідуалізоване та персоналізоване враження, де у кожного є можливість відшукати себе.

Отже, актуалізується проблема надання молодій людині елементарних можливостей інтегруватися в різні соціуми, самовизначатися в житті, активно діяти, бути конкурентоспроможною на світовому ринку праці, саме завдяки розвитку в освітньому середовищі.

Якість освіти може бути забезпечена лише якісною організацією навчального процесу викладачами-професіоналами. Слушною видається думка В.Кременя про те, що не можна піднести освіту на вищий щабель, не віддавши належного її ключовій фігурі – викладачу, який має володіти не тільки своїм предметом, а й уміти орієнтуватися у відповідній галузі знань, здійснювати інтеграцію в рамках суміжних дисциплін, будувати навчальні плани, формувати у студентів навички самоосвіти. Все це під силу педагогу як творчій індивідуальності. Викладач такого рівня професіоналізму бачить особистісний сенс всього, що відбувається в процесі його професійної діяльності. [4].

Вітчизняні та зарубіжні науковці й практики трактують освітнє середовище, як частину життєвого, соціального середовища людини, яка виявляється у сукупності усіх освітніх факторів, що безпосередньо або опосередковано впливають на особистість у процесах навчання, виховання та розвитку; є певним виховним простором, в якому здійснюється розвиток особистості.

Освітнє середовище вивчали як зарубіжні (Дж. Гібсон, У. Мейс, Т. Менг, М. Турвей, В.А. Ясвін та інші), так і вітчизняні (Г.О. Балл, І.Д. Бех, Є.В. Бондаревська, С.Ю. Максимова, О.М. Пехота, В.В. Рибалка, В.А. Семиченко, В.В. Серіков, С.О. Сисоєва та інші) дослідники. Цікавим є підхід зарубіжного науковця В.А. Ясвіна, який вважає, що освітнє середовище – це характеристика життя всередині освітнього закладу, система впливів і умов формування особистості, а також система можливостей для розвитку особистості, які містяться у соціальному та просторово-предметному оточенні.

Водночас у сучасних швидкозмінних умовах освітнє середовище навчального закладу не є ізольованим від зовнішніх і внутрішніх факторів, їх впливу, які можуть мати як позитивний результат, так і містити загрози, небезпеки та ризики, які можуть сприяти деструктивним змінам у ньому. Для протидії таким змінам, необхідно, щоб освітнє середовище навчального закладу було захищеним, безпечним, в якому наявні безпечні умови навчання та праці, комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю здобувачів освіти, педагогів і батьків, відсутні будь-які прояви насильства та є достатні ресурси для їх запобігання, а також дотримано прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника навчально-виховного процесу.

Сьогодні актуалізуються нові аспекти важливості освітнього процесу для розвитку особистості та соціуму, адже в умовах швидкозмінного світу освіта реально стає продуктивною силою й гарантом національної безпеки держави, оскільки соціально-економічний розвиток суспільства все більше залежний від знань та освіченості кожного

громадянина.

На думку С.Сисоевої, освіта перетворює і спрямовує життя суспільства, зберігаючи в ньому все те, що має цінність для людини; визначає стратегію і реалістичні умови розвитку суспільства, перетворюючи його із “ із суспільства сьогодні ” на ” суспільство завтра ”; формує нове мислення, нове бачення сенсу життя [5].

Беручи до уваги те, що знання студенти отримують з навколишнього середовища, то сучасні освітні процеси не можуть відбуватися без включення в навчання широкого спектра інформаційних ресурсів, без розвитку вмінь працювати з інформаційними джерелами. Тому поняття «освітнє середовище навчального закладу» набуває нового статусу, під яким у дещо звуженому значенні розуміють оточення, у якому відбувається формування особистості, зокрема, професійне становлення студента, що включає в себе навчально-методичні засоби, як у електронному, так і у паперовому вигляді, сукупність технічних і програмних засобів для зберігання, обробки та передачі інформації, які забезпечують оперативний доступ до необхідних даних і здійснюють освітні наукові комунікації, актуальні для реалізації цілей і завдань освіти та розвитку науки у сучасних умовах. Сучасні форми та засоби організації навчального процесу в освітньому середовищі вищого навчального закладу, завдяки збільшенню наочності представлення матеріалу, забезпечують високу ефективність аудиторної та позааудиторної роботи студентів. Крім того у студентів формується відповідальність за виконану роботу, творчий підхід під час прийняття відповідних рішень, підвищується пізнавальна і творча активність.

Таким чином, освітнє середовище вищого навчального закладу впливає на формування компетентностей студентів, оскільки надає необмежені можливості пошуку потрібної навчальної інформації для виконання самостійної роботи, підготовки до семінарів, доповідей, написання рефератів та інше, отже, формує вміння працювати, аналізувати та оцінювати інформацію. Однак, це буде реалізовано повною мірою тільки в тому випадку, коли навчання буде орієнтуватися на інноваційну модель, найважливішими характеристиками якої є особистісно-орієнтована спрямованість, установка на розвиток творчих здібностей студентів.

Якісна освіта передбачає, щоб дипломований спеціаліст був здатним до постійної інтелектуальної праці, гнучкої зміни спеціалізації, подальшого навчання впродовж усього життя. Одночасно з набутими фаховими знаннями випускник повинен дбати про власні внутрішні якості, такі як мораль та духовність, примножувати успадковані національні традиції, культуру тощо. Освіта є також процесом формування вмінь і навичок, виховання культури мислення і пізнання, здатності до самонавчання та самовиховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту»: За станом на 05.09. 2017 р. / Верховна Рада України. - офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2017. - 40 с. – (Сер. "Закони України").
2. Белова Л. О. Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики. - Х.: Вид-во НУА, 2004. - 264 с.
3. Мелікова С. О. Інтерактивне навчання – інноваційна форма навчального процесу / С. О. Мелікова // Вісник Черкаського університету. – Серія: Педагогічні науки. – 2011. – Випуск 206. – С. 89–93.
4. Кремень В. Г. Система освіти в Україні: сучасні тенденції і перспективи / В. Г. Кремень // Професійна освіта: педагогіка і психологія : Польсько-український, Українсько-польський щорічник / – К. : Ченстохова, 2000. – № 2. – С. 16–17.
5. Сисоева С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу : монографія / С. О. Сисоева. – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 324 с.

Павлова Кристина Василівна,

спеціаліст вищої категорії,

старший викладач,

Пономарьова Лариса Валеріївна,

спеціаліст вищої категорії,

старший викладач,

Запорізький авіаційний коледж ім.О.Г.Івченка

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

За визначенням ЮНЕСКО, XXI століття є століттям якісної освіти. Освіта має бути мобільною, швидко реагувати на будь-які зміни в житті суспільства та потреби сьогодення. Сучасна освіта вимагає нових освітніх технологій, форм, інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки фахівців.

Сучасний випускник коледжу повинен мати навички роботи з різними джерелами інформації, бути готовим до безперервної самоосвіти і ділової комунікації, здатним до співробітництва, дій у нестандартних ситуаціях, прийняття відповідних рішень, критичного мислення тощо.

Основною метою освіти в Україні є виховання гармонійно розвиненої особистості, здатної орієнтуватися в сучасному, швидко мінливому світі. Здатність швидко знаходити потрібну інформацію, своєчасно її обробляти і негайно шукати шляхи для її застосування – невід’ємна ознака успішної людини XXI століття. Освіта молоді має створювати, з одного боку, можливості, а з іншого, мотивувати студентство до постійного саморозвитку та самовдосконалення. Гуманізація процесу навчання передбачає необхідність переходу від традиційного інформаційно-пояснювального підходу до діяльнісного.

Щоб досягти мети формування творчої особистості, необхідно докорінно змінити саму позицію студента в процесі навчання. З пасивного споглядача, який «убирає» інформацію, і ретельного виконавця стандартних завдань студент повинен перетворюватися у творчого здобувача знань. Успіх будь-якої діяльності залежить не лише від здібностей і знань, а й від мотивації, тобто від прагнень самостверджуватися, досягати високих результатів. Адже чим вищий рівень мотивації, чим більше чинників спонукають дитину до діяльності, тим більших результатів вона може досягти.

Кожен викладач хоче, щоб його студенти добре навчалися, з інтересом і бажанням ходили до коледжу. У цьому зацікавлені і батьки студентів. Але часом і викладачам, і батькам доводиться з жалем констатувати: “не хоче вчитися”, “міг би добре займатися, але бажання немає”. У цих випадках ми зустрічаємося з тим, що у студента не сформувалися потреби в знаннях, немає інтересу до навчання [1].

Адже для того щоб студент по-справжньому включився в роботу, потрібно, щоб завдання, що ставляться перед ним у ході навчальної діяльності, були не тільки зрозумілі, але і внутрішньо прийняті студентом, тобто щоб вони були значимі для нього. Навчальна праця цікава тільки тоді, коли вона різноманітна. Будь-яка людина виконує роботу із задоволенням тільки тоді, коли вона розуміє, для чого це потрібно. Підліток не знає, де йому можуть знадобитися знання з історії, хімії, алгебри чи інших предметів? Покажіть ці сфери. Причому, бажано, щоб знання були затребувані саме сьогодні, так розуміння того, що ці знання будуть потрібні через кілька років, не є мотивуючим чинником [2].

Виходячи з усього вищесказаного виникає потреба у впровадженні нових педагогічних технологій активних методів навчання. Майбутні фахівці мають стати активною стороною освітнього процесу, самі шукати та знаходити шляхи вирішення тих чи інших проблем, а викладач – направляти, регулювати та допомагати в цьому.

З метою підвищення мотивації у навчанні, формування цілісної картини світу і гармонійно розвинутої людини ми в нашому коледжі створили не просто гурток історії чи правознавства, ми вирішили об'єднати їх в один гурток «Ерудит». До нього були залучені студенти першого і другого курсів, на добровільний засадах. Зустрічаємося ми із ними в позаурочний час, в середньому два рази на місяць. Метою гурткової роботи є не тільки засвоєння основ суспільствознавчих наук, а й інтелектуальний розвиток студентів, формування в них певного набору компетентностей як динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, цінностей і інших особистих якостей, які визначатимуть здатність для подальшої успішної соціалізації.

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей. Наскрізні лінії є соціальнозначимими надпредметними темами, які допомагають формуванню у студентів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

Зараз на досвіді роботи нашого гуртка ми ознайомимо з одним із варіантів підвищення мотивації студентів та формування цілісності знань.

Ефективним методом навчання стають ділові ігри.

Ділова гра – це комплексний методичний прийом навчання, в якому учасники розігрують різні ролі та розглядають процес прийняття рішення на підставі запропонованих ситуацій.

Переваги ділової гри:

- розігрування ролей створює сприятливий для навчання клімат;
- основна риса гри – умовність дій, що робить тренінг живим і емоційно захоплюючим;
- ділова гра спонукає до самостійних дій, відпрацювання різних варіантів поведінки в проблемних ситуаціях, що підвищує рівень мотивації;
- дає можливість одночасного залучення до навчального процесу всіх студентів з різними особистими рисами та швидкістю реагування;
- сприяє закріпленню отриманих знань, що є невід'ємною частиною ефективного та успішного навчання.

До недоліків ділової гри відносять: високу організаційну трудомісткість та можливу недостатність ідентифікацію студента з обраною роллю.

Основний принцип проведення ділових ігор – «від простого до складного». При вивченні перших тем можна використовувати конкретні ситуаційні задачі з обраної теми, а далі розробляються спеціальні сценарії, які включають в себе об'єкт моделювання, ігровий комплекс, правила взаємодії, порядок проведення та підведення підсумків [3].

Рольова гра-моделювання «Я обираю Президента України» для студентів II курсу. З великим ентузіазмом юні громадяни України – учасники гри опановували основи демократії, вчилися оцінювати політичні програми та працювати в команді для підготовки виборчих дільниць.

Згідно з Конституцією України і законом України «Про вибори Президента України» визначаємо головні етапи виборів Президента:

1. Утворення територіальної виборчої дільниці і територіальної виборчої комісії
2. Голосування. Молодь свій вибір робила не за іменем кандидата в Президенти. Дітям пропонувалось зробити свій вибір, орієнтуючись лише на зміст передвиборчих програм кандидатів у Президенти. Імена кандидатів у Президенти були приховані за літерами (Кандидат «А»), Кандидат «Б» тощо). Для голосування на Виборах ми взяли лише програми 10 кандидатів у Президенти, які мають найвищі рейтинги. Оскільки мета виборів – освітня і для вміння аналізувати та оцінювати політичні програми цього більше, ніж достатньо. Аналіз політичних програм здійснювався за 5 основними напрямками: стратегія зовнішньої політики України та методи її реалізації; стратегія безпеки та оборонної політики України; стратегія економічного розвитку України; гуманітарна політика.

3. Підрахунок та оголошення результатів голосування.

Юні виборці визначалися, яка програма є найбільш відповідною, з їхньої точки зору, для розвитку України, та обирали ту, що найбільше відповідає їхнім власним переконанням. Дорослі роблять висновки, а діти продовжують сьогодні грати в політику, щоб завтра політики не грали ними.

Ще одним напрямком ігрової роботи є заняття – суд. Метою якого є навчити молодь аналізувати історичні явища, давати особисту оцінку історичним діячам, спираючись на одержані в ході самостійної роботи знання; формувати національну самосвідомість, сприяти патріотичному та правовому вихованню тощо. Гра вимагає багато часу на підготовку: роздача ролей, вивчення їхніх функцій, збору матеріалу. Так було проведено заняття – суд про таку історичну постать як гетьман Іван Мазепа. Гуртківці шукали і аналізували історичні джерела і в той же час ставали учасниками справжнього судового процесу. Тобто набували ще й практичні навички з правознавства.

Ще цікавим, на наш погляд, є така практика як спілкування з очевидцями і безпосередніми учасниками історичних подій, практикуючих адвокатів тощо. Так наприклад, після вивчення теми «Катастрофа на ЧАЕС» ми разом із членами нашого гуртка зустрілися із ліквідаторами та учасниками катастрофи на ЧАЕС Шевченківського району міста Запоріжжя. Під час спілкування студенти задавали питання, спілкувалися із ліквідаторами. Що дало можливість більше понуритись у атмосферу трагедії, глибше відчутти причини катастрофи та її страшні наслідки. Одна справа прочитати про це чи подивитися фільм, а інша справа поспілкуватися із самими учасниками. Також на цій зустрічі студенти окрім історичного аспекту дослідили і правовий, а саме: соціальний статус та правовий захист тих людей які безпосередньо постраждали від катастрофи. Підсумком спілкування з ліквідаторами став відкритий захід в актовій залі для інших студентів коледжу, куди також біли запрошені чорнобильці.

Такого плану заходи це не поодинокі випадки. Так, наприклад, це спілкування з ветеранами Другої світової війни(у нашому коледжу був викладач Майя Самсика, яка у с. Балабіно в роки окупації організувала підпільну групу або інший викладач, також ветеран ДСВ М.Калуженін). Або спілкування із відомими випускниками коледжу, працівниками нашого базового підприємства тощо. Мета таких зустрічей – не тільки збір історичної інформації, а й можливість перейняти досвід: як вистояти, як досягти поставленої цілі, як зробити кар'єру, як само реалізуватися. Тобто побачити і зрозуміти, що все можливо зробити, і що все – в їхніх руках. Результатом таких зустрічей – стали документальні відеофільми про наших героїв. Так у 2015 році з таким відеоматеріалом ми із студентами брали участь у Всеукраїнському конкурсі мультимедійних проєктів “Врятувати від забуття”.

Отже, розглянуті засоби і методи самостійного отримання та аналізу інформації можуть значно підвищити мотивацію та збільшити ступінь зацікавленості студентів до різних дисциплін, надати нові можливості для творчості та закріпити різні практичні навички для повсякденного життя. А викладачам надається широке та нове поле для творчої діяльності, реалізації принципово нових форм і методів навчання та самовдосконалення. Теорія, практика і дослідження доповнюючи один одного сприяють формуванню всебічно розвиненої особистості.

Список використаних джерел

1. [Кобзар М.](https://vseosvita.ua/library/problema-formuvanna-motivacii-navcalnoi-dialnosti-v-sucasnih-umovah-186543.html) Проблема формування мотивації навчальної діяльності в сучасних умовах.// <https://vseosvita.ua/library/problema-formuvanna-motivacii-navcalnoi-dialnosti-v-sucasnih-umovah-186543.html>
2. [Мельник Л.О.](http://www.vpu25.org.ua/index.php/k2/poradi-psikhologa/ite) Як підвищити мотивацію до навчання у підлітків? <http://www.vpu25.org.ua/index.php/k2/poradi-psikhologa/ite>

3. Характеристика різних видів ігор, які застосовують у практиці соціально-психологічного

Тренінгу//https://pidruchniki.com/90395/sotsiologiya/harakteristika_riznih_vidiv_igor_zastosovuyut_praktitsi_sotsialno-psihologichnogo_treningu

Перит Валентина Володимирівна, викладач
ВП НУБіП України «Заліщицький
аграрний коледж ім. Є.Храпливого»

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЇ

Важливо, що законодавство України про освіту створюється з урахуванням викликів та можливостей, які характерні для ринкового інформаційного суспільства. Але результативне упровадження новацій в освітню практику завжди передбачає їх освоєння педагогічною наукою з наступним розробленням на їх основі досконалого інструментарію управлінської та педагогічної діяльності. Освіта в Україні є «державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства» (ст. 5 ЗУ «Про освіту»), а фінансування освіти є «інвестицією в людський потенціал, сталий розвиток суспільства і держави» (п. 1 ст. 5 ЗУ «Про освіту»). До нових понять сучасного законодавства про освіту, які суттєво оновлюють його зміст, належать **освітня послуга** – «комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання» (ст. 1 ЗУ «Про освіту»), **здобувачі освіти** – «... учні..., які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти» (ст. 1 ЗУ «Про освіту») та **результати навчання** – «знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можуть ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів» (ст. 1 ЗУ «Про освіту»).

Розвиток сучасної науки і техніки ставить перед коледжем нові завдання. Кожен студент повинен володіти певними якостями, зокрема:

- самостійно набувати необхідні знання, вмільо застосовуючи їх на практиці для розв'язування назрілих проблем;
- критично мислити, уміти бачити труднощі і шукати шляхи їх подолання;
- грамотно працювати з інформацією;
- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах;
- самостійно працювати над розвитком власного інтелекту, культурного і морального рівня.

Сформувати такі якості можливо лише через особистісно орієнтовані технології, оскільки навчання, орієнтоване на середнього студента, засвоєння і відтворення ним знань, умінь та навичок, не може задовольнити сучасні потреби. Особистісно орієнтоване навчання - це навчання, у якому особистість студента перебуває в центрі уваги викладача, психолога, і саме пізнавальна діяльність, а не викладання, є визначальною. У навчальному процесі викладач виступає в новій ролі - організатора самостійної активної пізнавальної діяльності студентів, компетентного помічника і консультанта. Його досвід і професійні вміння повинні бути спрямовані не тільки на контроль знань і умінь студентів, а й на діагностику їхньої діяльності.

Особистісно орієнтоване навчання за своєю суттю є диференційованим підходом до студентів на основі посильних вимог з урахуванням їхніх інтересів, рівня інтелектуального розвитку, підготовки з хімії, здібностей і задатків.

Альтернативою традиційним методом навчання може бути метод проектів. Цей метод не можна назвати принципово новим, адже істинна інновація в галузі педагогіки - явище надзвичайно рідкісне. Як правило, це розгляд на новому витку педагогічних, соціальних, культурних досягнень, давно забутих педагогічних істин, які використовувалися в інших умовах. Метод проектів дає змогу розв'язувати завдання формування всіх перерахованих вище інтелектуальних умінь. Колективна та індивідуальна робота над тією чи іншою проблемою, яка має на меті не тільки розв'язати дану проблему і довести правильність її розв'язку, а й показати результат своєї діяльності як певний продукт, передбачає необхідність у різні моменти пізнавальної, експериментальної творчої діяльності використовувати сукупність перелічених вище навичок. Усі ці навички потрібно формувати. Для цього і використовується метод проектів.

Для виконання на заняттях хімії, на мою думку, найбільш придатні такі проекти:

1. Дослідницькі проекти. Вимагають добре продуманої структури, актуальності предмета дослідження, відповідних експериментальних і дослідницьких робіт, методів обробки інформації. Структура їх наближена до істинного дослідження. Цей тип проектів пов'язаний з аргументацією актуальності теми, формулюванням проблеми дослідження, зазначенням джерел інформації, висуванням гіпотез і обговоренням отриманих даних, оформленням результатів досліджень.

2. Рольові, або ігрові проекти. У таких проектах структура тільки окреслюється і залишається відкритою до завершення роботи. Учасники виконують певні ролі, зумовлені змістом і характером проекту. Це можуть бути учасники виробничого процесу: науковці, технологи, інженери з охорони праці і т.д. Ступінь творчості тут дуже високий, результати виявляються тільки після завершення проекту.

3. Інформаційні проекти. Спрямовані на збір інформації про певний об'єкт, явище, їх аналіз і узагальнення фактів. Структура такого проекту може бути визначена планом:

- 1) мета проекту, його актуальність;
- 2) джерела інформації (літературні, засоби масової інформації, бази даних, анкетування, "мозкова атака");
- 3) обробка інформації (аналіз, узагальнення, зіставлення з відомими фактами, аргументовані висновки);
- 4) результат-презентація.

4. Прикладні проекти. Відрізняються чітко продуманим результатом діяльності студентів, орієнтованим на соціальні інтереси самих студентів (логічне пояснення структури періодичної системи, пояснення явища радіоактивності, значення окисно-відновних реакцій).

На заняттях хімії доцільно використовувати короткотермінові проекти, які можна опрацювати на двох-трьох парах з предмета, використовуючи знання з інших предметів (математика, фізика, біологія, географія).

Реалізація методу проектів на практиці веде до зміни позиції викладача. Із носія готових знань він перетворюється на організатора пізнавальної діяльності своїх студентів. Змінюється психологічний клімат в аудиторії, оскільки викладачу доводиться переорієнтовувати свою навчально-виховну роботу і роботу студентів на різноманітні види самостійної діяльності, на пріоритет діяльності пошукового, дослідницького, творчого характеру.

Загальні підходи до структуризації проектів:

1. Вибір теми проекту, його типу, кількості учасників.
2. Можливі варіанти проблем, які потрібно дослідити в рамках проекту, обдумуються викладачем. Самі проблеми пропонують студенти з допомогою викладача (допоміжні запитання, ситуації, що допомагають формулювати проблему, "мозковий штурм").

3 Розподіл завдань за групами, обговорення можливих методів дослідження, пошуку інформації, творчих розв'язків.

4. Самостійна робота учасників проекту за своїми індивідуальними та груповими планами.

5. Поетапне обговорення отриманих результатів у групах.

6. Захист проекту.

7. Колективне обговорення, експертиза, оголошення результатів, оцінювання роботи, формулювання висновків.

Параметри зовнішнього оцінювання проекту:

1. Значущість і актуальність проблеми, адекватність темі, що вивчається.

2. Коректність методів досліджень і обробки даних.

3. Активність кожного учасника відповідно до його індивідуальних можливостей.

4. Колективний характер рішень.

5. Характер спілкування, взаємодопомоги, взаємодоповнення учасників проекту.

6. Залучення знань з інших предметів.

7. Уміння аргументувати свої висновки.

8. Естетика оформлення результатів.

9. Уміння відповідати на запитання опонентів, лаконічність і аргументованість кожного виступу.

Проекти органічно вписуються в навчальний процес або виконуються в позаурочний час. Метод проектів як метод навчання відповідає основним положенням системи освіти: формує критичне і творче мислення як пріоритетні напрямки інтелектуального розвитку людини. Критичне мислення сприяє розвитку таких навичок: аналіз інформації, відбір і порівняння фактів, встановлення асоціацій з вивченими явищами, фактами, самостійність, логічна побудова доказів, систематизація результатів.

Розглянемо дослідницький проект з хімії для студентів I курсу спеціальності 102 «Агрономія» по темі: «Властивості карбонових кислот».

Мета: навчити студентів застосовувати набуті знання про властивості карбонових кислот на практиці; формувати навички і вміння проведення хімічного експерименту та аналізу явищ, що спостерігаються, вміння робити висновки.

Обладнання: набори реактивів: мурашина, оцтова, масляна кислоти, лакмус, фенолфталеїн, метилоранж, цинк, натрій гідроксид, натрій карбонат, спиртівки, пробірки, пробіркотримач.

Тип заняття: практичне здобуття знань.

Форма роботи: заняття-проект.

Хід заняття:

I. Організація аудиторії.

Інструктаж з питань техніки безпеки щодо роботи з кислотами, лугами, спиртівкою. Запис у зошитах для спостережень теми, обладнання.

II. Актуалізація опорних знань.

"Мозковий штурм" (5 хв)

Студенти складають якнайбільше рівнянь реакцій:

1) $\text{CH}_3\text{COOH} + \text{Mg}$

2) $\text{HCOOH} + \text{Na}_2\text{CO}_3$

3) $\text{C}_3\text{H}_7\text{COOH} + \text{KOH}$

4) $\text{C}_2\text{H}_5\text{COOH} + \text{Zn}$

5) $\text{CH}_3\text{COOH} + \text{K}_2\text{CO}_3$

6) $\text{C}_3\text{H}_7\text{COOH} + \text{Ca(OH)}_2$

7) $\text{HCOOH} + \text{NaOH}$

8) $\text{C}_5\text{H}_{11}\text{COOH} + \text{K}_2\text{CO}_3$

III. Формулювання проблеми проекту.

Допоміжні запитання:

- Які речовини ви зустрічаєте в даних рівняннях?
- З якими речовинами реагують карбонові кислоти?
- Чи подібні карбонові кислоти властивостями до неорганічних кислот? Якщо так, то за якими властивостями?

Студенти формулюють проблему і записують її в зошиті.

Проблема проекту: експериментальне вивчення карбонових кислот і порівняння їх властивостей із загальними властивостями кислот.

IV. Формулювання гіпотез.

Шість груп (по 4-5 осіб) працюють за планом:

1. Дія на індикатори.
2. Взаємодія з металами.
3. Взаємодія з основами.
4. Взаємодія із солями слабких кислот.

План складається студентами за допоміжними запитаннями викладача:

- Як можна визначити належність сполуки до класу кислот? (Дія індикаторів).
- Які кислоти належать до металів?
- Які кислоти належать до основ?
- Як називаються дані реакції?
- З якими солями реагують кислоти?

Студенти записують план в зошити.

V. Виконання проекту.

Групи 1а, 1б досліджують властивості мурашиної кислоти, групи 2а, 2б - оцтової кислоти, групи 3а, 3б - масляної кислоти.

Виконання експерименту, обговорення в групах, чорнове оформлення (кожний етап по 5 хв).

Спостереження оформляється за таким планом:

1. Назва дослідження.
2. Короткий опис експерименту.
3. Що спостерігали?
4. Рівняння реакцій.
5. Висновок.

Після кожного етапу групи звітують. Оцінюється робота всієї групи. Додаткові бали можна отримати, поставивши запитання доповідачам (опонування):

- Чому в першому досліді не використали фенолфталеїн?
- Чи карбонові кислоти реагують з Купрумом? Магнієм?
- Як проводили реакцію з лугами?
- Для чого використовували фенолфталеїн?

VI. Загальні висновки про властивості карбонових кислот, порівняння із загальними властивостями кислот.

VII. Оцінювання роботи груп.

Висновок. Апробація методу проектів у сучасних умовах показує, що з його використанням ефективність процесу навчання та виховання збільшується. Він дає змогу реалізувати низку найважливіших теоретичних положень, відкриває нові можливості у програмуванні навчально-виховного процесу. За допомогою методу проектів здійснюються міжпредметні зв'язки та здобуваються знання через взаємодію студентів між собою та викладачем, що є дуже важливим для формування інтелектуальних здібностей студентів, особливо в умовах профільного навчання.

Список літератури:

1. Закон України «Про освіту» – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

2. Цивільний кодекс України – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання. - К.: А.С.К., 2003.-192 с.
4. Буджак Т. Метод проектів як педагогічна технологія // Біологія і хімія в школі.- 2004. - №1,- С. 43-45.

*Рибка Наталія Василівна,
викладач економічних дисциплін
Горохівський коледж ЛНАУ*

ЗАСТОСУВАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА

Вступ.

Сучасні технології навчання у вищому навчальному закладі зорієнтовані на створення умов для самовираження і саморозвитку студента. Однією з таких технологій є особистісно-орієнтована технологія навчання, у центрі якої перебуває особистість студента, її самобутність, самоцінність.

Становлення особистісно-орієнтованого навчання у вищій школі зумовлене соціально-економічними змінами в нашому суспільстві, розвитком ринкових відносин. Нині суб'єкти праці вільно розпоряджаються своїм основним капіталом – кваліфікацією, самостійно обирають для себе вид праці. Ринкові умови вимагають професійної мобільності, високої компетентності, низки особистісних якостей.

Виклад основного матеріалу.

Серед головних завдань розбудови вітчизняної системи освіти є постійне збагачення змісту освіти знаннями, оволодіння якими сприяло б усебічному і гармонійному розвитку підростаючого покоління.

З огляду на це особистісно-орієнтоване навчання має на меті: розвивати індивідуальні пізнавальні здібності кожного студента, допомогти їм пізнати себе, самовизначитись та самореалізуватись, сформувати в них культуру життєдіяльності, яка дає змогу продуктивно будувати своє життя.

Особистісно-орієнтоване навчання у вищій школі ґрунтується на певних принципах:

- пріоритет індивідуальності, самоцінності студента, який є суб'єктом навчального процесу;
- співвіднесення освітніх технологій на всіх рівнях освіти із закономірностями професійного становлення особистості;
- визначення змісту освіти рівнем розвитку сучасних соціальних, інформаційних, виробничих технологій і майбутньої професійної діяльності;
- випереджувальний характер освіти, що забезпечує формування професійної компетентності майбутнього фахівця;
- визначення дієвості освітнього закладу організацією навчального середовища;
- врахування індивідуального досвіду студента, його потреби в самореалізації, самовизначенні, саморозвитку.

За таких умов відбувається гармонійне формування і всебічний розвиток особистості, повне розкриття її творчих сил, набуття неповторної індивідуальності. Тому основними функціями стають виховна, розвивальна і самовдосконалення, а не освіта, як у традиційній системі. У такому розумінні освіта справді гуманізується, бо всебічно сприяє збереженню та розвитку екології людини, її інтелектуальному, духовному й фізичному зростанню, соціалізації в умовах навчально-пізнавальної діяльності.

Особистісно орієнтоване навчання у вищій школі потребує корекції змісту освіти, форм і засобів її реалізації. Змістовий компонент навчального процесу має охоплювати все необхідне студентів для формування і розвитку його особистості, для формування професіонала.

У вітчизняній практиці оптимальною формою організації навчального процесу вважають колективні та групові заняття. Така практика суперечить одному з пунктів Болонської угоди, який передбачає домінуючі індивідуальні заняття. Однак для виявлення позиції особистості потрібні аудиторія, слухачі, глядачі. До того ж така підміна порушує традицію української «гуртової школи». Тому найкращим виходом із цієї ситуації є розумне поєднання масових, групових та індивідуальних форм навчання [3, с.28-32].

Важлива роль в особистісно-орієнтованому навчанні відведена діалоговим лекціям, дискусіям, спеціальним тренінгам, організаційно діяльним, імітаційним іграм, семінарам-тренінгам, розв'язанню проблемних ситуацій тощо.

Ефективність особистісно-орієнтованої освіти значною мірою залежить від правильно побудованого її змісту, до якого ставлять такі вимоги:

- навчальний матеріал повинен забезпечувати виявлення змісту суб'єктивного досвіду студента, в т. ч. досвіду його попереднього навчання;
- виклад знань викладачем (у підручнику) повинен бути спрямований не лише на розширення їх обсягу, структурування, інтегрування, узагальнення, а й на постійне перетворення набутого суб'єктивного досвіду кожного студента;
- у процесі навчання необхідне постійне узгодження досвіду студентів з науковим змістом здобутих знань;
- активне стимулювання студента до самоцінної діяльності, можливість самоосвіти, саморозвитку, самовираження;
- конструювання і організація навчального матеріалу у такий спосіб, щоб студент сам вибирав зміст, вид і форму при виконанні завдань, розв'язуванні задач тощо;
- виявлення та оцінювання способів навчальної роботи, якими користується студент самостійно, постійно, продуктивно.

До найпоширеніших засобів забезпечення особистісного підходу відносять: світоглядні парадокси, проблемні ситуації, показ криз, що призводять до створення наднових теорій; фундаментальні експерименти та їх обговорення; авторські пізнавальні задачі, вправи, дидактичні ігри; засоби автоматизованого контролю; парадоксальні досліди, висунення гіпотез; рефлексію логіки викладу; спостереження та експерименти; ефективні технології навчання; різноманітність форм самостійної роботи; розповідь про історію наукових революцій; зміни парадигм та їх значення для розвитку науки тощо.

Ефективним шляхом реалізації особистісно-орієнтованого навчання є забезпечення його кваліфікації, під якою В. Володько і М. Солдатенко розуміють таку систему взаємодії між учасниками навчального процесу, коли найповніше використовуються індивідуальні особливості кожного, визначаються перспективи подальшого розумового розвитку й гармонійного вдосконалення особистісної структури, ведуться пошуки засобів, що сприяли б формуванню індивідуального стилю діяльності майбутнього спеціаліста [4, с.34-46].

Приклад застосування особистісно-орієнтованого навчання розглянемо в таблиці.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця застосування педагогом різних систем навчання

Робота викладача за системою особистісно-орієнтованого навчання	Робота викладача за традиційною системою
Застосування найрізноманітніших видів роботи	Застосування однієї форми або виду роботи
Намагається, щоб кожен студент обирав свою проблему (тему, вид роботи)	Намагається, щоб усі студенти навчалися за визначеним планом
Демонструє логіку входження в предмет лише на прохання студента і прагне індивідуальних результатів	Демонструє знання і спосіб входження в предмет, допомагає студентам досягти певного результату
Має забезпечити кожному студентові визначення власних досягнень з певного предмета	Оцінює отримані результати за власними критеріями
Стежить за розвитком соціальних стосунків взаємодії студентів одного з одним	Забороняє соціальні зв'язки в групі (підказки, розмови), які заважають оцінювати студентів
Вчиться разом із своїми студентами	Має знати предмет краще

Вчені вважають, що впровадження в практику вищого навчального закладу дидактичної системи індивідуалізації навчання потребує відповідних змін в організації навчального процесу та дотримання таких умов:

- добір студентів на основі науково обґрунтованої тестової системи;
- вмотивоване й аргументоване конструювання змісту навчання, що враховуватиме і зберігатиме зміст професійної діяльності;
- наявність детально розроблених загальних і предметних цілей навчання;
- альтернативні варіанти фундаментальних курсів і курсів за вибором;
- достатньо повна науково обґрунтована професійна модель;
- доступна методика самовивчення і вивчення особистості студента;
- структурування змісту навчання у вигляді завершених предметних модулів;
- демократизація дидактичного середовища, розвиток системи суб'єктної взаємодії;
- впровадження енергомістких технологій навчання;
- наявність попередньої фази навчання, соціальних видів занять та пропедевтичних курсів.

Висновки.

Впровадження технологій особистісно-орієнтованого навчання є актуальним питанням багатьох педагогічних колективів, однак зробити це не так просто. Особистісно-орієнтовані заняття на початковому етапі їх впровадження потребують більше вимог до викладача, щоб підготувати зміст навчального матеріалу, визначити види діяльності студентів, готувати завдання на вибір, організувати різні форми роботи на занятті, враховуючи обсяг навчального матеріалу, рівень складності за навчальними можливостями студентів, міру своєї допомоги їм, вміння відчувати кожного студента на занятті. Водночас особистісно-орієнтовані заняття – це цінний перспективний досвід педагогічної науки, простір для творчості викладача та студента, поєднання різноманітних форм, методів навчання, потужних прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів. Їх творче поєднання показує, наскільки ефективнішими стають заняття, а взаємини і спілкування з студентами більш демократичними та довірливими.

Технологія може вважатися особистісно-орієнтованою за умов, якщо вона буде відповідати таким суттєвим вимогам: діалогічність, діяльнісно-творчий характер,

спрямованість на підтримку індивідуального розвитку вихованця, надання йому необхідного простору свободи для прийняття самостійних рішень, творчості, вибору способу поведінки. Саме в таких умовах особистісно-орієнтована парадигма навчання й виховання перетвориться із декларацій у практичну справу і буде відігравати свою позитивну роль.

Список літератури

1. Набой С. Особистісно-орієнтоване навчання в початковій школі// Поч. школа. – 2005. – №11.
2. Підмазін С. Технологія особистісно-орієнтованого уроку// Завуч. – 2001. - № 20-21.
3. Савченко О.Я. Особистісно-орієнтовне спілкування/ Навчання і виховання учнів 3 класу. – К.: Поч. школа. – 2004.
4. Чернега Н. Особистісно-зорієнтоване навчання: сучасні підходи// Рідна школа. – 2000. - №9.

Філіпчук Катерина Іванівна, викладач
ВСП Ананьївський аграрно-економічний
коледж Уманського НУС

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА І ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Однією зі складних і ключових проблем в освітньому середовищі є проблема особистості, її розвитку та формування. Дана проблема має різні аспекти, тому розглядається багатьма науками: педагогікою, філософією, соціологією, фізіологією, анатомією, психологією та ін.

Особистістю прийнято вважати людський індивід як продукт суспільного розвитку, суб'єкт праці, спілкування і пізнання, детермінований конкретно-історичними умовами життя суспільства.

Зіставляючи поняття "людина", "індивід", "особистість", "індивідуальність", вчені стверджують, що індивідом народжуються, особистістю стають, а власну індивідуальність відстоюють.

Слід також розрізнити утвердилися в філософії, психології, педагогіки поняття "розвиток" особистості. Розвиток - це універсальна загальна властивість природи, суспільства і людини.

У педагогіці під розвитком розуміють кількісно-якісні зміни особистості при переході від однієї вікової сходинки до іншої.

Протягом життя людини відбувається його біологічне і соціальний розвиток.

Таким чином, **розвиток** - це процес кількісних і якісних змін в організмі, психіці, інтелектуальної та духовної сфери людини, обумовлений впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих факторів[5].

У сучасному інформатизованому світі освіта стає вирішальним чинником суспільного розвитку та важливою складовою розвитку людської особистості, збільшення поваги до прав і свобод людини. Сьогодні цілком очевидно, що без необхідної освіти людина не зможе забезпечити собі належних умов життя і реалізуватись як особистість. Високий рівень освіченості населення є важливим чинником, що позитивно впливає на створення сприятливих умов для повної реалізації прав та свобод людини і громадянина.

Законодавство встановлює чіткий перелік спеціалістів, яких зараховують до числа педагогічних працівників. У Законі про освіту відзначено, що педагогічною діяльністю можуть займатися особи з високими моральними якостями, які мають відповідну освіту, професійно-практичну підготовку, фізичний стан яких дозволяє виконувати службові обов'язки [1].

Сучасний рівень розвитку психологічних знань дає можливість говорити про

професійний розвиток особистості як специфічну та невід'ємну частину цілісного розуміння людини, оскільки дослідження процесів формування людської індивідуальності, опис якостей окремої особистості, визначення її характеру та особливостей його прояву складають низку завдань, які постають перед усіма прикладними гуманістичними науками [1, 2].

Серед напрямків соціальної діяльності людини професійна діяльність посідає особливе місце, оскільки вона є основною формою активності кожного працівника. Саме з професійною реалізацією пов'язана більша частина людського життя, адже цей вид діяльності надає можливість задовольняти весь спектр потреб індивіда, розкривати свої здатності, стверджуватись як особистість, досягати визначеного соціального статусу [1].

За твердженням Г.Данилової, ефективних результатів у професійній діяльності може досягти лише та особистість, яка є психологічно витривалою і має здатність до „самоактуалізації” – найповнішого розкриття своїх природних потенціальних здібностей [4, 276]. З цього приводу варто згадати думки Е.Маслоу: дослідник наголошує, що для людської особистості властива природна поява таких потреб як потреба у свідомій праці, у відповідальності, у добросовісності та точності, у здійсненні добрих справ, у ретельному виконанні поставлених завдань [3, 250]. Відтак особа, яка задовольняє потребу у професійній самоактуалізації, повністю зосереджується на реалізації визначеної мети і докладає усіх зусиль для розкриття свого творчого потенціалу (наприклад, в удосконаленні професійної компетенції), адже самоактуалізація – це поступовий процес самовиховання та розвитку, кінцевим продуктом якого є високий рівень професіоналізму [1, 277].

Професійне самовиховання спрямоване на реалізацію педагогом себе як особистості. Прагнення до самовдосконалення, самоосвіта є важливими чинниками професійного зростання педагога, що забезпечують розширення його творчих можливостей, пізнавальних інтересів та формування творчої індивідуальності.

Важливе значення для розвитку особистості педагогічного працівника мають:

1. Оволодіння передовим педагогічним досвідом, пошуковою дослідною роботою. Унаслідок ознайомлення з діяльністю кращих педагогів та її аналізу педагог глибше осмислює закономірності навчально-виховного процесу, вчиться педагогічно правильно сприймати кожен вчинок студента, знаходити причини конфліктів і способи їх розв'язання.

2. Систематичне вивчення філософської та психолого-педагогічної літератури, законодавчих актів держави про освіту, виховання та навчання; зустрічі з новаторами; участь у роботі методичних об'єднань, семінарів, конференцій, педагогічних читань тощо.

3. Ознайомлення з педагогічною пресою, радіо, телебаченням, Інтернетом. Вони швидко реагують на всі зміни, що відбуваються у системі педагогічної освіти та навчально-виховному процесі, ознайомлюють із досвідом педагогів-новаторів, науково-педагогічними новинками, матеріалами різноманітних зустрічей, конференцій тощо. Популярними серед викладачів є газети "Освіта", "Шлях освіти" та інші, а також зарубіжні періодичні психолого-педагогічні видання.

4. Ознайомлення із національною системою виховання, що втілює виховну мудрість українського народу, його кращих учених, прогресивні традиції українців у родинному вихованні, виховне значення українських народних звичаїв, традицій, свят, обрядів.

В освітньому середовищі педагог має відчутти свободу самовираження. Педагогічну діяльність не можна регламентувати і втиснути у рамки інструкцій. Лише за утвердження професійної свободи можлива ефективна організація процесу професійного зростання викладача, що є своєрідним пошуком свого шляху, набуття власного "голосу", власного "почерку". Педагог, що володіє свободою самовираження, уміє керувати власним розвитком, може спрямувати свої творчі сили на пошук нових шляхів навчання і

виховання студентів.

Для того підвищити рівень розвитку особистості і наблизити свій реальний образ до ідеалу, потрібно вміти керувати власним розвитком. Насамперед це означає уміння взяти на себе відповідальність за власне життя і професійну діяльність, вибудувати таку професійну освітню стратегію, яка б враховувала індивідуальні особливості, можливості, запиту, задовольняла потребу в освіті, підвищенні кваліфікації в обраній сфері, інтелектуальному, фізичному, духовному розвитку. А це все передбачає оволодіння навичками самоорганізації і саморегуляції. У самоорганізації виявляється психологічна готовність до педагогічної діяльності, у саморегуляції - свідоме управління своєю поведінкою, психікою, енергетичним потенціалом, контроль над емоціями, збереження здатності критично мислити і розв'язувати складні проблеми.

Отже, основними шляхами розвитку педагогічної особистості є професійне навчання, розвиток кар'єри і самоосвіта. Розвиток педагога веде до принципово нового способу життєдіяльності - творчої самореалізації в професії, яка дає змогу виявити свої індивідуальні і професійні можливості. Найкоротша формула професійного розвитку педагогічного працівника - постійна праця, творчість, гармонія знань, почуттів і поведінки[4].

Список літератури

1. Дмитрієва О.А. Особливості потребнісно-мотиваційної сфери психосоціально зрілих і психосоціально незрілих особистостей // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 9. – С. 7-11.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы.– СПб.; М.; Харьков; Минск: Питер, 2002. – 508 с.
3. Маслоу А.Г. Дальние пределы человеческой психики / Пер. с англ. Татлыдаевой А.М.; науч. ред., вступ.статья и коммент. Акулиной Н.И. – Спб.: Евразия, 2002. – 430 с.
4. Мешко Г.М., Вступ до педагогічної професії : навчальний посібник, Альма-матер, Академвидав - 2012 р. 200 ст.
5. Педагогика: Учебник / Л. П. Крившенко, М. Е. Вайндорф-Сы-П24 соева и др.; Под ред. Л. П. Крившенко. - М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2010. - 432 с

Фреяк Галина Борисівна, викладач вищої категорії,
ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний коледж
ім. Є.Храпливого»

МОРАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ, ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Розглянуто у статті формування організації екологічної освіти та виховання молоді, що стало загальною потребою суспільства. Причини та наслідки негативних впливів людини на довкілля, можливість і необхідність подолання екологічної кризи – ці питання є обов'язковою складовою екологічної освіти. Тому важливим є залучення до обговорення і дослідження проблем довкілля, пошуку шляхів вирішення екологічних завдань, як найбільшій кількості студентів.

Довкілля, екологічний світогляд, охорона природи, лісові насадження, дослідження.

Актуальність теми. Основне завдання викладачів біології та екології навчити студентів дивитись і бачити красу навколишнього світу, створити для них можливості

одержувати нові враження, проявляти милосердя, співчуття до всього живого, виховувати готовність прийти на допомогу природі. «Природа – не тільки середовище навколо нас, а й всенародне добро й багатство, за яке кожний громадянин нашого суспільства відповідає»(Сухомлинський В.О.). Саме у коледжі в студентів формується правильне розуміння екологічних аспектів до збереження та охорони навколишнього природного середовища. Нині ми все більше усвідомлюємо, що проблема захисту і збереження природи – це проблема життя і смерті на нашій планеті.

Метою роботи є спостереження за окремими біологічними об'єктами, явищами, процесами, що розвивають творчу пізнавальну активність студентів, також вміння проаналізувати й охарактеризувати біологічні явища, які підвищують загальний рівень знань, розвивають логічне мислення. Усе це дає змогу якомога раніше виявити обдарованих дітей і проводити з ними цілеспрямовану роботу.

Результати досліджень.

Спостерігаючи за студентами на заняттях, можна помітити, як сприймають інформацію, хто уважний, а в кого увага не тренувана, тому важко бачити, слухати, вчитися, думати. Оскільки ефективність сприйняття, розуміння і запам'ятовування інформації в значній мірі залежить від уваги. Чим сильніша вона, тим більше людина помічає в житті, в навколишньому світі, тим глибше проникає в суть явищ. Уважній людині цікавіше живеться. Її внутрішній світ приваблює навколишніх людей. Покращується засвоєння матеріалу.

Тому, особлива роль покладається на спеціаліста з питань екології та сільського господарства, який є організатором і провідником заходів щодо охорони природи в розумному поєднанні із завданнями сільськогосподарського виробництва. Без цього сьогодні не можливе ні раціональне використання природних ресурсів, ні розв'язання проблем виробництва, ні охорона навколишнього природного середовища.

Пізнання довкілля допомагає змінити погляди і дії наших студентів, щоб у майбутньому вони не перетворилися на руйнівників біосфери, частинкою якої є самі. Важливе значення в природоохоронній роботі є розвивати у студентів екологічне мислення, культуру, формувати в них почуття обов'язку та відповідальності за стан довкілля, охороняти її скрізь і завжди. Тому, що кожна рослина, тварина бере участь у кругообігу речовин на планеті, і знищення хоча б одного живого представника природи здатне викликати розрив екологічних взаємозв'язків, нанести невідправної шкоди усій природі.

Однією з форм впливу на екологічний світогляд, поведінку студентів виступає дисципліна “Заповідна справа” природоохоронного спрямування. Вона відіграє важливу роль у розробці теоретичних засад та практичному вирішенні проблем збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, підтримці екологічної рівноваги у природі, формуванні світоглядних орієнтирів людини, суспільства. Ще з давніх часів за Київської Русі наші предки охороняли природу: окремі ділянки галявин, угіддя, ліси, водойми,

деякі види рослин і тварин. Вони розуміли, що на цих територіях забороняється випасання худоби, ведення сільськогосподарських робіт, вирубування дерев. З розвитком промисловості та економіки використання природних ресурсів проводиться грамотно, науково обгрунтовано, збалансовано, без загрози знищення об'єктів, із збереженням рідкісних представників рослинного і тваринного світу. Тому, природно-заповідна справа є основа охорони природи. Особливої актуальності дисципліна набула за умови прийняття міжнародних, національних та регіональних програм розвитку екологічних мереж. Студенти досліджують особливості створення категорій природозаповідання,

формування національної та регіональної екомереж. Ознайомлюються з історичними передумовами становлення природно-заповідної справи на основі аналізу історичних етапів його розвитку, вивчають найбільш цінні природні і природно-культурні об'єкти України, своєї області.

Вивчаючи теми із заповідної справи, студенти засвоюють суть біосферного, санітарно-гігієнічного, рекреаційного, ландшафтного та економічного значення рослинного світу, вміло застосовують рекомендовані заходи охорони генофонду дикоростучих рослин; способи раціонального використання та охорони луків і пасовищ; знають рідкісні і такі, що знаходяться під загрозою зникнення, види рослин, занесені у Червону книгу. Крім того, вивчають площу та запаси лісового фонду України, області, поділ лісів лісового фонду залежно від форми управління і користування, народногосподарського значення, їх місце розташування і виконуваних функцій; шляхи підвищення продуктивності лісів і догляду за ними; про юридичну відповідальність за порушення лісового законодавства і законодавства про охорону рослинних ресурсів.

Значення лісів у житті людини надзвичайно велике і багатогранне. Вони відіграють найважливішу роль у підтриманні природного стану біосфери. Тому, з метою створення лісових насаджень, як одного з компонентів збереження біорозмаїття та екологічної рівноваги на планеті, студенти-екологи щорічно беруть активну участь у природоохоронних і природодослідних акціях: проведенні весняної толоки з озеленення території коледжу, Заліщицького дендропарку та благоустрою міста. На відведених ділянках висаджують дерева та кущі. Оновлення і розширення дендрарію Заліщицького дендропарку поповнюється завдяки співпраці з різними науковими та приватними установами України. Варто зазначити, що посадковий матеріал завозили 2-3 річними саджанцями це листяні породи дерев і кущів, хвойні (сосна, модрина, ялина срібляста, ялиця зелена).

Особливий науковий і пізнавальний інтерес становлять реліктові, лучно-степові, чагарникові угруповання. До складу цих формацій входить значна кількість реліктових, ендемічних, червонокнижних видів.

В скарбниці дендропарку Заліщицького аграрного коледжу збереглися ряд дерев, а саме: липа американська, липа кримська, горобина круглолиста, дуб (форма пірамідальна), гліцинія китайська, акація біла вузько пірамідальна, ясен звичайний (форма плакуча), тополя берлінська – всього 15 видів і форм. У ландшафтній частині сформовано мальовничі пейзажі на фоні галявин та звивиста мережа доріжок. Розбито квітники у вигляді вузької смуги вздовж доріжок, висаджено алею гібіскуса сірійського, саджанці завезено з Гермаківського дендропарку.

Також з ініціативи дирекції коледжу відбулось урочисте закладення алеї дружби і міжнародної співпраці. Викладачі і студенти Заліщицького агроколеджу та вчителі Спілки шкіл рільничих м. Намислова Польща висадили саджанці: дуба звичайного та червоного, гінкго дволопатево, липи європейської.

В теперішній час парк потребує дбайливого догляду, збереження вікових дерев, проведення спостережень і досліджень, заготівля насіння і черенків, які мають наукову і народногосподарську цінність.

Під керівництвом викладачів біології та екології, студенти вміло проводять дослідження і спостереження в заповідних об'єктах використовуючи сучасні методи, ведуть дослідницьку роботу, успішно виступають з доповідями на науково-практичних конференціях.

Сприйняття важливих речей набагато гостріше, ніж речей байдужих, і тому потрібно, щоб студенти кожне заняття не тільки сприймали як позитивні емоції, але й розуміли важливість інформації та її значення безпосередньо для себе.

**Природа щедра до нас. Що ми маємо – усе від неї.
Відплати їй своєю добротою, увагою, чемною поведінкою,
і вона стане ще щедрішою.**

Література

1. Гринчишин Н.М. Природно-заповідна справа. Навчальний посібник. – Львів: ЛДУБЖД, 2008. – 224 с.
2. Лук'янова Л.Б. Основи екології. – К.: Вища школа, 2000.
3. Соціально-екологічна роль заповідних дендропарків України: С 69 Збірка наукових статей. – Полтава: Дивосвіт, 2015. – 168 с.

Штерн Борис Олегович,
викладач ВП НУБіП України
«Ірпінський економічний
коледж»

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

Поняття освіти - досить складне і багатоаспектне. У найзагальнішому визначенні освіта - це процес і результат засвоєння особистістю систематизованих знань, навичок і вмінь, розвиток розуму і почуття, формування світогляду і пізнавальних процесів.

Освічена людина - це та, яка володіє загальними ідеями, принципами та методами, що визначають загальний підхід до розгляду різноманітних фактів і явищ, має в своєму розпорядженні високорозвинені здібності та уміння застосовувати вивчене до найбільшої кількості випадків; яка здобула ґрунтовні знання і, крім того, звикла швидко і правильно міркувати, у якій поняття і почуття отримали благородний й високий напрям. Отже, у поняття освіти включені не тільки знання, навички та вміння як результат навчання, а й уміння критично мислити, творити, оцінювати з моральних позицій все, що відбувається навколо, як процес, що нескінченно розгортається в діяльності і спілкуванні людини з іншими їй подібними. Досягається це шляхом включення особистості в найважливіші види діяльності.

Тим самим під освітою людини (у процесуальному плані) розуміється, освіта - це суспільний організований і нормований процес (та його результат) постійної передачі попередніми поколіннями наступним соціально значущого досвіду, що являє собою в онтогенетичному плані становлення особистості відповідно до генетичної програми і соціалізації особистості. У своєму структурному зрізі, освіта, як і навчання, являє собою триєдиний процес, що характеризується такими його сторонами, як засвоєння досвіду, виховання якостей поведінки, фізичний і розумовий розвиток.

Освіта як система являє собою розвинуту мережу установ різного типу та рівня. Основні елементи освіти як макросистеми, що має державний статус, - це системи дошкільної, шкільної, середньої спеціальної, вищої і додаткової освіти.

Традиційно цілі освіти визначаються як формування у здобувача освіти знань, навичок і вмінь, залучення людини до культури, підготовка її до праці.

У контексті гуманістичної парадигми, що спирається на розвиваючий підхід, у цілях освіти пріоритетне місце займає розкриття індивідуального творчого потенціалу особистості.

У реформованій школі перевага надається не освіті і навчанню, а вихованню, здатному сформувати особистість, індивідуальні цінності якої відповідатимуть життєвим потребам нового часу. При цьому під вихованням розуміється створення таких умов, які здатні забезпечити розкриття задатків і здібностей особистості здобувача освіти. Виховання здобувача освіти здійснюється тоді, коли відбувається усвідомлення ним унікальності завдання освоєння і оволодіння складністю власного буття. Таким чином, цілі освіти, як процесу розкриття індивідуальних задатків і здібностей особистості - виключно складні і багатогранні.

Найважливішою метою функціонування освітніх систем є підготовка носіїв соціальних функцій, здатних обслуговувати сучасне виробництво.

По відношенню до особистості здобувача освіти слід виділити такі цілі:

- розкриття індивідуальних задатків особистості;
- залучення здобувача освіти до світової та національної культури через освоєння систематизованих основ наук і мистецтв;
- ціннісне виховання і розвиток світогляду здобувача освіти як системи ціннісної орієнтації та місця людини у світі;
- фізичне і валеологічне виховання;
- загальна і професійна підготовка до трудової діяльності;
- виведення особистості на рівень самовиховання і саморозвитку, сприйняття навчальної та професійної діяльності як творчості та основи моральної свободи.

Визначивши цілі освіти і найважливішу з них - формування особистості як здобувача освіти так і педагога, - нам важливо виявити і повною мірою використовувати фактори, що впливають на цей процес.

Фактор (від лат. Factor - робить, що виробляє) – це причина, рушійна сила, зовнішні і внутрішні імпульси розвитку освітніх систем та їх суб'єктів. Слід розрізняти чинники та умови, останні самі по собі не породжують необхідних змін, але сприяють або, навпаки, ускладнюють дію чинників. Деякі зовнішні умови, які істотно ускладнюють досягнення цілей, називають "факторами ризику" (негативний вплив агресивного середовища, проповідь насильства, орієнтація на швидке придбання всіх життєвих благ та ін.). Ці фактори корисно передбачити, з тим щоб провести заходи профілактики або способи компенсації їх негативного впливу.

Основними факторами розвитку особистості традиційно вважаються соціальне середовище, спадковість і виховання (тут останнє поняття вживається як синонім прийнятого зараз офіційно поняття "освіта"). Ці фактори діють на особистість все її життя, в тому числі у вигляді організованого впливу через систему освіти, яка безперервно супроводжує людину (безперервна освіта, освіта через усе життя), хоча питома вага, конкретні форми і механізми дії цих факторів по мірі дорослішання людини змінюються.

Здавна точаться суперечки про пріоритетність впливу тієї чи іншої групи факторів, про їх можливість, реальні способи їх обліку та регулювання їх впливу.

Прихильники натуроцентричної концепції (Дж. Харвуд, А. Дженсен) надають вирішальне значення біологічному фактору - спадковості і природному середовищу. На їхню думку, через спадковість, механізми якої науково визначені генетикою, і через вплив земної і космічної природи особистості передаються інстинкти, програми розвитку і навіть потяги і бажання, які, звичайно ж, певною мірою окультурюються, коригуються, узгоджуються з цивілізаційними нормами життя.

Прихильники соціологічного підходу (К.Д. Ушинский, Я.А. Коменский) вважають, що, народившись біологічною істотою, індивідом, людина саме під впливом соціального середовища набуває людські якості, стає особистістю, що володіє мотивацією, духовними потребами, прилучається до культури. Мислення, емоційні і вольові якості, здібності, відносини, життєві орієнтації формуються під час життєдіяльності людини. Біологічні

інстинкти (харчування, продовження роду, уникнення небезпеки) облагороджуються, підпорядковуються суспільним нормам, соціалізуються.

Теоцентрична модель (Флавій Кассіодор, Ф.А. Голубинский, В.В. Зеньковский) заснована на розумінні людини як продукту божого (космічного) творіння. Божественні трактування склалися у Середньовіччя і інтерпретували виховання як підготовку до загробного життя. Теоцентрична модель виховання стверджує примат духовного над тілесним. Метою виховання в рамках теоцентричної моделі є людина, котра вірує в Бога, детермінована Його волею, залежна від Нього. Розвиток людини - це наближення до вищого ідеалу, але тільки наближення, оскільки досягти ідеалу неможливо. Теоцентрична модель орієнтує людину на досягнення своєї особливої місії.

Прихильники цієї моделі підкреслюють, що всі зовнішні впливи проходять через внутрішній світ людини, переломлюються через його внутрішню позицію, ставлення, оцінки, мотиви.

Нарешті, прибічники антропоцентричної, або людиноорієнтованої, концепції (Ф. Рабле, Ж.-Ж. Руссо, В.П. Вахтеров, Л.Н. Толстой) звертають увагу на саму людину, реалізацію її творчих можливостей, розглядаючи вплив на особистість освітнього середовища – біологічного та соціального - як розвиток взаємодії і взаємозбагачення.

Сучасна наука, не відкидаючи корисних елементів, моментів істини в різних концепціях, розглядає особистість як єдність біологічного і соціального, в якому біологічна основа трансформується, збагачується, наповнюється соціальними якостями, набуває справді людського змісту (ціннісні орієнтації, мотиви, розвиток логічного та інтуїтивного мислення, здатності випереджаючого відображення дійсності тощо). Розвиток особистості тут виступає як єдиний біосоціальний процес вдосконалення людини під впливом як зовнішніх (середовищних), так і внутрішніх (індивідуально-особистісних) факторів.

Освіта і педагогіка можуть лише частково впливати на зовнішні фактори: освітню політику, культурну насиченість середовища, збереження і множення традицій.

Однак багато біологічних факторів, особливо генетичних та природних, самостійно не утворюються. Ось чому освіту, і особливо виховання, традиційно виділяють як специфічний регулюючий чинник, який може мати визначальний вплив на розвиток особистості та на розвиток усіх інших сфер суспільства. Він у чомусь посилює позитивний вплив на людину, одночасно послаблює або нейтралізує негативний. Освіта позитивно впливає на особистість через процеси самоосвіти і самовиховання і на перспективи розвитку суспільства і держави, формуючи якості підростаючого покоління, певною мірою моделюючи перспективні взаємини людини і середовища, економічні ("економіка знань"), здоров'язберігаючі ("здоровий спосіб життя"), соціальні ("правове суспільство") сторони цих взаємин.

Розглянемо трохи докладніше дуже важливе для досягнення гуманістичних цілей співвідношення людини і середовища в освітньому процесі. Поняття "середовище" вживається і в більш широкому плані, де воно зливається з поняттям "освітній простір" (школи, селища, регіону, країни) і вбирає всі внутрішні процеси, програми і засоби освітнього процесу, і в більш вузькому, конкретному плані, коли воно включає традиції, прийнятий розпорядок, психологічний клімат, місію навчального закладу. Суб'єкти (викладачі, здобувачі освіти, батьки, інші учасники) створюють, збагачують освітнє середовище, але ступінь його впливу залежить не тільки від багатства і потенційних можливостей цього середовища, а й від активності здобувачів освіти (вихованців), від їх пасивно- або активно- вибіркового ставлення до ресурсів середовища.

Середовище включає природне і географічне оточення, що впливають на здоров'я і психіку людини, але набагато більш дієвим є вплив соціального середовища: ефективніше відбуваються соціалізація і соціальне виховання.

Освіта відображає, концентрує і шукає способи доведення до внутрішнього світу здобувачів освіти і вихованців цінностей і вимог мегасередовища (від грец. *Megas* - великий, громіздкий). До них відносяться проблеми та імперативи екології, безпеки, боротьби з бідністю, епідеміями, захисту дитинства. Сучасні засоби комунікацій, глобальні мережі Інтернету розсунули межі, включили всіх людей у світове співтовариство, поки ще далеко не єдине в своїх устремліннях і діях.

Макросередовищем (від грец. *Macros* - довгий, великий) є традиції і звичаї країни, етнічних, територіальних, конфесійних об'єднань, їх культура, спосіб життя, менталітет, з одного боку, гуртуючий групи людей, а з іншого - роз'єднуючий ці групи.

Дуже впливові фактори мезосередовища (від грец. *Mesas* - середній, проміжний). До них відносять тип поселення (велике місто, мале місто, сільські поселення та ін.), регіонально-етнічну субкультуру, ступінь і характер управлінської активності керівників регіону і муніципальних утворень, діяльність місцевих ЗМІ, регіональних формальних і неформальних об'єднань.

Слід відзначити, що всі впливи факторів мега-, макро- і мезосередовища так чи інакше переломлюються і проходять через мікросередовище (від грец. *Micros* - малий). До них відносять сім'ю, друзів і колег, колективи підприємств, установ, навчальних закладів, у яких здійснюється прямо або побічно виховний процес.

У програмах і проектах розвитку, місіях і статутах освітніх установ будь-якого рівня повинні знайти відображення стратегія і тактика використання факторів середовища всіх його рівнів для реалізації завдань виховання і навчання.

Вплив середовища, безсумнівно, дуже високий, однак можливості регулювати цей процес у освіти все ж обмежений, тому особлива роль як провідного чинника розвитку особистості, створення перспективних умов розвитку суспільства належить освіті і, насамперед, його пріоритетній сфері - вихованню. Виховання, засноване на високих моральних ідеалах і зразках, на включенні вихованців в активну, у тому числі творчу, діяльність, на пробудження прагнення до самовдосконалення і саморегуляції, стає провідним фактором досягнення освітніх цілей. Воно відбувається не в якійсь особливій виховній діяльності (як тільки дитина і навіть дорослий розуміє, що його виховують, виникає бар'єр і відторгнення виховного впливу), а в будь-якій активній діяльності: навчальній, трудовій, фізкультурно-спортивній, громадській - за умови розуміння сенсу, подолання труднощів і досягнення успіху.

Можна виділити ряд закономірностей розвитку особистості в освітньому процесі. Зупинимося саме на них, враховуючи, що всі результати освіти досягаються саме на основі розвитку особистості.

Розвиток особистості багато в чому детермінований зовнішніми впливами середовища, програмами навчання і виховання, впливами педагога, колективу, близьких людей, але він завжди опосередковується, переломлюється через внутрішній світ вихованців, залежить від установок, відносин, оцінок, мотивів, прагнень людей. Зовнішні стимули впливу, щоб стати фактором розвитку, повинні бути перетворені у внутрішні спонукання.

У розвитку особистості вирішальну роль відіграє свідомість, пов'язана з формуванням сенсу пізнаваних явищ і процесів, однак чимале значення у цьому процесі належить інтуїції, підсвідомості, емоціям, колективним переживанням і прагненням. Саме з урахуванням цього людина оцінює і проживає багато ситуацій як значущі для неї події життя, переживає їх як особистісно значущі.

Формування людини відбувається в соціальній ситуації розвитку під впливом постійно виникаючих нових для виховання та навчання задач, що перебувають у "зоні її найближчого розвитку", в якій допомога педагога або комп'ютерної програми допомагає опанувати новими знаннями, вміннями, збагачувати життєвий досвід, виробляти ціннісні орієнтації.

Розвиток людини відбувається в її активній діяльності, що спрямовується соціально значущою метою ззовні і власною мотивацією зсередини. Основною рушійною силою, яка збуджує діяльність, виступають суперечності між тим, що має об'єктивне значення і відображається людиною суб'єктивно, і реальною дійсністю.

Розвиток особистості на кожному віковому етапі насамперед визначається типом провідної діяльності (гра, навчання, праця, самовизначення), який обумовлює найважливіші зміни у психічних процесах і психологічних особливостях особистості на певному етапі її життя.

Регулюючи зовнішні умови, створюючи розвиваючі ситуації, стимулюючи власну активність здобувачів освіти або вихованців, педагог і педагогічна система формують внутрішній світ людини, спонукають її до соціальної активності, самореалізації, перетворення навколишнього середовища і самого себе.

Література.

1. Загальна психологія. За ред. Максименка С. Д. – 2 вид. – Вінниця : Нова книга, 2004.
2. Основи психології і педагогіки : Навч. посіб. / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – 2-е вид., виправл., доповн. – К. : Академвидав, 2005. – 519 с.
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. – К. : Знання, 2005. – 486 с.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ ОРІЄНТОВАНОГО ТА КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ

Вдович Валентина Григорівна, к.е.н.,
Поцелуйко Микола Петрович, к.с.-г.н.
ВП НУБіП України
«Ірпінський економічний коледж»

РОЛЬ ПРОСТОРОВО-ПРЕДМЕТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Згідно із Законом України «Про фахову передвищу освіту» фахова передвища освіта спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов'язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної науки, і завершується здобуттям відповідної освітньої та/або професійної кваліфікації [1]. Досягненню цих цілей у закладах вищої освіти покликано сприяти освітнє середовище та його складові. Тому проблема організації освітнього середовища у закладі вищої освіти є однією з найактуальніших у педагогічній практиці і спонукає освітян до пошуку нових шляхів його вдосконалення.

Аналізуючи ідеї Я. Коменського, Л. Корчака, А. Макаренка, Г. Спенсера та інших педагогів, Л. Макар зазначає, що під терміном “освітнє середовище” у педагогіці розуміється сукупність умов, котрі впливають на формування і функціонування людини в суспільстві, її здібностей, потреб, інтересів.

У педагогіці сьогодення науковцями також досліджуються різні аспекти щодо понятійного апарату «освітнього середовища». Зокрема, М. Віленський, В. Конєв, Є. Мещерякова, В. Слободчиков, І. Шендрік трактують його, окрім того, як «культурно-

освітнє середовище», «середовище вікового спілкування», «навчально-виховне середовище» тощо.

У працях Б. Боденко, А. Куракіна, Ю. Мануйлова, А. Хуторського під освітнім середовищем розуміють природне і штучно створене соціокультурне оточення людини, яке включає зміст і різні засоби освіти, що забезпечують продуктивну діяльність студентів і спрямовують процес розвитку особистості за допомогою створення сприятливих для цього умов [2, с. 235].

У Відокремленому підрозділі НУБіП України «Ірпінський економічний коледж» освітній процес підготовки молодших спеціалістів за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність ґрунтується на розвитку ключових компетентностей, які формуються як у навчальній, так і в позааудиторній роботі.

Відповідно до освітньо - професійної програми коледжу зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність передбачено формування таких компетентностей: інтегральна, загальні, спеціальні (фахові). У змісті фахових компетентностей зазначені наступні: здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур; здатність здійснювати ідентифікацію товарів; здатність формувати і здійснювати ефективну закупівельну діяльність; здатність визначати критерії формування товарного асортименту; знання і розуміння нормативно-правового регулювання у сфері підприємницької, торговельної і біржової діяльності; здатність до втілення заходів, спрямованих на забезпечення ефективності технології торговельних процесів; здатність до організації торгівлі, підприємницької та біржової діяльності; вміння ефективно управляти матеріально-фінансовим станом підприємства; вміння визначати відповідність якості товарів, тари, послуг вимогам законодавчо-правових актів; здатність здійснювати контроль за виконанням договорів, угод, контрактів; здатність ефективно контролювати дотримання правил торгівлі, зберігання товарів; здатність здійснювати менеджмент підприємства та менеджмент персоналу; здатність оцінювати вплив чинників зовнішнього середовища на функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур; здатність формувати інформаційне середовище щодо якості і безпечності товарів, товарної асортиментної структури, правого поля здійснення торговельно-технологічних процесів.

Саме для розв'язання складних спеціалізованих та практичних завдань у галузі професійної діяльності або в процесі навчання майбутній фахівець має оволодіти комплексом передбачених компетентностей.

Важливе значення у формуванні зазначених компетентностей має просторово - предметна організація як складова освітнього середовища коледжу, що включає в себе навчально-методичне забезпечення та комплекс просторових умов і предметних засобів, сукупність яких забезпечує можливість необхідних просторових дій і поведінки суб'єктів освітнього процесу. Зокрема, це спеціалізовані навчальні лабораторії, одна з яких - лабораторія дослідження харчових продуктів, яка містить достатній набір приладів і пристроїв для проведення практичних, лабораторних занять та досліджень, серед яких: муфельна піч SNOI для визначення вмісту зольного залишку в продуктах харчування при температурі від 50 до 1100°C; нітрат аналізатор для визначення активності і концентрації іонів NO₃; шафа сушильна для визначення вологості, вологомір для визначення вологості по методу Чижової; прилад Журавльова для визначення пористості хліба; високоточні лабораторні ваги для визначення маси з точністю до 0,1 мг; прилад ОЧМ для визначення чистоти молока; ультразвуковий аналізатор якості молока «ЕКОМІЛК» для моментального визначення якісних показників складу молока; цукрометр СУ-5 для визначення вмісту цукрози в цукрі; мікроскоп XS-5520 (бінокуляр), аерометр для визначення густини молока; аерометр для вимірювання об'ємної концентрації етилового спирту; овоскоп для контролю якості харчових яєць; лабораторний млин для подрібнення

зерна; бутирометри для визначення вмісту жиру в молоці та вершках; апарат Сокслета для визначення вмісту жиру в продуктах харчування; холодильник; електроплита та інше допоміжне обладнання й посуд. Використання цих приладів і пристроїв дає можливість проводити лабораторні та практичні роботи на високому науковому рівні, методичному рівні, що сприяє формуванню фахових компетенцій у здобувачів освіти.

Успішно працює в коледжі навчальна лабораторія торговельно - технологічного обладнання зі спеціалізованим програмним забезпеченням ІС: Підприємство 8, де студенти на практиці відпрацьовують елементи прийняття ефективних підприємницьких рішень, застосування на практиці нормативно-правового регулювання та форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин, опрацьовують навички систематизації документообігу, схем замовлень і купівель продукції та послуг, техніку і механізм торговельних розрахунків. Лабораторія оснащена комп'ютерним обладнанням, прилавками, вітринами, гірками пристінними, реєстраторами розрахункових операцій різних типів, вагами електронними, пакувальними матеріалами і зразками товарів. У лабораторії створені умови, наближені до виробничих

Не менш важливу роль у формуванні загальних і спеціальних компетенцій майбутніх фахівців відіграють кабінети, облаштовані комп'ютерами та прикладними комп'ютерними програмами, мультимедійним обладнанням, мультимедійні лабораторії для проведення лекцій, в т.ч. для дистанційного навчання, а також спеціалізовані кабінети - з товарознавства зі зразками та муляжами товарів, маркетингу - з тематичними інформаційними стендами, комплектами тематичних плакатів тощо.

На практичних заняттях у зазначених лабораторіях, кабінетах здобувачі освіти набувають навичок проведення досліджень з використанням теоретичних та прикладних досягнень у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; здатності проводити оцінювання продукції, товарів та готувати результати досліджень для оприлюднення на конференціях, фестивалях науки тощо. Тож, на нашу думку, вирішення проблем підготовки конкурентоспроможного фахівця з спеціальності 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність відповідно до сучасних вимог можливе за умови розвитку дослідницьких якостей, починаючи з першого курсу навчання у коледжі. Формування і розвиток дослідницьких умінь – це важлива складова підготовки фахівців із цієї спеціальності.

Окремим напрямком діяльності науково-педагогічних працівників, викладачів циклової комісії маркетингу і торгівлі є залучення студентів до роботи в наукових гуртках, на заняттях яких вони виконують дослідження в лабораторіях коледжу як під керівництвом викладача, так і самостійно та закріплюють одержані теоретичні знання на практиці. Крайці напрацювання гуртківців оформляються у вигляді наукових тез і статей, презентуються під час виступів на конференціях, семінарах, конкурсах студентських робіт.

У процесі викладання педагоги коледжу застосовують як традиційні, так й інноваційні методи навчання, чому сприяє створене у закладі сучасне предметно-просторове й інформаційне середовище. Це заняття-візуалізації, бінарні заняття, інтегровані заняття, екскурсійно-практичні заняття в умовах виробництва, ділові та рольові ігри, заняття з використанням у навчальному процесі QR-кодів, онлайн-сервісу Kahoot, а також методів моделювання та вирішення виробничих ситуацій.

Керівництво і співробітники ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж» підтримують інновації і застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, приділяють значну увагу вдосконаленню, розвитку, осучасненню освітнього середовища коледжу. Зокрема, впроваджуються найсучасніші мультимедійні програми управління освітньою діяльністю на засадах ефективної взаємодії суб'єктів освітнього середовища коледжу; відпрацьовано систему наповнення і доступу до сервера

навчальних ресурсів, організованих відповідно до освітніх програм підготовки фахівців у коледжі; відповідно до чинних вимог обладнані кабінети і лабораторії.

Предметно-просторова складова освітнього середовища закладу вищої освіти є багатокомпонентною і повинна сприяти розширенню можливостей і задоволенню бажань майбутнього спеціаліста, його особистим запитам, професійній мобільності та вимогам роботодавців.

Використані джерела

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту» №2745-19.

Офіційний сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.

2. Макар Л. М. Сутність освітнього середовища в педагогічному процесі. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. Вип. 30 (83). С. 229-236.

3. Дороніна Т. О. Сучасні підходи до визнання сутності та структури освітнього середовища / Т. О. Дороніна // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. – Вип. 40. – Кривий Ріг : Друкарня Романа Козлова, 2014. – С. 179–186.

4. Кух А.М., Кух О.М. Сучасна дидактика і освітнє середовище // Зб. наук. праць К-ПДПУ. Серія педагогічна 2003. – Вип. 9. – С. 106-108.

Дрижай Людмила Василівна, викладач
КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний
коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Сучасний стан міжнародних зв'язків України у різноманітних сферах життєдіяльності, вихід її у європейський світовий простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії зробили іншомовну підготовку студентів різних спеціальностей одним із провідних компонентів вищої освіти, одним з основних механізмів реалізації інтеграційних процесів, мобільності студентів, майбутніх фахівців, їх захищеності на ринку праці. Цілком очевидно, що володіння студентом іноземною мовою наразі стає елементом його професійної компетентності.

Науковці вказують, що у вузькому сенсі під професійною компетентністю розуміємо комплексну характеристику людини, що виявляється в конкретній професійній діяльності та включає знання, уміння, навички, здібності, досвід, мотивацію і особистісні властивості, а також способи їх реалізації в діяльності, спілкуванні і саморозвитку особистості. У широкому сенсі професійна компетентність включає рівень успішності людини у взаємодії з соціальним середовищем.

У документі Ради Європи «Компетентності для культури демократії – Живемо разом як рівноправні громадяни в культурно багатоманітному демократичному суспільстві» поняття «компетентність» пояснюється як здатність мобілізувати й застосувати відповідні цінності, ставлення, навички, знання та/або розуміння, щоб ефективно та належним чином відповідати на запити, виклики й виявляти можливості, які з'являються в демократичних і міжкультурних ситуаціях.

Адже компетентність визначається як динамічний процес, коли особа активно й адаптивно мобілізує та використовує глибинні психологічні ресурси, щоб діяти в нових обставинах.

Сучасними науковцями зазначається, що формування професійної компетентності здійснюється паралельно з формуванням інших суміжних вмінь та навичок майбутнього фахівця.

У структурі професійної компетентності важливим компонентом є іншомовна професійна компетентність.

Досліджуючи стандарти вищої професійної освіти, не можна не зазначити помітне зростання рівня вимог до володіння іноземною мовою студентами. При цьому володіння іноземною мовою охоплює не тільки вміння здобувати професійну підготовку. Все більше уваги приділяється аспектам вивчення іноземної мови як мови професійної взаємодії. В умовах розширення сфер співробітництва з зарубіжними партнерами надзвичайно актуальною стає здатність спілкуватися з іноземними колегами. Відповідно, зростає потреба в кваліфікованих спеціалістах, які мають професійну іншомовну компетентність. З іншого боку, професійна спрямованість є одним із шляхів підвищення мотивування студентів щодо вивчення іноземної мови в умовах ЗВО. Як свідчать результати опитувань, значна кількість студентів усвідомлюють для себе потребу реалізації іншомовних знань у практичній професійній діяльності, що базується на створенні численних можливостей у сучасному суспільстві брати участь у спільних міжнародних підприємствах, здійснювати співпрацю з іноземними колегами, обробляти та використовувати інформацію іноземною мовою тощо.

Таким чином, під поняттям «формування» професійної компетентності розуміємо процес підготовки фахівця, здатного до самостійного вирішення різноманітних комунікативних завдань, що виникають у процесі професійної діяльності, а оволодіння іноземною мовою - як певний рівень сформованості навичок і вмінь використовувати мову для усного і писемного спілкування, як механізм пізнання історії, культури, особливостей політичної, правової сфери життя інших народів.

Професійна мовна компетентність формується у процесі професійно орієнтованої мовної підготовки. Метою навчання іноземної мови як засобу комунікації у процесі майбутньої професійної діяльності є формування іншомовної професійнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців, яка включає мовну, мовленнєву, соціокультурну та навчальну компетентності. У свою чергу мовна компетентність інтегрує фонетичну, лексичну, граматичну компетентності і передбачає засвоєння і усвідомлення мовних норм та адекватне їх застосування: фонетична компетентність – правильність вимови та володіння інтонаційними засобами; лексична компетентність – наявність певного запасу лексичних одиниць, здатність їх адекватно використовувати; граматична компетентність – правильність вживання граматичних форм англійської мови у відповідності із законами та нормами граматики. Мовленнєва компетентність інтегрує компетентності у аудіюванні та говорінні, які характеризуються умінням доречно і адекватно користуватися мовою у конкретних ситуаціях, а також у читанні та письмі. Соціокультурна компетентність ділиться на: країнознавчу (знання історії, географії, економіки, державного устрою, культури країни) та лінгвокраїнознавчу (знання особливостей мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови у певних ситуаціях спілкування).

Навчальна компетентність передбачає сформованість навчальних умінь.

Дані компетентності розвиваються на кожному занятті через відповідні форми роботи, які відображають комунікативно-діяльнісний підхід до освітнього процесу:

інтерактивні методи, які забезпечують активну діяльність студентів у процесі опанування навчального матеріалу та перетворюють кожного студента на справжнього учасника освітнього процесу, співтворця й конструктора нових знань;

кооперативне навчання, в якому формуються соціальні вміння, лідерські якості та скорочується відстань між викладачем та студентом;

рольові та ділові ігри, які переносять студентів у ситуацію реального спілкування, допомагають побачити світ і себе у ньому, підвищують самооцінку і попит на нове.

Вирішенню питання формування творчих компетентностей студентів сприяє застосування таких інноваційних технологій навчання, як:

методи «змішаного навчання», які поєднують у собі традиційне й дистанційне навчання та найбільш відповідають інтересам і уподобанням студентів, які живуть у період стрімкого інформаційно-технологічного розвитку суспільства та володіють комп'ютерною грамотністю;

вихід за межі аудиторії на екскурсію або на «польове дослідження», що допомагає переконати студентів у сенсі навчання, мотивує й активізує до пізнання нового. Для того, щоб така форма роботи дала максимальний ефект, важливо, щоб її завершенням стало осмислення побаченого й почутого у вигляді студентських презентацій, відгуків, рефлексивних нотаток, заповнення листів спостереження тощо;

відповідні форми оцінювання, а саме: самооцінювання, яке формує здатність до самоаналізу, спостережливості за собою, вміння бачити та визнавати перед собою власні помилки; взаємооцінювання, що виховує відкритість до критики з боку інших, здатність відсторонювати об'єкт від суб'єкта оцінювання, вміння слухати, аналізувати й порівнювати;

проектні технології, завдяки яким в студентів формується проектне мислення, почуття відповідальності та досвід цілеспрямованої співпраці, вони вчаться застосовувати знання на практиці, працювати в команді над конкретним завданням, презентувати свої результати.

Поєднання таких підходів та міжпредметних зв'язків, сприяють досягненню хороших результатів, виробленню у майбутнього фахівця глибокого розуміння професійної термінології, навчають його використовувати мову у професійній діяльності.

Тенденції розвитку сучасної освіти в Україні зумовили необхідність упровадження інноваційних процесів в освітньому середовищі, заміну шаблонних освітніх моделей новими, нестандартними, творчими, прогресивними, дієвими та адаптованими до сьогодення.

Тому, говорячи про інноваційні технології навчання, що здатні емоційно впливати на навчальний процес, формуючи позитивну мотивацію до вивчення іноземної мови слід виділити тренінгову технологію.

Використання тренінгового навчання створює унікальні передумови для розвитку ключових компетентностей і самостійності студентів в осягненні нового, стимулюючи їх природну допитливість і творчий потенціал.

Таким чином, тренінг в процесі навчання іноземної мови має певні переваги над іншими видами діяльності.

Слово «тренінг» походить від англійського «to train», що означає «навчати, тренувати». Тренінг, як форма організації заняття – це одночасно: цікавий процес пізнання себе та інших, вмотивоване спілкування, ефективна форма опанування знань, інструмент для формування умінь і навичок, форма розширення досвіду.

Під час тренінгу викладач створює неформальне, невимушене спілкування, яке відкриває перед групою учасників безліч варіантів розвитку та розв'язання проблеми, заради якої вони зібралися. Як правило, учасники в захваті від тренінгових методів, тому що вони роблять процес навчання цікавим, необтяжливим.

Тренінг і традиційні форми навчання мають суттєві відмінності. Традиційне навчання більш орієнтоване на правильну відповідь, і за своєю суттю є формою передачі інформації та засвоєння знань. Тоді як тренінг, перш за все зорієнтований на запитання та пошук. Знання під час тренінгу не подаються в готовому вигляді, а стають продуктом самостійної, спільної діяльності його учасників, їх активної взаємодії. На відміну від традиційних, тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал студента: рівень та обсяг його компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії.

Кожне тренінгове заняття викладач ретельно планує, заздалегідь запрошує учасників, готує усе необхідне. Як і будь-яке навчальне заняття, тренінг має тему і певну мету. Тема тренінгу повинна бути цікавою для учасників (наприклад, «Steps to Success. Кроки до успіху»), або актуальною (наприклад, «Т.Г. Shevchenko – known and unknown. Т. Шевченко – відомий і невідомий», присвячена річниці з дня народження Великого Українця), інформативною та розвиваючою (наприклад, «Hryhoriy Skovoroda- the symbol of Ukrainian nation's wisdom. Видатні українці. Г. Сковорода – символ мудрості українського народу»).

Мета тренінгу може передбачати: інформування та набуття учасниками тренінгу нових навичок та умінь, зміну погляду на проблему, пошук ефективних шляхів розв'язання поставлених проблем, зменшення чогось небажаного тощо.

Важливої уваги викладач надає також зовнішній організації тренінгу: підготовці приміщення, обладнанню, розміщенню меблів. Викладач-тренер уникає аудиторного стилю. Стільці для учасників розташовує півколом, що сприяє створенню неформальної атмосфери, забезпечує можливість кожному бачити всіх учасників тренінгу, підкреслює рівнозначність позицій усіх учасників. Все це створює атмосферу відкритості, розвитку довіри, уваги та інтересу учасників одного до одного. З метою підвищення ефективності занять, викладач чітко дотримується структури тренінгу, урізноманітнює форми роботи, що сприяє розвитку інтересу, формуванню стійкої мотивації, запобігає розсіюванню уваги його учасників. Викладач широко використовує «інтерактивні техніки», спрямовані на стимуляцію взаємодії та власну активність учасників тренінгу, забезпечуючи дотримання кожним учасником правил сприятливої атмосфери для навчання у групі. Основні з них: активність всіх учасників, рівність, увічливість, позитивність, не перебиваємо один одного, думка кожного – важлива, розмова від свого імені, конфіденційність тощо.

У тренінгу немає переможців і переможених. Результативність тренінгу оцінюється за двома критеріями: психологічним – позитивними емоціями, відчуттям задоволення від спілкування, щирою доброзичливою атмосферою та практичним – набутими знаннями, досвідом, практичними навичками. Тренінгові заняття дуже корисні, оскільки сприяють розвитку творчого мислення студентів, формуванню практичних умінь і навичок; вони стимулюють і підвищують інтерес до нових знань, активізують сприйняття матеріалу; спонукають до самоосвіти; відкриття учасниками в собі нових можливостей, відчуття того, що вони знають і вміють більше, ніж до цього часу думали про себе.

Досвід підтверджує, що у світі швидких змін використання інноваційних технологій є ідеальною нагодою для студентів, які прагнуть до особистісного зростання та самовдосконалення. Це вид діяльності, у результаті якого учасники отримують величезний позитивний досвід та набувають таких компетентностей, які знадобляться їм не тільки у навчанні в коледжі, а й у подальшому житті та професійній діяльності.

Список літератури:

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. — К.: Ленвіт, 2013. — 590 с.
2. Михайліченко М.В. Громадянська компетентність майбутніх учителів. Навчально-методичний посібник. — Київ-Тернопіль: НПУ імені М.П. Драгоманова. — 2008. — 128 с.
3. Паламарчук В.Ф. Проектна педагогіка в інноваційному полі освіти: Практично зорієнтований посібник. — К.: Освіта України, 2008. — 254 с.
4. Нові технології навчання: Науково-методичний збірник.- 2007. Випуск 49.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. — К.: К.І.С., 2004. — 112 с.

Заїченко Надія Вікторівна, викладач,
Богуславський гуманітарний коледж
ім. І.С. Нечуя-Левицького

КОМУНІКАТИВНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Комунікативно-діяльнісний підхід у вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням належить розуміти передовсім як спосіб інтерактивної діяльності студентів. Такий підхід допомагає зрозуміти інформацію, поглиблює зацікавленість, полегшує засвоєння нових знань, розвиває власні думки та ідеї студентів. Сутністю комунікативно-діяльнісного підходу під час проведення занять з іноземної мови за професійним спрямуванням є те, що він передбачає організовану взаємодію студентів між собою та викладачів зі студентами, що забезпечує залучання до роботи з більшим чи меншим ступенем активності всіх її учасників і стимулює посилення інтенсивності взаємодії студентів один з одним та викладачем у спілкуванні.

При використанні автентичних підручників студент стає активним суб'єктом навчального процесу, а не його пасивним об'єктом. Він набуває знань власним пошуком, здобуваючи власний досвід. Викладач як старший, більш досвідчений, допомагає у цьому, скеровуючи на шлях пізнання, створюючи умови для розв'язання проблем.

Що повинен робити викладач, щоб забезпечувати комунікативно-діяльнісний підхід на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням? Перш за все належить дбати про створення оптимальних умов для досягнення успіхів, використовувати психологічно комфортні для студента форми, методи та прийоми навчання. Надзвичайно важливо абсолютно вилучити з навчання усе, що робить навчання нудним, адже нудне навчання пригнічує емоції, негативно налаштовує до самого процесу навчання, до навчального предмета. Важливо використовувати різні методи навчання, органічним поєднанням їх підсилюючи активність студента.

Як спланувати заняття?

Типовий план заняття на формування комунікативної компетенції [1,50] – виглядає так:

Потягом вступної частини (lead in activity) викладач знайомить студентів із темою тексту/запису/відео, разом обговорюють питання, дивляться на малюнки або фотографії, роблять припущення, про що буде мова.

Підготовчий етап (pre-task work) передбачає роботу з лексикою, яка знадобиться для виконання завдання, тобто - пояснення незнайомого вокабуляру; важливо мати на увазі, що викладач не пояснює всі нові слова та фрази, а тільки ті, без розуміння яких неможливо виконати завдання, кількість таких слів зазвичай не повинна перевищувати шести.

Чітке пояснення завдання (set dear task) є необхідним перед прослуховуванням. Для розуміння головної ідеї (суті) тексту слід чітко проговорити запитання, на які студенти мають відповісти, або записати на дошці їхні попередні припущення, які вони згодом перевіряють. Якщо студенти виконують завдання на детальне розуміння слід упевнитися, що в завданні немає незнайомих слів, і всі знають, що саме треба робити.

Перед програванням аудіозапису (play the recording) викладач нагадує студентам, що вони не мають розуміти кожне слово, головне - знайти відповіді на поставлені питання, аби чітко виконати завдання.

Потім викладач перевіряє (feedback on task) як студенти виконали завдання (вони можуть самі сказати, що не знайшли адекватних відповідей, і якщо це так, порадьте їм попрацювати в парах та зрозуміти, де вони помилилися, виконуючи завдання). Якщо

завдання виявилось занадто складним для переважної більшості, прослухайте текст іще раз, або стільки разів, скільки знадобиться студентам для повного розуміння.

На етапі завершення (conclude) студентам пропонують виконати завдання, які йдуть після аудіювання, наприклад: відпрацювати лексику або граматику, обговорити щойно прослуханий текст і перевірити, що студенти запам'ятали з нього, скласти діалог у парах, граючи ролі персонажів запису, написати листа персонажам тощо.

Тобто, послідовність роботи на занятті має бути така: від загального ми переходимо до деталізованого прослуховування, а потім зосереджуємося на лексиці, граматиці, говорінні та письмі.

У процесі вивчення мови за професійним спрямуванням та навчання мовленню можуть використовуватися усі методи, проте реалізувати дидактичну мету (формування та розвиток комунікативної компетенції) при використанні методів навчання, що знаходяться у структурі заняття, можна, якщо збагачувати їх активними формами роботи. Щоб урізноманітнити заняття слід активно користуватися наочністю різних видів, адже людина отримує через сприйняття очами понад 80 % інформації.

Перш за все наочністю може бути сама мова, її одиниці (наприклад: матеріали словників, спеціально дібрані рядки з поетичних творів, каламбури, скоромовки тощо), натуральні речі (наприклад: путівники, політичні та географічні карти країни, мова якої вивчається, тощо, репродукції картин та малюнки і т. ін.). На перший погляд, при використанні наочності студенти бавляться, проте при цьому вони здобувають комунікативну компетенцію.

Найбільш часто уживаними видами наочності є таблиці, схеми, малюнки тощо. До них викладач пропонує лексичні та граматичні завдання, які організують мовленнєву діяльність, удосконалюють мовленнєві уміння (слухання та читання з розумінням, говоріння та писання). Цивілізаційно-культурний характер наочності наближає студентів до реалій країни, мова якої вивчається: герб і прапор, видатні діячі культури та науки, відомі місця, звичаї та традиції тощо.

Важливу роль у формуванні комунікативної компетенції відіграють студентські проекти. За завданням викладача студенти можуть самостійно виготовляти наочність до лекцій, що сприяє формуванню мовної та мовленнєвої компетенції. Вони опрацьовують певний масив інформації та моделюють її репрезентацію, а при цьому збагачується та активізується їхній словниковий запас, практично засвоюються норм літературної мови, удосконалюється синтаксична будова власного мовлення. Окрім того, виготовлення наочності дозволяє студентам виявити власні обдарування, підтримує розвиток творчості.

Готуючи наочність до певної теми, студент формує свою компетенцію, працює для свого майбутнього. Виготовлена студентами наочність робить процес навчання процесом співпраці між студентом і викладачем, а в разі виготовлення наочності групою студентів - ще й між студентами. І це теж позитивно впливає на формування компетенції, вчить співпраці, налаштовує на взаєморозуміння.

Читання є традиційним методом вивчення мови. Значно активізує читання поєднання його з наступною груповою дискусією.

Дискусія як метод навчання [2,99] - це метод формування компетенції. Під час дискусії студенти обмінюються між собою та з викладачем своїми поглядами, думками, враженнями на тему заняття.

У житті кожна людина проводить чимало часу у розмовах з іншими людьми для обміну інформацією, враженнями, ідеями, для обстоювання своєї думки, для впливу на співрозмовника. Дискусія дає студентам можливість набути умінь та навичок налагодження мовленнєвої комунікації. Ці навички відіграють надзвичайно важливу роль у житті (міжособистісні контакти в родині та в трудовому колективі, в транспорті, в магазинах, в органах управління тощо).

Дискусія створює ситуацію, в якій можна використати раніше набуті знання, тому участь в ній мотивує засвоєння нової інформації з книжок, статей, лекцій, з переглянутих фільмів та різних матеріалів. Під час дискусії студенти поглиблюють розуміння проблеми, використовують власні інтелектуальні можливості, демонструють свою компетенцію перед товаришами та викладачем, обстоюють свої переконання та погляди і одночасно привчаються вислуховувати та чути думки, відмінні від своїх, що сприяє формуванню толерантності та культури міжособистісного спілкування.

Метод драматизації оцінюється вченими як активний спосіб засвоєння знань, формування комунікативної компетенції, адже вживання в ролі інших осіб і реалізація різних мовленнєвих реакцій на поведінку та мову оточуючих сприяє засвоєнню знань через діяльність, що, власне, є найважливішим для формування комунікативної компетенції.

Список використаних джерел та літератури:

1. С. Сорочинська. Методичний посібник з англійської мови. - Л.: Міжнародний освітньо-методичний центр Пірсон -Дітернал, 2018.– с.50.
2. Н. Місяць. Формування мовної та мовленнєвої компетенції у студентів -філологів. – «Науково –методичний збірник» Ж., 2012. – 99с.
3. О. Бігич, Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземних мов в початковій школі / О.Б.Бігич. – К. : Ленвіт, 2006. – 132 с.
4. Н. Гузій, Педагогічний професіоналізм : історико-методологічні та теоретичні аспекти : монографія / Н.В.Гузій. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2004. – 243 с.
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник; вид. 2-е, випр. і перероб. / кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.

Івкова Наталія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент
ВП НУБіП «України»
«Ірпінський економічний коледж»

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Освітнє середовище – це система впливів і умов формування особистості, а також можливості для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні. Освітнє середовище має певну структуру: фізичне оточення (архітектура та дизайн навчального закладу); людський фактор (студенти, викладачі, батьки тощо), програмне навчання (стиль викладання, зміст навчальних програм, освітні технології).

Згідно з концепцією модернізації освіти викладач повинен формувати конкурентоздатну та компетентну особистість, яка вміє і буде продовжувати навчатися упродовж всього життя. На думку С. Бондар, «бути компетентним – означає вміти мобілізувати в певній ситуації здобуті знання і досвід» [2, с.198]. З огляду на це, перед викладачами закладів вищої освіти стоїть вимога навчити практично використовувати здобуті знання. Цей новий етап розвитку системи освіти пов'язаний з упровадженням компетентісного підходу. Оскільки компетентісна освіта зорієнтована на практичні результати, досвід особистої професійної діяльності, що зумовлює певні зміни і в організації навчання – перенесення уваги з процесу навчання на його результат, орієнтація змісту й організації навчання на компетентісний підхід та пошук ефективних механізмів

його запровадження [1]. Уважного ставлення дослідників останнім часом вимагає питання різних аспектів компетентісного підходу в процесі навчання іноземних мов.

Так, у Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти зазначено, що комунікативна компетенція – це здатність особистості застосовувати в конкретному виді спілкування знання мови, способи взаємодії з людьми, які оточують її та перебувають на відстані, навички роботи в групі, володіння різними соціальними ролями [3].

Іншомовна компетентність – це комплекс знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування іноземною мовою, а саме: уміння розуміти мовлення, чітко висловлюватися, адекватно і спонтанно реагувати, змінювати коло спілкування, успішно використовувати іноземну мову і в професійній діяльності, і для самоосвіти [2, с.198]. Іншомовна компетентність передбачає сформованість комунікативних умінь у чотирьох основних видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), наявність мовних знань (фонетичних, граматичних, лексичних) і навичок оперування ними. Існують рецептивні види мовленнєвої діяльності, у процесі яких людина сприймає і розуміє думки інших людей, одержуючи певну інформацію (аудіювання і читання) та продуктивні види, коли людина висловлює думки або передає чужі думки в усній та писемній формі (говоріння і письмо). Компетентісний підхід передбачає не засвоєння окремих знань і вмінь, а оволодіння ними в комплексі. Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь та вміння їх практично застосовувати.

Безперечно, основною компетенцією на заняттях з англійської мови є комунікативна компетентність, що передбачає використання лексичних одиниць, граматичних структур у безпосередньому акті спілкування – у письмовому або усному виді. Студенти повинні вміти обговорювати певні теми, доводити власну точку зору, розвивати критичне та креативне мислення та вміти швидко адаптуватися в мовному середовищі. Спілкуючись рідною мовою, мовець думає лише про те, що сказати і в якій послідовності, окремі операції процесу мовлення непомітні, бо вони автоматизовані і здійснюються миттєво. Відсутність постійного мовного середовища ускладнює процес говоріння іноземною мовою, тому викладач іноземної мови повинен моделювати проблемні ситуації відповідно до віку та теми, що вивчається, що дозволяє оволодіти різними засобами і прийомами мовленнєвої діяльності: уміння слухати, розуміти і відтворювати певну інформацію; уміння вести діалог; уміння переконувати, критично і творчо мислити.

З численного арсеналу методів навчання, на нашу думку, найбільш ефективними є такі:

- мозковий шторм (brain storm);
- обмін думками (think-pair-share);
- парні інтерв'ю (pair-interviews);

Оскільки саме ці форми роботи сприяють розширенню навичок спілкування через висловлення альтернативної думки, що дозволить брати участь як в обговоренні, так і в дискусіях різного характеру.

Спеціально створені або штучно створені мовленнєві ситуації повинні містити у собі стимул до мовлення, викликати інтерес до участі у спілкуванні. Тому методи і види навчальної діяльності все більше набувають форм, наближених до реальних умов спілкування, тому дуже широко використовують творчі, групові та інтерактивні форми роботи студентів.

Комунікативний підхід широко застосовується в розробках та методичних комплексах вітчизняних і британських науковців. Проте, в педагогічних та методичних працях все частіше звертається увага на негативні аспекти цього підходу. Недоліки його

підходу полягають у недостатній увазі читанню, письму та граматиці, проте без цих видів мовної діяльності важко досягти правильності й чіткості в мові.

Нові акценти в діяльності викладача пов'язані з перерозподілом пріоритетів його функцій. На сьогодні викладач повинен не навчати, а організовувати, консультувати, скеровувати. Нові тенденції призвели до виокремлення в старшій середній школі та закладах вищої освіти не тільки поняття «вправа», а й поняття «завдання». У зарубіжній методиці навчання іноземних мов терміном «вправа» позначають виключно некомунікативні вправи, що можуть бути відтворені студентом декілька разів для кращого запам'ятовування граматичної або лексичної структури. Термін «завдання» або «комунікативне завдання» стосується лише комунікативних завдань і обов'язково має на меті досягнення певного результату у спілкуванні.

Так, при вивченні теми «Food» пропонуємо низку вправ і завдань:

I. Reading and speaking

1. What kind of food or dishes do you associate with these countries: The United States, China, France, Italy, Japan, Mexico, and Ukraine? Це завдання вводить студентів у мовну ситуацію і допомагає виявити вже набуті загальні знання та навички з теми.

2. Read the interviews with Alice and Jane. Match the questions with their answers. Завдання несе в собі пошуковий характер, оскільки студент повинен не лише прочитати, а й знайти питання для поданої відповіді відповідно до лексики.

3. Match the highlighted words or phrases with the definitions. Уникаємо перекладу слів англійської мови на рідну мову з метою розширення лексичного запасу студента через використання синонімів, антонімів або описових зворотів, та розвитку мовної здогадки.

II. Listening and grammar

1. Listen to Rumiko answering the question from the interviews and answer the question. Аудіювання відбувається на вже повтореному матеріалі з поступовим введенням нової лексики та граматичних структур через прослуховування або перегляд нової інформації.

2. Look at some of the things Rumiko said. Circle the correct form. Then compare with a partner and say why other form is wrong. Це завдання перевіряє граматичні навички і вміння, а також можливість працювати в парі або групі.

III. Vocabulary (food and restaurants)

1. Do the quiz in pairs (food quiz).

2. Put two food words in each column. Add there more words to each column.
Пошукова робота.

3. Complete the sentences with the adjective word from the box.

IV. Speaking

1. Work in groups of three A,B,C. First read sentences 1-6 and decide (individually) whether you agree or disagree. Think about example you can use to support your point of view.

2. Which habits are healthy and why? How similar are you eating habits?

Отже, ми розглянули систему вправ і завдань, які сучасний викладач може використовувати враховуючи компетенційний підхід до навчання іноземних мов.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн.ред.С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590с.

2. Панасюк Ю. Компетентісний підхід у викладанні іноземної мови / Ю.Панасюк // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2015. – 196-202.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» (Державний стандарт, розд.1) від 23 листопада 2011 року № 1392, м. Київ.

4. Полонська Т.К. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні іноземних мов учнів профільної школи / Т.К.Полонська // Педагогіка і психологія, 2014. - № 3. – С.76-80.

Ищук Надія Василівна, викладач КВНЗ
КОР «Богуславський гуманітарний
коледж імені І.С. Нечуя-Левицького»

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Пошук ефективних педагогічних технологій у навчанні іноземної мови все більше стає пов'язаним із застосуванням технології інтегрованого навчання, що є прямим відображенням сучасних інтеграційних процесів у сфері науки та житті суспільства.

У сучасній методичній літературі виділяють чотири основні підходи до вивчення іноземної мови. Біхевіористський підхід визначає володіння іноземною мовою як сформованість мовленнєвих автоматизмів на іншомовні стимули. Індуктивно-свідомий підхід передбачає опанування іноземною мовою на основі моделей в інтенсивному режимі з наступним усвідомленням їх значення і правил оперування ними. Пізнавальний (когнітивний) підхід спрямовує діяльність студента передусім на засвоєння правил використання лексико-граматичних моделей, на основі яких здійснюється свідоме конструювання висловлювань. Інтегрований підхід — органічне поєднання в ході заняття свідомих і підсвідомих компонентів у процесі навчання, що передбачає паралельне опанування знаннями, мовленнєвими навичками і вміннями. [2, с.82]

Інтеграційні процеси у професійній освіті останнім часом посідають важливе місце, оскільки вони спрямовані на реалізацію нових освітніх ідеалів – формування цілісної системи знань і вмінь особистості, розвиток її творчих здібностей та потенційних можливостей.

Тому дослідження інтегрованого підходу до навчання не втрачає своєї актуальності. Вивченням цієї проблеми займалися такі відомі педагоги, як В. В. Давидов, І. Я. Лернер, В. О. Онищук, В. Ф. Паламарчук, М. М. Скаткін, В. О. Сухомлинський та інші. Ідея інтегрованого навчання актуальна, оскільки з її успішною методичною реалізацією передбачається досягнення мети якісної освіти.

Сучасні педагоги та науковці проводячи свої дослідження та розроблюючи навчальні програми вказують на те, що використання міждисциплінарних зв'язків у навчанні має вагомое значення. Бенджамін Блум, розвиваючи свою Таксономію навчальних цілей (Taxonomy of Educational Objectives), вказував на те, що необхідно вплітати “інтегративні нитки” до навчального плану, щоб сприяти зв'язкам між предметними областями. Сандра Матісон і Меліс Фрімер у своїй роботі «Логіка міждисциплінарних досліджень» виявили, що використання інтегрованого навчання обумовлює набуття студентами важливих навичок для життя, це такі як уміння вирішувати проблеми та працювати у команді. Використання інтегрованого підходу сприяло покращанню стосунків студентів та викладачів, оскільки вони ставали партнерами, маючи спільну мету та разом відкривали світ, який швидко змінюється та розвивається. Використання інтегрованого навчання не означає повну відмову від окремих дисциплін. Кожен предмет має свої особливості, свої питання, які необхідно вирішити, і пропонує власні методи розширення знань. Проте, коли перед студентами постає завдання, яке виникає на перетині декількох дисциплін, студенти застосовують уже набуті знання та навички, але у

новий спосіб, що сприяє більш глибокому розумінню навколишнього світу. Отже, ефективність використання інтегрованого підходу до навчання пояснюється тим, що інтеграція здатна вирішити чисельні проблеми освітньої системи. Вже сьогодні є очевидним, що інтегроване навчання як ніяке інше закладає нові умови діяльності викладачів та студентів, є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвивальних прийомів навчання. Інтеграція зобов'язує до використання різноманітних форм викладання, що має великий вплив на ефективність сприйняття студентами навчального матеріалу.

Тож, необхідно зазначити, що в педагогіці визначають внутрішньопредметну і міжпредметну інтеграцію.

Внутрішньопредметна інтеграція в оволодінні іноземною існувала завжди, адже і формування навичок, і розвиток умінь неможливо уявити як окремі процеси. Так, наприклад, уміння у всіх видах мовленнєвої діяльності розвиваються паралельно та взаємопов'язано згідно із відповідним методичним принципом. [3, с.9]

Згідно принципу інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови оволодіння студентом іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування можливе лише в умовах спілкування, наближених за своїми основними характеристиками до реального спілкування. В умовах інтегрованого навчання різних видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови відбувається опора на всі види почуттів (зорові, слухові, мовленнєворухові і моторні) і кожен вид мовленнєвої діяльності виступає не лише як мета навчання, але і як засіб, що сприяє формуванню інших видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови. Взаємопов'язане та інтегроване навчання різних видів мовленнєвої діяльності забезпечує розвиток навичок і вмінь мовлення у комплексі. Наприклад, лексичні або граматичні навички формуються й удосконалюються у процесі вправлення в говорінні, письмі, слуханні, читанні і перекладі. Розвиток уміння знайти головну або другорядну інформацію в тексті, який сприймається, відбувається і в аудіюванні, і в читанні. [2, с.115-116]

Кожен з видів мовленнєвої діяльності має свої особливості і специфічні механізми, які повинні враховуватися при відборі та організації змісту навчання. Відповідно до інтегрованого підходу у плані методики проведення заняття з іноземної мови найпродуктивнішою формою проведення занять вважається об'єднання всіх видів мовленнєвої діяльності: читання, письма, говоріння й аудіювання, залежно від мети заняття і його етапів. Оскільки у реальному спілкуванні неможливо виділити щось одне, відокремити від іншого і при цьому підтримувати процес спілкування, то й у вивченні іноземної мови для досягнення комунікативних цілей студенти природно об'єднують (інтегрують) мовні навички. [1, с.12]

Окрім того, інтегрований підхід, який природно передбачає і гуманістичний підхід до навчання, дозволяє створити позитивну емоційну атмосферу. Заняття з іноземної мови має стимулюючий, інформаційний характер і відповідає темі, яка вивчається; викладач сприяє підвищенню впевненості студентів у своїх знаннях, у собі. Він не повинен переривати студента, помилки виправляються коректно, в кінці заняття, у вигляді вправ на певні структури, підкреслюючи, що помилки – типові. Особливим є те, що інтегрований підхід дозволяє застосовувати на заняттях найрізноманітніші види роботи, зберігаючи при цьому принципи комунікативності, ситуативності, новизни та індивідуальності. Заняття проводиться у темпі, без пауз, із різноманітними завданнями. Їх використання вимагає вправ для розвитку всіх мовних навичок і умінь. Навчання передбачає такі етапи: мовленнєва розминка (warming-up), виклад матеріалу, практика, поступовий перехід від навчальних вправ чи завдань до вільного мовлення [3, с. 14].

Основними видами роботи в межах інтегрованого навчання англійської мови є прослуховування аудіокaset, перегляд відеофільмів та, як вимагає сучасний комунікативний підхід до викладання іноземної мови, проведення науково-методичних

прес-конференцій, бесід за круглим столом, інтерв'ю, виконання завдань на аргументоване монологічне мовлення, складання діалогів з обговоренням та відстоюванням протилежних точок зору, дискусії з проблемних питань, за принципом "за – проти", рольові ігри за темами, що вивчаються. Подібні завдання професійно та комунікативно спрямовані і мають цільову установку: реакція на чужий погляд, розпитування, переконання співрозмовника, вираження згоди / незгоди, схвалення / несхвалення, що є особливо важливим для студентів, які саме з'ясовують свою майбутню професію. Вони можуть мати як усний, так і письмовий характер.

На інтегрованих заняттях з іноземної мови вирішуються наступні завдання: подальший розвиток творчих умінь та навичок усного і письмового мовлення, здатності поглиблено читати, точно і всебічно розуміючи оригінальний англійський текст будь-якої складності; поповнення словникового запасу студентів та інтенсивна активізація лексичних одиниць, накопичених на попередніх етапах навчання; тренування та корекція навичок вимови; розвиток дискусійних і комунікативних умінь, навичок реферування та перекладу з української мови на англійську та навпаки.

У контексті навчання іноземної мови як додаткової кваліфікації «Вчитель англійської мови у початкових класах» у гуманітарному коледжі особливого значення набуває поєднання окремих змістових елементів навчальних дисциплін «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Практикум усного і писемного мовлення», «Практичний курс з іноземної мови» та «Методика навчання іноземної мови». На заняттях із названих дисциплін студенти мають можливість переносити виконання різних видів завдань у площину умов шкільного уроку, максимально наближених до реальних. Вони випробовують себе в якості вчителя, працюючи у режимі "студент – аудиторія" і навпаки, звертаючи увагу на практичне володіння різними видами мовлення, лексико-граматичним матеріалом шляхом впровадження інноваційних технологій освіти та підвищення рівня педагогічної майстерності майбутнього фахівця конкурентно спроможного на ринку праці.

Варто зазначити, що іноземна мова – один з найуніверсальніших предметів, здатних збагачувати зміст навчання. Об'єднання іноземної мови з іншими предметами має на меті вирішувати проблеми, з якими не можна впоратися не лише в межах однієї дисципліни, а й цілого циклу, оскільки необхідно застосовувати знання різних наук.

Технологія інтегрованого навчання у вигляді реалізації міжпредметних зв'язків не може застосовуватись повною мірою, скільки не існує узгодженої скоординованості між навчальними програмами з англійської мови та інших дисциплін, тому провідну роль повинен виконувати педагог [1, с. 27]. Безперечно, викладач повинен уміти реалізовувати освітню функцію, тобто допомагати студентам в оволодінні вміннями вчитися, розширювати свій світогляд та пізнавати різні системи понять, через які можуть усвідомлюватися інші явища [4, с.2]. Однак, окрім цього, міжпредметна координація передбачає співпрацю викладачів англійської мови з викладачами фахових дисциплін для формування у студентів толерантності до різних поглядів на одну проблему, розвитку продуктивного мислення, підтримання вмотивованості до вивчення англійської мови. Застосовуючи технологію інтегрованого навчання, надзвичайно важливою є здатність викладача управляти діяльністю групи в цілому та кожного окремого студента. Педагог має використовувати активні методи навчання (роботу в малих групах, бригадах, парах), застосовувати засоби мультимедіа, вірно коригувати кількість часу відведеного на самостійну роботу на занятті [1, с. 31].

Інтегроване використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні англійської мови дозволяє вносити кардинально нові зміни у звичайні форми роботи викладача, допомагає цікавому і всебічному розкриттю складного навчального матеріалу, і тим самим сприяє значному скороченню навчального часу для успішного засвоєння теми. Інформаційно-комунікаційні технології дають змогу студентам шукати та

отримувати додаткову інформацію, розширювати та поглиблювати власні знань з використанням системи Інтернет. [4, с.3]

На заняттях з англійської мови ми використовуємо створення та захист проектів студентами із застосуванням презентацій та мультимедійного проектору. Для виконання проектних робіт студенти застосовують програму MS Office PowerPoint. Дуже цікаво проходять заняття з використанням таких сервісів як LearningApps – онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи; Mentimeter – інструмент для онлайн-опитування аудиторії в режимі реального часу через мобільні телефони планшети або комп'ютери; *Flinga* – онлайн-дошка для взаємодії, для роботи в команді, яка робить комунікацію між студентами та викладачем простою та зручною; Mind Map – Google – ментальна карта, мапа думок для збирання ідей та мозкового штурму, оскільки кожне ключове слово може мати асоціації з іншими. Формування освітнього середовища на основі інтегрованого підходу до навчання іноземної мови дає можливість кожному студенту висловитися й показати себе, свої інтереси та навички, а також застосувати їх під час підготовки та проведення пробних уроків та занять на педагогічній практиці у початковій школі. Впровадження комп'ютерних технологій в практичну діяльність студентів на заняттях англійської мови сприяє розвитку чотирьох видів мовленнєвої діяльності – читання, письма, усного мовлення і аудіювання, оволодіння усним спонтанним мовленням, розвитку критичного мислення.

У рамках декади іноземних мов у коледжі відбулося відкрите інтегроване заняття з зарубіжної літератури та англійської мови за твором Кафки «Перевтілення» на тему «Витвір Франца Кафки «Перевтілення». Актуальність крізь століття». На занятті всі присутні поринули в атмосферу перевтілення звичайної молодого людини в потворну істоту, яка стала незрозумілою, покинутою своїми рідними, доведеною до відчаю. Перетворення людини на комаху – це фантастика, насправді ж автор привертає увагу читача до проблеми відносин у сім'ї, яка є актуальною сьогодні, адже найважче випробування на людяність – це стосунки в родині, де не завжди можна знайти порозуміння.

Студенти продемонстрували уміння перевтілюватися в образи героїв твору за допомогою використання сучасних технологій навчання, захищаючи презентації, виконуючи завдання веб-квесту та сервіси Kahoot! і Rebus 1. Особливий інтерес та захоплення у присутніх викликала драматизація уривку твору, а також створений студентами зворушливий буктрейлер з позакадровими коментарями за мотивами новели «Перевтілення» англійською мовою.

Зі сторінок новели Ф.Кафка звертається до сучасного покоління з питанням: «Чи готові ми відповідати за своїх близьких?», оскільки проблема самотньої людини, яка живе серед людей, може стосуватися кожного із нас. Автор застерігає від того, щоб подібне «перевтілення» не сталося з нами у результаті надмірної самовідданості, трудоголізму у сімейних відносинах, коли через матеріальні труднощі людина може втратити сенс життя, почуття людяності.

Таким чином, можна дійти висновку, що інтегрування дисциплін – одна з перспективних тенденцій формування сучасного освітнього середовища, яка сприяє більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу, формуванню ключових та предметних компетентностей студентів, демонструє їх спроможність застосувати знання англійської мови у реальній ситуації спілкування та проявити свої творчі здібності. І, що найголовніше, інтегроване заняття сприяє створенню реального освітнього середовища, справжньому зануренню не тільки в проблему, що досліджується, а й у саму іншомовну діяльність, іншу культуру. Такі заняття вмотивовують студентів до цілеспрямованого опанування знаннями та створюють ідеальні можливості для формування духовно-емоційного світу студентів, їхнього світогляду, моральних цінностей, громадянських якостей.

Список літератури

1. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalnaserednya/ua-sch-2016/>. – 40 с.
2. Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ під загальн. ред. Ніколаєвої С.Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
3. Гапонова С.В. Взаємопов'язане навчання видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання іноземної мови // Іноземні мови. – 2009. – №2. – С. 13-16.
4. Морська Н. О. Інтегрований підхід до викладання іноземної мови / Н. О. Морська // Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua>

Куденчук Леся Андріївна, викладач,
Рожищенський коледж ЛНУВМБ
імені С.З. Гжицького

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В АГРАРНИХ КОЛЕДЖАХ

Стрімкий науково-технічний прогрес, розвиток наукомістких технологій, інформатизація та комп'ютеризація виробництва, посилення конкуренції на ринку праці зумовлюють запровадження інноваційної моделі функціонування вітчизняної економіки, зокрема її аграрного сектору. Агропромисловий комплекс як потенційний роботодавець випускників аграрних вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації потребує нині нової генерації спеціалістів, здатних до саморозвитку, швидкої адаптації у змінних умовах професійної діяльності. Сучасному аграрному сектору економіки країни потрібні висококваліфіковані техніки, технологи, організатори виробництва, спроможні ефективно реагувати на динамічні зміни в технологічних процесах виробництва сільськогосподарської продукції, творчо розв'язувати складні виробничі завдання.

Нові соціально-економічні умови детермінують модернізацію системи аграрної освіти, що все більше орієнтується на інноваційні моделі підготовки соціально і професійно мобільних, самостійних, ініціативних і відповідальних фахівців, здатних до постійного професійного саморозвитку і самореалізації. Проблема підготовки фахівців в освітніх закладах у наш час стає все більш актуальною. Це насамперед пов'язано з потребою суспільства в підготовці гармонійної особистості, здатної ефективно функціонувати в сучасних постійно змінюваних умовах. Знання, на які традиційно була зорієнтована освіта, в наш час вже не вважаються головним критерієм. Адже завдяки науковим дослідженням вони постійно доповнюються або навіть кардинально змінюються. Тому в сучасному суспільстві цінуються вже не самі знання, а вміння їх самостійно добути та компетентно використовувати.

Сьогодні у світі налічується чимала кількість наукових підходів до організації навчальної діяльності у вищій школі. Серед них – компетентнісний підхід.

Загальною ідеєю компетентнісного підходу є компетентнісно-орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї життєдіяльності [3].

Науковці по-різному тлумачать поняття компетентнісного підходу. Компетентнісний підхід до освіти, зауважує М. Нагач, стає останнім часом все більш поширеним і претендує на роль концептуальної основи освітньої політики, здійснюваної як державами, так і впливовими міжнародними організаціями, підсилює практичну орієнтацію освіти, підкреслює значення досвіду, вмінь та навичок, що спираються на

наукові знання. Визначальним фактором у реалізації компетентнісного підходу є зорієнтованість на розвиток системного комплексу умінь, смислових орієнтацій, адаптаційних можливостей, досвіду і способів трансформаційної діяльності з отриманням конкретного продукту.

Н. Бібік наголошує на необхідності переходу в навчанні з процесу на результат в діяльнісному вимірі, забезпечення спроможності випускника відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем, пошуку свого «Я» у професії» [1].

На думку Л. Коваль, у професійній освіті перехід на компетентнісно орієнтовану підготовку розглядається в двох аспектах. По-перше, відбувається модернізація змісту професійної освіти, що передбачає його відбір і структурування з одночасним визначенням результативної складової освітнього процесу – набуття студентами компетентностей. По-друге, постає потреба навчити майбутніх учителів цілеспрямовано формувати в учнів ключові та предметні компетентності.

В. Химинець поняття «компетентнісний підхід» розуміє як спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Компетентнісний підхід скеровує освіту на формування цілого набору компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо), котрими мають оволодіти учні під час навчання в школі. При цьому науковець наголошує на тому, що традиційна система освіти акцентувала основні зусилля на набутті знань, умінь і навичок, що догматично абсолютизувало знання і формувало знаннєвий підхід до навчання. Основна увага при цьому фокусувалася на самих знаннях, а те, для чого вони потрібні, залишалось поза увагою.

Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку в студентів здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. Це вимагає від викладача змістити акценти у своїй навчально-виховній діяльності з інформаційної до організаційно-управлінської площини. У першому випадку він відігравав роль «ретранслятора знань», а в другому – організатора освітньої діяльності. Змінюється й модель поведінки студента – від пасивного засвоєння знань до дослідницько активної, самостійної та самоосвітньої діяльності. Процес учіння наповнюється розвивальною функцією, яка стає інтегрованою характеристикою навчання. Така характеристика має сформуватись у процесі навчання і включає знання, вміння, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості.

На думку Н. Нагорної, компетентнісний підхід ставить на перше місце не поінформованість студента, а вміння розв'язувати проблеми, що виникають у пізнавальній, технологічній і психічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин. З огляду на це, зазначений підхід передбачає такий вид змісту освіти, який не зводиться до знаннєво-орієнтованого компонента, а передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій [2].

Компетентнісний підхід означає поступову переорієнтацію домінуючої освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань, формуванням навичок, створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багатоаспектного соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно і комунікаційно насиченого простору.

Особливості компетентнісного підходу:

– навчання сконцентроване на вихідних результатах, а не на вхідних; враховується переважно здатність виконання практичних завдань, але беруться до уваги і знання; навчання у виробничих умовах (принаймні частина навчання відбувається на робочому місці в умовах виробництва);

– компетентнісний підхід – це сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів;

– компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури, досвіду фахової діяльності та творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійного вирішення поставлених завдань та проблем;

– на перше місце ставиться не поінформованість студента, а його вміння розв'язувати проблеми, що виникають у пізнавальній, технологічній і психічній діяльності, у сферах етичних, соціальних, правових, професійних, особистих взаємовідносин.

З огляду на це, зазначений підхід передбачає такий вид змісту освіти, який не зводиться до знаннево-орієнтованого компонента, а передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей [4].

Загальною ідеєю компетентнісного підходу є компетентнісно орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння знань та способів практичної діяльності, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї життєдіяльності. Він передбачає пріоритетну орієнтацію на цілі-вектори освіти: здатність до навчання, самовизначення (самодетермінації), самоактуалізація, соціалізація та розвиток індивідуальності. В такому випадку, впровадження компетентнісного підходу у професійній освіті виступає фундаментом формування компетентного фахівця, який володіє культурою професійної діяльності. Саме компетентнісний підхід дозволяє здійснити відбір змісту професійної освіти відповідно до потреб особистості, що розвивається і одночасно орієнтує його на інноваційний досвід успішної професійної діяльності в конкретній галузі [2].

Компетентнісний підхід зміщує акценти з процесу нагромадження нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку в майбутніх фахівців здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання й досвід у різних ситуаціях, що потребує від викладача зміщення акцентів у навчально-виховній діяльності з інформаційної до організаційно-управлінської площини. Тобто, якщо в першому випадку він відіграє роль ретранслятора знань, то в другому – організатора освітньої діяльності. Також змінюється і модель поведінки студента – дослідницько-активна самостійна діяльність приходить на зміну пасивному засвоєнню знань. Процес наповнюється розвивальною функцією, яка стає інтегрованою характеристикою навчання. Така характеристика має сформуватись у процесі навчання і включає знання, вміння, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості

Водночас у системі компетентнісного підходу до навчання у вищій школі нових акцентів набувають вимоги до засобів навчання. Доцільно віддати перевагу тим із них, які містять комунікативно-ситуативні завдання, завдання, що вимагають залучення досвіду студентів, наближені до життя, майбутньої професійної діяльності, стимулюють їхню активну діяльність [4].

Завдяки компетентнісному підходу можна проаналізувати всі аспекти професійної підготовки – мотиваційний, змістовий, оцінний. Так, ідеї компетентнісного підходу стали сьогодні стрижневими для розробки нової системи оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців. Однак для професійної підготовки фахівців у коледжах компетентнісні засади моніторингу навчальних досягнень є нині недостатньо характерними, оскільки система навчання і виховання побудована значною мірою на традиційній знаннєвій парадигмі. Потребує введення інновацій і змістовий аспект компетентнісного підходу до підготовки фахівців – у вигляді новітнього навчально-методичного забезпечення (інтерактивних підручників, електронно-методичної літератури, сучасних конструкцій, механізмів тощо). У межах мотиваційного аспекту

значущим є психологічний чинник – здатність майбутнього фахівця адекватно реагувати на зміни в професійному середовищі, гнучкість у прийнятті рішень, відхід від стереотипності мислення та ін.

Навчально-методичне забезпечення професійної підготовки фахівців, побудованої на засадах компетентнісного підходу передбачає використання інноваційних навчальних і методичних підходів, а саме:

- наявності потужної професійної складової у кожній навчальній програмі (в тому числі й соціально-гуманітарного циклу предметів, а не лише фахових);
- активної участі самих студентів в процесі професійної підготовки (впровадження інноваційних інтерактивних форм і методів навчання);
- зростанні частки самостійної роботи студентів над професійними завданнями;
- посилення уваги до вибіркового компонента змісту освіти з метою зростання рівня професійної підготовленості студентів під час навчання у коледжі [3].

Отже, однією з основних вимог до вищої освіти є вимога сьогодення, що включає в себе уявлення про те, якою повинна бути сучасна людина, людина-професіонал, яке її призначення, роль у суспільстві, яке замовлення на її освіту, які очікування від освіти у самої людини, суспільства. Освіта все більше орієнтується на «вільний розвиток», високу культуру, творчу ініціативу, самостійність, мобільність майбутніх спеціалістів, що вимагає якісно нового підходу до формування майбутнього фахівця. Таким чином, для формування професійної компетентності студента коледжу – майбутнього аграрного працівника необхідні: володіння принципами взаємної співпраці, поєднання професійних якостей і особистісних позицій, прагнення до саморозвитку та самореалізації у своїй майбутній професійній діяльності. Тільки творчий настрій, жага знань і постійний пошук сприяють формуванню професійної компетентності майбутнього фахівця, професіонала своєї справи. Саме вони пробуджують у нього справжню свідомість і творчу активність, прагнення до саморозвитку та самореалізації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. І. Пометун // Рідна школа. – К. : Фенікс, 2005. – № 1. – С. 65-69.
2. Савченко О.П. Компетентнісний підхід у сучасній вищій школі [Електронний ресурс] О.П. Савченко // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – №3. – Режим доступу: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16.
3. Стаднійчук І. П. Компоненти компетентнісної моделі професійної підготовки студентів в коледжах / І. П. Стаднійчук // Актуальні питання сучасної педагогіки та психології: наукові дискусії : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 вересня 2014 року). – Львів: Громадська організація «Львівська педагогічна спільнота», 2014. – С. 81-83.
4. Ходань О.Л. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ / О.Л. Ходань // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота: зб. Наук. Пр.. – Ужгород: Ужгород. Нац. Ун-т, 2015. – Випуск 29. – С. 232-235.

Лук'янчук Світлана Василівна,
викладач ВСП «РК НУБіП України»

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ ТА НАВИЧОК СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

В умовах сучасних перетворень у суспільстві і державі, зміні ціннісних пріоритетів освіти виникає об'єктивна потреба внесення коректив у формування життєвих цінностей та навичок (life skills) сучасної студентської молоді. Одним із важливих теоретико-методологічних завдань дослідження світоглядних орієнтацій сучасної студентської молоді є визначення структурних елементів цього феномена.

Аналізуючи вітчизняну літературу та сучасні дослідження щодо студентської молоді, можна стверджувати, що вона істотно відрізняється від студентства ХХ ст. за такими характерними ознаками: 1) молодь живе в новій країні, де розвивається демократія; 2) інформаційне суспільство дає можливість студентам опановувати сучасну інформацію, класифікувати її, усвідомлювати і приймати відповідно до пізнавальних здібностей і професійної підготовки їх як майбутніх фахівців; 3) прагнення здобувачів освіти до нового, їх оперативне сприйняття, пов'язане з обумовленим віком молоді; 4) потенційна можливість здобувати освіту за кордоном в умовах європейського вектора розвитку вищої професійної школи України. Все це визначає специфіку структури і динаміку розвитку життєвих цінностей та навичок сучасного здобувача освіти.

Здобувачі вищої освіти – це специфічний соціальний прошарок молоді, оскільки їх соціалізація відбувається в соціокультурному середовищі, яке має певні особливості (соціально-психологічні зв'язки в групі, гуртожитку, спілкування один з одним у вільний від занять час, постійний контакт з викладачами – людьми, які відносяться до культурної еліти суспільства, що сприяє розвитку в них психолого-педагогічних знань, вмінь, навичок культурної комунікації). Саме в студентські роки відбувається найактивніше залучення людини до цінностей культури й придбання навичок суспільно-політичної діяльності, а також інтенсивне розширення кола спілкування. У здобувачів вищої освіти активно формується світогляд, розвивається пошукова діяльність. Цьому сприяє особливий уклад вузівського життя, обумовлений особливим характером праці і спілкування, реалізації соціальних ролей, організацією життєдіяльності студентів.

Аналіз сучасних досліджень показує, що вивченню особливостей формування життєвих цінностей та навичок сучасної студентської молоді присвячені дослідження К.О.Журби, О.В.Жулінської, О.А.Коровки, В. Т. Лісовського, Д. А. Леонтєва, С. А. Потапової, В. А. Попова та ін. У дослідженнях Б. Г. Ананьєва, С. Д. Максименко, Ж. О. Омельченко, К. Роджерса, підкреслюється важливість вузівського етапу професійного становлення та духовного розвитку особистості, її цінностей, навичок, установок.

Життєві цінності та навички сприяють формуванню гармонійно розвиненої особистості, її кращій соціальній адаптації, інтелектуальному й емоційному благополуччю, позитивній і здоровій поведінці. Особливе місце серед них належить навичкам протидії соціальному тискові, що допомагають молоді навчитися діяти незалежно у сучасному світі. Тому їх ще називають життєвими цінностями та навичками, сприятливими для здоров'я. Вони налаштовують на усвідомлення прав і обов'язків людини, розуміння прав інших людей і повагу до них, виховують гідність, миролюбність, справедливість, колективізм, почуття відповідальності, впевненість у власних силах, толерантність (визнання того, що всі люди різні, що існують різні культури), інші позитивні якості. Виховання таких життєвих цінностей та навичок відрізняються від традиційних методів тому, що формування особистої системи цінностей відбувається не через моралізаторство, а завдяки добровільному схваленню через усвідомлення їх реальної вигоди.

На відміну від багатьох традиційних педагогічних методів і підходів, розвиток життєвих цінностей та навичок має на меті позитивні зміни у поведінці здобувачів освіти. Тому він передбачає зміни не лише у знаннях, а й у ставленнях і навичках, які стимулюватимуть ці бажані поведінкові зміни [1].

Програмами, які мають на меті формування життєвих цінностей та навичок вважають «Health education» (США, Канада, Фінляндія, Естонія), «Social and personal education» (Велика Британія), «Основи здоров'я» (Україна), «Соціологія» та інші.

Навчання життєвих цінностей та навичок є необхідним елементом високоякісної освіти. Вони підвищують конкурентоспроможність випускників на ринку праці. Й це не дивно, адже сьогодні кандидату на пристойну посаду не достатньо досконалого володіння професією. Йому необхідно набути психосоціальних умінь: критично і творчо мислити, адекватно сприймати себе й оточення, приймати виважені рішення, будувати конструктивні міжособистісні стосунки, працювати в команді, демонструвати здатність бути лідером, зацікавлювати і створювати мотивації для інших, розв'язувати проблеми та керувати стрессами [2].

Освіта на засадах розвитку життєвих цінностей та навичок — це синтез найуспішнішого педагогічного досвіду і досягнень психологічної науки, передусім гуманістичної психології та теорії соціального впливу.

Проблема виховання життєвих цінностей та навичок у підростаючого покоління є актуальною як в Україні, так і за її межами, про що свідчать положення UNICEF Evaluation Office щодо формування у дітей та молоді позитивної поведінки, життєвих навичок, умінь долати перешкоди на основі критичного мислення при виборі варіантів рішення, цінностей, ціннісних переживань, вольових зусиль, що є необхідним в осягненні смислу життя та визначенні його мети і перспектив. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є використання Програми життєвих навичок, метою якої є розширення знань молоді про абсолютні цінності, підкріплення поведінки або її зміна та формування позитивного сприйняття себе і власного життя. Адаптація Програми життєвих навичок у різних країнах здійснювалася з урахуванням культури, мовного середовища та характеру освіти. Відповідно до цього пропонувалися моделі позитивної поведінки дітей та молоді, виходячи із тих викликів та проблем, які потребували найбільшої уваги. У зв'язку з цим список життєвих цінностей та навичок також зазнавав змін. [3]. За методом Дельфі ВООЗ, до найважливіших належать такі життєві цінності, уміння і навички: прийняття рішень; уміння вирішувати проблеми; латеральне (творче) мислення; ефективне спілкування; міжособистісні стосунки; самосвідомість; наполегливість; емпатія; витриманість; здатність справитися з стресом, травмою, втратою, стійкість, які відіграють важливу роль у смисложиттєвій сфері особистості.

Визнаними в Америці і Канаді останніми десятиліттями є холистичні програми (Holistic education), спрямовані на формування цілісної особистості, її самоактуалізацію, визначення сенсу життя через ставлення до інших людей, суспільства, природи. В основі таких програм лежать ідеї Д. Грінберга, А. Маслоу, М. Монтесорі, Р. Стейнера. Перевагою зазначених програм є бажання охопити, розширити та інтегрувати різні смислові рівні особистості з опорою на її життєвий досвід. Завданнями холистичної програми є вироблення життєвих цінностей, що дають змогу вистояти в непростих життєвих ситуаціях, долаючи труднощі і проблеми; самоактуалізації, коли людина прагне досягти у житті всього, що тільки можливо; невизначеності, як відсутності межі у своєму саморозвитку та самовдосконаленні, руху до вищих цінностей. Основний акцент у програмі зроблено на рекомендаціях, як змінити стиль життя, правильно поставити перед собою мету та досягти успіху. Важливим напрямом розробки є не лише опора на життєвий досвід, а й підготовка особистості до вирішення життєвих проблем через самовизначення і прагнення самій щось змінити у своєму житті, подолання таких бар'єрів, як страх, тривожність, почуття провини тощо [3].

Перевагу в цих програмах надається інтерактивним, а не інформативним формам навчання. Тому програми формування життєвих цінностей та навичок передбачають активне використання інтерактивних методів навчання: моделювання ситуацій, рольові ігри, дискусії, мозкові штурми. Серед упроваджених форм і методів роботи переважають брейнсторми, рольові ігри, рефлексія, активна діяльність, що забезпечило її ефективність і визнання у всьому світі. Формування життєвих цінностей та навичок відбувається не тільки під час навчальних занять, а й у позааудиторній діяльності.

Одним із основних завдань позааудиторної виховної діяльності є виявлення особливостей, механізмів і значення самоствердження здобувачів освіти у соціально-виховному середовищі, а також розробка технології стосовно окремих напрямів та форм виховної позаурочної роботи. Зміст формування особистісного самоствердження здобувачів вищої освіти може реалізовуватись у процесі організації різних видів позаурочної діяльності, зокрема – ціннісно-орієнтованої, пошукової, громадсько-корисної, трудової, ігрової, освітньо-дозвілдової, соціально-практичної. Визначальне значення для розвитку у здобувачів освіти моральних знань, умінь і навичок особистісного самоствердження, формуванні цінних особистісних якостей, переконань, мотивів, ціннісних орієнтацій мало впровадження спеціальних науково-дослідницьких гуртків. Заняття на цих гуртках мають такі структурні компоненти: 1) мотивування (налаштування на позитивний настрій, з'ясування проблеми, вправи евристичного характеру); 2) інформування (теоретичні відомості з теми); 3) самодослідження (дослідження власних властивостей, особливостей поведінки за допомогою тестів, методик, самохарактеристик, вправ-міркувань); 4) творча діяльність (складання правил, карт, вироблення кодексів, моделей поведінки, вправи); 5) комунікативна діяльність (рольові, ділові ігри, групова взаємодія, спілкування); 6) підсумок (оцінна і рефлексивна діяльність) [4].

Наше завдання на заняттях – створити сприятливі умови для активного відтворення здобувачами освіти вже засвоєного соціального досвіду, що і є домінуючим фактором набуття ними життєво важливих компетентностей; використовувати, крім компетентнісного підходу, диференційовані, особистісно орієнтовані, гендерні, культурологічні та інші інноваційні за змістом підходи. Стимулює творчий розвиток здобувачів освіти і різноманіття форм роботи: відвідування та проведення майстер класів, участь у екскурсіях, проведенні власних соціологічних досліджень, підготовка й проведення свят, творчі зустрічі з іншими закладами, членами інших гуртків. Не менш важливим чинником розкриття їх потенціалу є спонування до подальшого творчого й особистісного зростання, можливість презентувати результати своєї науково-дослідницької роботи під час проведення різноманітних конкурсів, досліджень, олімпіад, тренінгів і т.д. Головне – не втратити жодної обдарованої й талановитої дитини, підняти її на якісно новий рівень індивідуального розвитку, відкрити нові можливості для самореалізації, уселити віру в себе. Основними напрямками роботи науково-дослідницького гуртка є: формування у студентів орієнтації в складних умовах сьогодення та позитивних соціальних моделей поведінки; осмислення відносин в суспільстві, вирішення проблеми соціальної адаптації, а також розуміння взаємодії між соціологічною наукою та соціальною практикою; поглиблене вивчення сучасних проблем та шляхів їх вирішення; проведення науково-дослідної роботи.

У зазначених програмах виховання життєвих цінностей та навичок здійснюється на основі позитивного самостварення, самовладання, самопізнання, визначення свого життєвого шляху, соціальної адаптації, розвитку моральних цінностей, як-то гідність, свобода.

Сучасні соціальні потреби у вихованні компетентної особистості вимагають постійної роботи з модернізації освіти – забезпечення її відповідності запитам і можливостям суспільства, конструктивних змін у системі освітньої діяльності, переорієнтації на більшу продуктивність: уміння досліджувати, аналізувати, синтезувати

явища навколишньої дійсності на основі системи знань і вмінь, детермінованих гуманістичними культурно-освітніми орієнтаціями.

Список літератури:

1. Гуцан Л.А. Компетентнісний підхід к сучасній освіті / Л.А. Гуцан [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/2349/1/Gutsan_50025.pdf
2. Жулінська О.В. Формування ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді в психолого-педагогічних умовах / О.В.Жулінська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.uipa.edu.ua/images/data/zbirnik/32-33/11zovppc.pdf>
3. Журба К.О. Сучасні програми та концепції, орієнтовані на виховання смисложиттєвих цінностей/ К.О.Журба [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Zhurba_dis.pdf.
4. Коровка О.А. Шляхи формування життєвих цінностей в умовах модернізації освіти / О.А.Коровка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-11/08keaihs.pdf>

*Русіна Неля Григорівна, к.п.н.,
Лютко Микола Григорович,
Дерманчук Микола Олексійович,
викладачі ВСП «РК НУБіП України»*

ЗАЛУЧЕННЯ РОБОТОДАВЦІВ ДО ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 193 «ГЕОДЕЗІЯ ТА ЗЕМЛЕУСТРІЙ»

Проблема молодіжного безробіття є актуальною для всіх країн. За даними Міжнародної організації праці, рівень безробіття серед молоді у світі досяг рекордних позначок і у 2012 році становив 12,7%. В Україні рівень безробіття серед молоді – 11%, що є вищим за середній по Україні (7,5%). Високий рівень молодіжного безробіття зумовлений тим, що значна частина молодих людей не мають належних професійних навичок і досвіду роботи. Крім того, в Україні поглиблюється тенденція невідповідності попиту і пропозиції на ринку праці [3;1].

Тому, головною задачею системи вищої освіти на сучасному етапі є підготовка затребуваних, конкурентоспроможних фахівців. Важливу роль у цьому відіграє розбудова налагодженого партнерства закладу освіти з роботодавцями. Адже в Законі України «Про вищу освіту» та положенні про акредитацію освітньої програми визначено, що учасниками освітнього процесу у закладах вищої освіти можуть бути фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу на освітньо-професійних програмах, а нормою статі 72 передбачено залучення організацій роботодавців до складання середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці [4].

Ефективність взаємодії вишів і роботодавців значно зростає, коли партнери-роботодавці переходять із позиції сторонніх спостерігачів і виключно споживачів освітніх послуг на позицію зацікавлених учасників освітніх та інноваційних процесів, що всіляко сприяють оволодінню студентами комплексом професійних компетенцій, які відповідають вимогам сучасного ринку праці [5].

Зауважимо, що компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти, та має такі складові:

інтегральна компетентність, загальні компетентності та спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

Інтегральна компетентність фахівця зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» – це здатність особи розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідних наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності фахівця означеного напрямку це здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; спілкуватися державною та іноземною мовами; генерувати нові ідеї; бути критичним і самокритичним; приймати обґрунтовані рішення; працювати в команді; розробляти та управляти проектами; діяти на основі етичних міркувань; оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. Загальні компетентності здобувачі освіти здобувають під час вивчення всіх навчальних дисциплін.

Фахові компетентності – здатності до реалізації професійних обов’язків за видами професійних робіт фахівця спеціальності геодезії та землеустрою. Освітньою програмою бакалаврів передбачено 12 компетентностей, серед них:

- здатність показувати знання і розуміння основних теорій, методів, принципів, технологій і методик в галузі геодезії і землеустрою;
- здатність виконувати професійні обов’язки в галузі геодезії і землеустрою;
- здатність вміти використовувати сучасне геодезичне, навігаційне, геоінформаційне та фотограмметричне програмне забезпечення та обладнання;
- здатність розробляти проекти і програми, організовувати та планувати польові роботи, готувати технічні звіти та оформлювати результати польових, камеральних та дистанційних досліджень в геодезії та землеустрої тощо.

Компетентності формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах. Результатом навчання здобувачів освіти спеціальності геодезії та землеустрою має бути не засвоєний ними набір теоретичних знань, а підготовка їх до успішного виходу на ринок праці, для чого знання, як такі, повинні поєднуватися з практичним досвідом, навичками поведінки в професійному середовищі [5].

Сучасна парадигма освіти – це навчання, орієнтоване на студента (орієнтація на вихід), в основі якого є компетентнісна модель фахівця (профіль), створена за найактивнішої участі викладачів та роботодавців.

Основними формами залучення роботодавців до процесу формування фахових компетентностей зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» на технічному відділенні Відокремленого структурного підрозділу «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України» стали:

1. *Допомога в організації виробничої та переддипломної практик*. Даний вид партнерства за даними статистичних досліджень є найбільш поширений. Адже підприємства галузі готують для себе (під свої вимоги) фахівців. Це вигідно компаніям, оскільки перенавчання одного співробітника обходиться компаніям до 5000 \$, а за час стажування студенти набувають практичних навичок, проходять процес адаптації, знайомляться з корпоративною культурою компанії. За результатами стажування найкращих студентів запрошують на роботу. Базами практик для студентів-землевпорядників цього року стали приватні підприємства, частка яких склала 57,9%, так і державні установи відповідно 42,1%. Зазначу, найактивніших партнерів баз-практик, це:

ДП «Рівненський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою», м. Рівне (5 місяць);

Сільські селищні ради – 6 місць;

Головне управління Держгеокадастру у Рівненській області, м. Рівне – 3 місця.

ТзОВ «Баффало», Волинська область м.Луцьк – 2 місця.

Цікавим фактом є те що, базами практик стали сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та підприємці сертифіковані інженери-землевпорядники.

2. Іншою формою залучення роботодавців є *проведення коротких курсів та майстер класів*. Під час таких заходів студенти-землевпорядники навчаються працювати із сучасним обладнанням, програмним забезпеченням. Прикладом цього стали трьох денні курси компанії LIONEST 360 із роботи картографічними сервісами GOOGLE; майстер-клас з «Керування безпілотним літальним апаратом»; майстер-клас представниками ТзОВ «Землевпорядник-Рівне», з роботи на GPS- обладнанні.

3. Третім видом партнерства є *проведення конкурсів*, що передусім дає виявити та підтримати найобдарованіших студентів, стимулювати їх зацікавленість науково-дослідною роботою у сфері обраної спеціальності або креативність і самостійність у вирішенні конкретних практичних ситуацій, з якими досить часто будуть стикатися фахівці в майбутньому. Безумовно, студентські конкурси мають більш опосередкований вплив на якість підготовки фахівців у цілому, але вони все ж таки є невід'ємним і необхідним процесом освіти. Здобувачі освіти спеціальності геодезія та землеустрій були учасниками конкурсів «SDG in Ukraine: Look of New Generation» (Цілі сталого розвитку в Україні: погляд нового покоління), який організували Глобальний договір ООН в Україні, Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес освіти (УАРМБО), Київська Бізнес Школа, Академія праці, соціальних відносин і туризму та партнер конкурсу компанія «Агротехсоюз» з розробки стратегічних цілей підприємства. Цікавим пізнавальним конкурсом став конкурс «Представ свій населений пункт у сервісі Google My Maps» із створення картографічних матеріалів населених пунктів Рівненської області та участь у світовій програмі Local Guides (місцеві експерти). Здобувачі освіти стали учасниками підсумкової конференції II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій», яка проходила у Львівському національному аграрному університеті на базі землевпорядного факультету, організована Міністерством освіти і науки і були нагороджені грамотами за активну участь.

4. Наступним видом є *спонсорство або партнерство в рамках конференцій (форумів)* дає можливість роботодавцям «придивитись» до студентів, як до потенційних працівників. Прикладом цього стали проведені викладачами та керівниками наукових гуртків відкриті форуми, конференції, на які були запрошені фахівці землевпорядних організацій. Так відвідали форуми «Будуємо громаду європейського майбутнього!» та «Ринок земель: досвід зарубіжних країн» інженер-землевпорядник Клеванської ОТГ Рожкова М.В., директор агентства нерухомості «Цитадель» Ляшук О. Є. та директор ТзОВ Експертна Фірма Нива Експерт Васюк Я.Б. Учасниками відкритих засідань наукового гуртка «Консультант» ставали фахівці Управління земельних відносин Рівненського міськвиконкому та Регіонального центру з надання безоплатної вторинної допомоги у Рівненській області. Керівник наукового гуртка «Агроексперт» організував зустріч з Головою Асоціації фермерів та приватних землевласників Рівненщини Андрієм Кузьмичем та директором фермерського господарства «СНОВМІЛК» Потапчуком Ю. М., які ознайомили студентів з основними положеннями аграрного бізнесу, а саме фермерства.

5. Успішно викладачами циклової комісії практикують *заходи короткострокового характеру*. Так на відкриті заняття викладачів були запрошені: начальник управління земельних відносин виконавчого комітету Рівненської міської ради Таргоній С. Г., державні кадастрові реєстратори Міськрайонного управління у Рівненському районі та м. Рівного Лютко О. П. та Антонюк А.А., які свою чергу провели майстер класи з відкриття поземельної книги та реєстрації земельної ділянки.

6. Наступною формою залучення представників підприємств до навчального процесу є *рецензування курсових та дипломних проектів*. Рецензентами ставали представники сертифіковані інженери-землевпорядники ДП «Рівненського науково-дослідного та проектного інституту землеустрою», приватних підприємств «Земельний

наділ», «Зембудпроект», «Рівне-експерт земля». У своїх рецензіях вони вказували на недоліки робіт та надавали рекомендації з покращення якості проектів.

7. Викладачами землевпорядних дисциплін практикуються *екскурсії на виробництво*. Студенти відвідують найбільші підприємства галузі, а саме ДП «Рівненський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою», Рівненську регіональну філію ДП «Центр державного земельного кадастру», Головне управління Держгеокадастру у Рівненській області, м. Рівне.

8. Важливою формою співпраці є *стажування педагогічних працівників*, що дозволяє викладачам поглибити і розширити професійні знання, уміння і навички, набуті досвід виконання додаткових завдань та обов'язків у межах спеціальності. Базами стажування стали приватне підприємство «Геоінформ сервіс», ТзОВ «Землевпорядник-Рівне» та Управління земельних відносин виконавчого комітету Рівненської міської ради. Крім стажування викладачі циклової комісії постійно проводять консультації з питань земельної реформи, оцінки земель з провідними фахівцями галузі, а саме фахівцями ДП «Рівненський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою» та Управління землеустрою та охорони земель Головного управління Держгеокадастру у Рівненській області.

Взаємодія навчальних закладів і роботодавців дозволяє скоротити витрати часу і коштів на підготовку, відбір і працевлаштування фахівців, які найбільшою мірою відповідають вимогам ринку праці і запитам суб'єктів підприємництва. Вибір конкретної форми обумовлюється ступенем розвитку взаємодії (існує певна послідовність у застосуванні тих чи інших форм). Найбільша ефективність взаємодії досягається при її комплексній організації [1].

Список літератури

1. Василик С. К. Центр кар'єри як організатор ефективної взаємодії роботодавців і ВНЗ / С. К. Василик // Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів: шоста міжнар. науково-практ. конф. [матеріали]. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – С. 234-236.

2. Досвід працевлаштування випускників вищих навчальних закладів: погляд випускників та роботодавців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bestuniversities.com.ua>.

3. Зінченко А., Саприкіна М., Янковська О., Вінніков О. (Розділ 1 підготовлено в рамках проекту USAID «Доступ до правосуддя та правової обізнаності «Правова країна») Якісна вища освіта: роль партнерств. – К.: 2013 – 20 с.

4. Русіна Н.Г. Залучення роботодавців та інших стейкхолдерів до процесу формування фахових компетентностей зі спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» / Н.Г. Русіна, В.О.Люльчик, О.М. Петрова // Світ аграрних професій: історія, сучасність, майбутнє, досвід ЄС: шоста всеукр. інтернет. конф. [матеріали]. – Рівне: ВСП «РК НУБІП України», 2019. – С.294-303.

5. Русіна Н.Г. Формування інструментальних компетентностей майбутніх фахівців геодезії та землеустрою: методологічні підходи, принципи, функції / Н.Г. Русіна, В.О.Люльчик // Іноваційна педагогіка. – 2018. – № 8. – С. 155-158.

Семененко Тетяна Анатоліївна,
ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач історії

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ

Нове суспільство висуває нові вимоги перед освітою. Однією з цих вимог є підготовка таких людей, які у майбутньому зможуть приймати правильні рішення у критичних ситуаціях, знаходити свій шлях у новому середовищі. Активність, самостійність, творчість, здатність адаптуватися до стрімких змін у світі - ці риси особистості стають найважливішими на сучасному етапі історичного розвитку. Їх формування вимагає нових підходів до процесу навчання.

Ключову роль у формуванні компетентностей відіграє освітнє середовище. Завдання формування освітнього середовища актуалізуються для адміністрації, педагогів освітніх установ унаслідок ряду причин. Їх добір і структурування корегуються вимогами часу, суспільства, місією навчального закладу тощо.

Під освітнім середовищем, на думку В. Козирєва, І. Шалаєва, А. Веряєва, найчастіше розуміється функціонування конкретної установи освіти [5]. Науковці визначають освітнє середовище як сукупність матеріальних та просторово-предметних чинників, соціальних компонентів, міжособистісних відносин. Усі ці чинники взаємопов'язані і впливають на кожного суб'єкта освітнього середовища. При цьому люди також беруть участь в організації і створенні освітнього середовища, виконуючи для цього чіткі дії.

Застосування компетентнісного підходу зумовлено такими чинниками, як перехід до інформаційного суспільства, де основною одиницею є не лише інформація, а вміння оперувати нею, застосувати її для власного розвитку; запровадження більш високих стандартів як в освіті, так і у всіх інших сферах життя; відкриття кордонів між країнами та інтеграція освітніх систем до світового освітнього простору.

Компетентнісний підхід – спрямованість освітнього процесу на формування ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Результатом такого процесу, вважає О.І. Пометун, буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [4].

Проблема формування ключових, загально предметних та предметних компетентностей учнів завжди була у центрі уваги українських науковців — Т. Байбари, Н. Бібік, О. Біди, С. Бондар, М. Вашуленка, І. Гудзик, Л. Коваль, О. Локшиної, О. Онопрієнко, О. Овчарук, О. Пометун, К. Пономарьової, О. Савченко, С. Трубачової та ін. Вченими визначено зміст основних дефініцій «компетентність» та «компетенція», здійснено порівняльну характеристику ключових компетентностей у європейських освітніх системах та розглянуто методичні аспекти формування компетентностей та компетенцій. Слід зазначити, що у багатьох працях компетентність трактується як міждисциплінарне поняття й тому є об'єктом досліджень психологів, педагогів, соціологів, лінгвістів. Діяльність людини, у тому числі засвоєння будь-яких знань, умінь і навичок, складається з конкретних дій, операцій, що виконуються людиною. Виконуючи ці дії, розмірковуючи над їх виконанням, усвідомлюючи потребу в них та оцінюючи їх важливість для себе або для суспільства, людина тим самим розвиває у себе компетентність у тій чи іншій сфері життя. Якщо сфера життя, в якій людина відчуває себе здатною до ефективного функціонування (тобто компетентною) є достатньо широкою, мова йде про так звані «ключові» чи життєві компетентності. Якщо ж

компетентність розповсюджується на більш вузьку сферу, наприклад, у рамках певної наукової дисципліни, то можна говорити про предметну чи галузеву компетентність.

Згідно з О. Пометун, система компетентностей в освіті складається з таких груп:

- **ключові** – тобто міжпредметні компетентності, які визначаються як здатність людини здійснювати складні багатофункціональні види діяльності, ефективно розв'язуючи відповідні проблеми;

- **загальногалузеві** — компетентності, які набуваються упродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі;

- **предметні компетентності** – їх набуває здобувач освіти упродовж вивчення того чи іншого предмету [3].

Варто сказати, що не існує єдиного узгодженого визначення та переліку ключових компетентностей. Оскільки компетентності - це насамперед замовлення суспільства на підготовку його громадян, такий перелік багато в чому визначається узгодженою позицією суспільства в певній країні або регіоні.

Вітчизняні дослідники у царині компетентнісного підходу виділяють такі ключові компетентності: інформаційну, соціально-психологічну, громадянську, комунікативну, методологічну, життєву, професійну, психологічну (рефлексивну) [1].

Поняття «ключова компетентність» є об'єктивною категорією, яка фіксує певний рівень знань, умінь, навичок, які можна застосовувати в будь-якій сфері діяльності. Кожна з таких компетентностей передбачає засвоєння не окремих непов'язаних один з одним елементів знань і вмінь, а оволодіння комплексною процедурою, в якій для кожного виділеного напряму її набуття є відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер.

Таким чином, компетентнісний підхід в освіті спрямований на формування та розвиток основних (ключових) компетенцій особистості. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що дасть їй змогу бути компетентною чи некомпетентною в певних питаннях або сфері діяльності.

Предметну чи галузеву компетентність здобувача освіти дослідники витлумачують як особистісну комплексну характеристику, що містить когнітивний (знання, уявлення, способи пізнавальної діяльності), мотиваційно-ціннісний (мотиви, інтереси, орієнтації, пов'язані із пізнавальною діяльністю та самостійним застосуванням відповідних знань і умінь), процесуально-діяльнісний чи операційно-технологічний (складні вміння, пов'язані з пошуком інформації, застосуванням знань у тій чи іншій ситуації, прийняттям та обґрунтуванням рішень, оцінкою й самооцінкою дій тощо) складники.

Система предметних компетентностей, що формується у навчанні кожного предмета, відповідає специфіці його змісту. Історична предметна компетентність — це здатність здобувача освіти до самостійного осмислення історії та культури України в контексті світового історичного процесу та адекватної оцінки соціального й морального досвіду минулих поколінь. Вона має сприяти формуванню (розвитку, розкриттю потенціалу) особи як громадянина України, соціально адаптованої та відповідальної особи через набуття ним таких предметних компетенцій: хронологічної, просторової, інформаційно-мовленнєвої, логічної, аксіологічної.

Одним із механізмів формування предметних компетентностей під час опанування курсу історії є ефективне використання наявних ресурсів. До ресурсів модернізації освітнього середовища в умовах закладу вищої освіти поряд із внутрішніми – кадровими, методичними, іншими видами ресурсів відносяться й зовнішні ресурси, що становлять освітнє середовище навчального закладу.

Завдання формування освітнього середовища актуалізуються для адміністрації, педагогів освітніх установ унаслідок ряду причин. Їх добір і структурування корегуються вимогами часу, суспільства, місією навчального закладу тощо.

У віртуальному середовищі ці вимоги значно трансформуються. Специфічні вимоги, необхідні при роботі в середовищі Інтернет, наприклад, включають знання викладачем дидактичних властивостей і уміння користуватися засобами інформаційних і комунікаційних технологій і бути ентузіастом, а швидше фанатиком своєю діла, що особливо важливо в сучасних умовах тощо.

Отже, один з перспективних напрямів наукових досліджень – створення і використання інформаційних освітніх середовищ. Електронні освітні ресурси і створене на їх базі інформаційно-освітнє середовище мають чималий потенціал для підвищення якості навчання та ефективного формування предметних історичних компетентностей. Це завдання буде реалізоване повною мірою тільки в тому випадку, якщо навчання будуватиметься з орієнтацією на інноваційну модель, найважливішими характеристиками якої є особистісно-орієнтована спрямованість.

Література:

1. Баханов К.О. Механізми запровадження компетентнісного підходу в навчанні історії в школі. // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2013. - № 1-2. – С.3-7

2. Ключові освітні компетентності. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://osvita.ua/school/theory/2340/>

3. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 15-24

4. Пометун О.І. Формування предметної компетентності учнів в процесі навчання історії в основній школі. // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2014. - № 4. – С.6-9

5. П'янкowska І. В. «Компетенція» та «Компетентність» як провідні поняття компетентнісного підходу. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eprints.oa.edu.ua/628/1/kompetencija.pdf>

Скуратівська Галина Степанівна,

канд. пед. наук, доцент, викладач

ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО ЗМІСТУ ОСВІТИ

XXI століття – як наголошується в національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті – висуває нові вимоги до освіти. Глобалізація, швидка зміна технологій, утвердження пріоритетів сталого розвитку суспільства зумовлюють зростання ролі освіти. Сфера освіти найбільшою мірою визначає рівень розвитку людини, стає загальнонаціональним пріоритетом у все більшому числі країн світу. Саме тому наші зусилля повинні бути спрямовані на утвердження і в громадській думці, і в суспільній практиці справжньої пріоритетності сфери освіти як необхідної умови національного розвитку і національної безпеки.

Висока динаміка трансформації нашого суспільства ставить перед педагогічною наукою нові нетрадиційні завдання. Це зумовлено тим, що система освіти і науки має не тільки постійно адаптуватися відповідно до соціально-економічної ситуації в державі, а й випереджати ці процеси, формуючи їхню суть [3].

Одним із шляхів оновлення змісту освіти є узгодження його з потребами сучасної економіки і цивілізації, інтеграцією до світових освітніх просторів через упровадження компетентнісного підходу, який найефективніше поєднує особистісний і соціальний смисл освіти.

Зміст освіти сьогодні недостатньо відповідає потребам суспільства на ринку праці, оскільки не спрямований на набуття необхідних компетентностей особистості. Аналіз різних підходів до проблеми компетентності в цілому свідчить, що більшість дослідників у поняття «компетентність» вкладають такий зміст: компетентність – це складне поліфункціональне та індивідуально-психологічне утворення особистості на основі інтеграції теоретичних знань, умінь та навичок, ціннісних орієнтацій та власного досвіду [5] .

У науковий обіг дидактики поняття «компетентність», компетенції ввійшло з професійної дидактики. Більшість дослідників цієї сфери «компетентність» розглядають як оцінну категорію, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність успішно виконувати свої повноваження.

В освіті перехід до компетентнісного підходу, за одностайною думкою науковців і практиків, означає переорієнтацію з процесу на результат освіти у діяльнісному вимірі, розгляд цього результату з погляду затребуваності в суспільстві, забезпечення спроможності студента та випускника відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал для практичного вирішення життєвих проблем, пошуку свого «Я» в професії, в соціальній структурі.

Компетентність – по відношенню до структури змісту освіти, який структуровано в сучасних стандартах за галузевим принципом, і в програмах – за предметним – виводить мега-рівень, універсальний, що в інтегрованому вигляді представляє освітні результати, які досягаються не лише засобами змісту освіти, а й соціальної взаємодії; як у міжособистісному, так і в інституціональному культурному контексті.

Таких результатів можна спрогнозувати безліч (як у сфері когнітивній, діяльнісній, мотиваційній, соціальній). Як відомо з літератури, Дж. Равен побудував модель компетентностей із 143 елементів, що робить її застосування проблематичним [5] .

Тому цілком слушно вводити поняття «ключові компетентності», що вбирають найбільш узагальнені складові – своєрідні «суперкомпетентності» (Герман Левітас) [3] .

Крім відомих із зарубіжної літератури ознак ключових компетентностей, які наведено у матеріалах Лісабонської конференції (РС), а саме: поліфункціональність; надпредметність; міждисциплінарність; багатокompетентність; спрямування на формування критичного мислення рефлексії; визначення власної позиції, відзначимо ще й такі, що, на наш погляд, характеризують їхню якісну відмінність від узвичаєних – ключові компетентності пов'язують воєдино особистісне і соціальне в освіті, відображають комплексне оволодіння сукупністю способів діяльності, що створює передумови до розробки індикаторів їхнього вимірювання; вони виявляються не взагалі, а в конкретній справі чи ситуації; набуваються молоді людиною не лише під час вивчення предметів, групи предметів, а й засобами неформальної освіти, впливу середовища тощо.

Компетенції можуть бути виведені як реальні вимоги до засвоєння сукупності знань, способів діяльності, досвіду ставлень з певної галузі знань, якостей особистості, яка діє в соціумі. Знаходимо спробу «компетентність», «компетенції» передати через усталені поняття: «це комплекс умінь», «умілість», «готовність до ...», «здатність до...». Цей рівень компетентностей може характеризувати, на думку вчених, предметні вимоги до засвоєння багатокompонентного змісту освіти.

Встановлено, що компетентнісний підхід до змісту освіти реалізується через такі аспекти: ключові компетенції; узагальнюючі предметні уміння; прикладні предметні уміння; життєві навички. Перший аспект спрямований на виявлення і формування ключових компетенцій (наприклад, шукати і обробляти інформацію; добувати і

самоорганізовувати знання; виробляти власні прийоми систематизації і примножувати знання; критично ставитись до інформації й мати власну позицію; вміння працювати в групі; вміння пристосовуватись до різних ситуацій тощо).

Другий аспект спрямований на формування узагальнених умінь надпредметного характеру (наприклад, розв'язувати різного роду задачі, вирішувати проблеми тощо). Третій напрямок – це посилення прикладного практичного характеру освіти.

Четвертий – це включення в зміст освіти тих знань, формування умінь та навичок, які сприяють оволодінню «життєвими навичками». Реалізація компетентнісного підходу через викладені аспекти є однією з умов оновлення змісту освіти.

До інших умов реалізації компетентнісного підходу в змісті освіти віднесемо посилення міжпредметних та інтегрованих зв'язків; індивідуалізацію; проектно-орієнтовану роботу; роботу в команді тощо.

Таким чином, така компетентність, як здатність у процесі навчання та виховання студентів розуміти й реалізовувати стратегію сталого розвитку людства, є важливим структурним компонентом професійної компетентності сучасного випускника, що зумовлено потребою суспільства на підготовку його громадян. Подальшими напрямками сучасних педагогічних досліджень у цій сфері має стати розробка та впровадження педагогічної системи формування компетентностей фахівців, зокрема такої як здатність у процесі навчання та виховання студентів розуміти й реалізовувати стратегію сталого розвитку людства.

Список літератури

1. Головань М.С. Професійна компетентність викладача вищого навчального закладу // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – Вип.44-43. – С.79-88.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 375 с.
3. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України; головний редактор В.Г.Кремень. – Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Петренко І.В. Психологічні механізми розгортання соціального діалогу в освітньому просторі // Актуальні проблеми психології. – 2014. – Т.5. Вип. 14. – С.170-176.
5. Raven John. The Raven Progressive Matrices: A Review of National Norming Studies and Ethnic and Sodoeconomic Variation Within the United States / Journal of Educational Measurement, 1989.

*Тимошук Леся Миколаївна,
Тимошук Роман Миколайович,
викладачі,
Мирогощанський аграрний коледж*

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ ОРІЄНТОВАНОГО ТА КОМПЕТЕНТНІСНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність теми. Світ, у якому ми живемо, стає дедалі складнішим, динамічнішим, тому інтеграція в сучасне суспільство і знаходження свого місця в житті вимагають дедалі більших зусиль від кожної людини. Потрібно не просто багато знати, але й уміти постійно розширювати і оновлювати свої знання, відкидаючи ті, що не витримали перевірки часом.

Реформи сучасної системи освіти в Україні спрямовані на те, щоб створити необхідні умови для розвитку здібностей, творчих обдарувань підростаючого покоління. Інтеграція України в Європейський освітній простір актуалізувала проблему професійної підготовки кваліфікованих, компетентних, конкурентоспроможних фахівців, які здатні швидко сприймати й обробляти великі обсяги інформації, постійно оновлювати власні знання та підвищувати рівень своєї компетентності.

Поняття «компетентність» знаходиться зараз в епіцентрі світової педагогічної думки, адже воно розкриває якісно нові перспективи розуміння місії навчального закладу, результатів освітньої діяльності. Ні для кого не секрет, що стосунки між студентом і викладачем не ті, що були 10, а тим більше 20 років тому. Сьогодні авторитет викладача не може будуватися на сліпій повазі або примушуванні. Навчальні заклади перестали бути єдиним джерелом інформації та освіти. Тому головне завдання коледжу полягає не в тому, щоб дати студентам певний обсяг інформації, а в тому, щоб навчити їх набувати потрібні знання – навчити вчитися. Педагогам слід пам'ятати, що головним є не предмет, якому ви навчаєте, а особистість, яку ви формуєте. Не предмет формує особистість, а педагог своєю діяльністю, пов'язаною з вивченням предмета. Компетентнісний підхід не заперечує значення знань, але він акцентує увагу на здатності використовувати здобуті знання.

Так, формування компетентності студентів, тобто їх здатності мобілізувати знання у реальній життєвій ситуації – найактуальніша проблема сучасної освіти. Таким чином, компетентність - це той ланцюжок, який пов'язує знання та діяльність людини. Але розвиток та формування компетенцій – це результат тривалої та кропіткої роботи навчального закладу та самого студента.

Освіта, яка не вчить жити успішно в сучасному світі, не має ніякої цінності...

Р.Т. Кіосакі

Величезна кількість дописувачів на тему освіти використовують вислів Р.Т. Кіосакі, і ми стали не виключенням, адже так хочеться в сучасному світі, який часто кидає виклики суспільству бути успішним.

Освіта дає знання, а знання - це сила. Вона дає можливість зробити себе сильним, щоб керувати будь-якою ситуацією. Знання забезпечують гарну платформу, з якої можна оцінити здібності певній галузі, а відтак - сформувані навички, які приведуть до професійного успіху. Адже кожен з нас прагне досягти успіху, мріє про високооплачувану роботу та реалізацію власного "я". Отримуючи знання, озброюючись уміннями, навичками, спробами на практиці майбутній фахівець підвищує свій професіоналізм.

Сьогодні вимагає від навчальних закладів надати не лише суму знань, навичок та вмінь вчорашньому студенту, а й сформувані життєві компетентності. Новий час вимагає нових підходів до вирішення проблем, нових методів, форм роботи у педагогічному напрямку, адже ХХІ століття – час інноваційних технологій. В.О. Сухомлинський писав: «Один із секретів педагогічної творчості і полягає в тому, щоб пробудити в учителя інтерес до пошуку, до аналізу власної роботи. Хто намагається розібратися в хорошому і поганому на своїх взаєминах з вихованцями, той уже досяг половини успіху!» Співпраця викладача і студентів, партнерство на заняттях, спільний процес пізнання, постійне створення ситуації успіху – ось складові самореалізації в освітньому середовищі.

Нове освітнє середовище передбачає й новий зміст освіти, нові технології навчання і виховання, розвиток інтелектуальних здібностей. Сьогодні навчальний заклад має готувати не лише носія знань, а й творчу особистість, яка здатна використовувати здобуті знання для конкурентоспроможної діяльності у будь-якій сфері суспільного життя, тобто формувати компетентну особистість[3].

Одним із напрямків модернізації освіти в Україні визнано компетентнісний підхід. Треба сказати, що не існує єдиного узгодженого визначення та переліку ключових компетентностей.

У педагогічній науці активно розглядається питання щодо вдосконалення системи освіти шляхом упровадження компетентнісного підходу. У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти (затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011р. №1392) дається тлумачення трьох понять: «компетентність», «ключова компетентність», «компетентнісний підхід»:

- компетентність - набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці;

- ключова компетентність - спеціально структурований комплекс характеристик (якостей) особистості, що дає можливість їй ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності і належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів;

- компетентнісний підхід - спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна і предметна (галузева) компетентності;

Також визначено ключові компетентності, які мають бути сформовані в процесі освітньої діяльності в навчальному закладі: громадянська, загальнокультурна, здоров'язбережувальна, інформаційно-комунікаційна, комунікативна, міжпредметна естетична, міжпредметна, предметна (галузева), предметна мистецька, проектно-технологічна, соціальна.

Ми поступово відійшли від традиційної системи освіти, яка акцентувала основні зусилля на набуті знань, умінь і навичок. Це вимагає від педагога кардинальної зміни в діяльності із інформаційної до організаційно-управлінської. Змінюється й модель поведінки студента – від пасивного засвоєння знань, до активної, самостійної діяльності.

Впровадження компетентнісного підходу – це найважливіша умова, яка працює на підвищення якості освіти, має виражену практичну спрямованість, враховує життєві потреби особистості. Освіта відіграє провідну роль у формуванні життєвої компетентності особистості. Підготовка компетентного випускника – головний критерій ефективності освітньої діяльності коледжу. Сьогодні диктує, що суспільству потрібна професійно-компетентна молодь, яка вмє швидко адаптуватися в нестабільних умовах, здатна до ризику [4].

Сьогодні нереально дати знання дитині на весь вік, навчити її на все життя, забезпечивши при цьому її активну, професійну та життєву позицію. Тому перед будь-яким сучасним навчальним закладом стоять завдання:

- навчити студента вчитися самостійно впродовж усього життя;
- ефективно використовувати отримані знання в практичному житті;
- постійно відчувати потребу в самовираженні та самовдосконаленні.

Тому сьогодні головне завдання коледжу – не вчити, а навчати вчитися, підготувати студента до неперервного навчання.

Фрідріх Ніцше писав: «Людина - це стріла, пущена в майбутнє». Стріла реалізує себе в леті! Дати дитині цей лет - завдання викладача. Основні напрями реалізації цих шляхів: забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження сучасних технологій та наукових досягнень у навчальний процес.

Важливими напрями управління навчальним процесом є розробка та впровадження інтерактивних технологій у процес навчання й посилення експертної оцінки за рівнем сформованості ключових компетентностей.

Навчальний процес посилюється використанням активних і інтерактивних методів навчання, направлених на розвиток творчого мислення, формування відчуття самостійності, рішучості, відповідальності, вміння адаптуватися у життєвих ситуаціях, самостійно критично мислити, бути комунікабельним, вміння працювати в колективі [1].

Прискорення темпу життя, великий потік знань, що впливає на сучасну людину, потребує від неї вміння швидко знаходити необхідне рішення, використовуючи для цього пошукові методи, користуючись великою кількістю різноманітних джерел інформації. У зв'язку з цим, серед традиційних форм та методик навчання, у педагогічній практиці все частіше використовуються інтерактивні методи.

Інноваційні технології швидко увійшли в усі галузі нашого життя. В зв'язку з цим виникає нагальна потреба використання комп'ютерної техніки під час вивчення багатьох дисциплін. Інформація, подана в підручнику, перетворюється в застарілу ще під час видання підручника. Вивчення окремих дисциплін чи окремих тем з використанням інноваційних технологій, комп'ютерної техніки та найсвіжішої інформації, взятої з мережі Internet, - один із способів урізноманітнення навчально-виховального процесу.

Природно, що, бажаючи досягти окреслених завдань швидко й без помилок, адміністрація та педагогічні працівники коледжу обирають найефективніші способи: системне впровадження передового педагогічного досвіду, використання інноваційних технологій навчання. Викладач мусить пам'ятати, що навчально-виховні технології мають відповідати викликам часу, орієнтуватися на прогресивні педагогічні досягнення, ідеї, самореалізації всіх учасників навчально-виховного процесу.

Місія навчального закладу спрямована на оволодіння кожною молодою людиною ключовими компетенціями, як важливим результатом якості навчально-виховного процесу.

Педагогічний колектив має спрямувати свої зусилля на використання сучасних технологій з урахуванням індивідуальних здібностей, оволодіння новітніми технологіями.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес здійснюється за умови постійної, активної взаємодії усіх його членів [2]. За інтерактивного навчання відбувається взаємонавчання де і студент, і викладач є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивні технології навчання О. Пометун, Л. Пироженко поділили на чотири групи: парне навчання (робота студента з викладачем чи однолітком), фронтальне навчання, навчання у грі, навчання у дискусії [1]. Перевагами інтерактивного навчання у навчальних закладах є: встановлення дружньої атмосфери і взаємозв'язків між учасниками спілкування; заохочення викладачем студентів до співпраці; отримання можливості подолати проблему мовного бар'єру; залучення до роботи кожного студента; постійне й активне використання отриманого досвіду.

У навчально-виховному процесі коледжу педагоги використовують за методичним призначенням такі інформаційно-комунікаційні технології: навчальні, інформаційно-пошукові, демонстраційні, імітаційні, лабораторні, навчально-ігрові. Педагоги найбільше використовують у навчально-виховному процесі такі елементи інформаційно-комунікаційні технології: мультимедіа (презентації, відео, проекти), тренінги, ситуаційні задачі, інтерактивні дошки, електронні посібники, індивідуальні роздаткові матеріали, майстер-класи, брейн-ринги, конференції, програми тестування, кейс-методи, круглі столи, електронні навчальні видання, освітній ресурс Інтернету.

Які сильні сторони інтерактивних методів навчання? Перш за все – підвищення ККД процесу засвоєння інформації. За даними американських вчених, під час лекції студент засвоює всього лиш 5% матеріалу, під час читання – 10%, роботи з відео/аудіоматеріалами – 20%, під час демонстрації – 30%, під час дискусії – 50%, під час практики – 75%, а коли студент навчає інших чи відразу застосовує знання – 90%. [1]. Відповідно пасивні методи навчання мають на рівень (в 5-10 разів) нижчу ефективність. Під час інтерактивного навчання студент стає суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти.

Заняття не повинно бути перевантаженим інтерактивною роботою. Неможливо побудувати весь процес навчання виключно на інтерактивних методах. Це один з багатьох прийомів, які допомагають досягнути мети і приносять результат тільки в поєднанні з іншими.

Педагоги для створення власних освітніх ресурсів використовують програми Word, Excel, Power Point, створюють сайти, ведуть блоги.

На своїх лекціях досить часто використовуємо (і неодноразово демонстрували під час відкритих занять) такий підхід: на останніх 5-7 хвилинах лекції студенти отримують картки, в яких містяться тестові завдання по матеріалу щойно прослуханої лекції. Студенти намагаються відповісти на ці питання спираючись лише на свою пам'ять, без використання конспектів. Після виконання завдань одразу ж тестові питання та відповіді на них обговорюються та аналізуються допущені помилки, при цьому відповіді студентів не оцінюються. Такий підхід дозволяє нам з'ясувати яка частина викладеного матеріалу не була сприйнята, або сприйнята не достатньо добре.

У структурі заняття засвоєння нових знань віддаємо перевагу слайдам та навчальним відеофільмам, пильну увагу приділяємо організаційній частині, адже саме тут ми можемо налаштувати студентів на активну співпрацю. Навіть презентація «сирого економічного» матеріалу вже не буде такою незрозумілою, якщо зобразити її у вигляді графіку, малюнка Smart Art чи конкретного фото. З метою підвищення інтересу до знань, вміння обґрунтовувати свої думки і організації колективної діяльності студентів, необхідно урізноманітнювати навчальний процес. Свідченням сформованості компетентності наших студентів є вміння висловлювати свою думку та аргументовано її доводити.

Наприклад, на підсумковому етапі інтерактивного заняття на тему «Облік оплати праці» необхідно: з'ясувати, що зроблено на парі; виявити господарські операції, які призводять до оформлення первинних документів; розрахувати допомогу з тимчасової втрати працездатності, оплату відпусток; дібрати свої приклади чинників, що призводять до збільшення/зниження обсягу заробітної плати; створити таблиці, де зазначено первинну документацію з обліку оплати праці та підрозділи їх застосування.

Оскільки персональні комп'ютери стали невід'ємною частиною життя практично кожної людини. Електронний навчальний посібник – це електронне видання, яке частково або повністю замінює або доповнює підручник і офіційно затверджене в якості даного виду видання. Електронний навчальний посібник при грамотному використанні може стати потужним інструментом у вивченні будь-якого предмету.

Застосування мультимедійних засобів на заняттях дозволяє підвищити не тільки інтерес до майбутньої спеціальності, але і успішність по дисципліні. Навчальні комп'ютерні програми і електронні підручники дають можливість кожному студенту незалежно від рівня його підготовки брати активну участь у навчальному процесі, здійснювати самоконтроль.

Інтернет є найпопулярнішим інформаційним ресурсом і безперечно залишиться таким у найближчому майбутньому. У своїй педагогічній діяльності ми широко використовуємо персональний комп'ютер, маємо власні персональні сайти, на яких розміщуємо потрібну для вивчення студентами інформацію, створюємо електронні підручники. Сучасний педагог в умовах сьогодення не тільки повинен розробити свій сайт, але і вивести його на лідируючі позиції в пошукових Internet – системах. Адже яблучка з цього дерева можуть бути різної стиглості, різної корисності, різного смаку і різної ваги.

На особистих сайтах викладено навчальні матеріали, завдання для самостійної роботи, запитання для самоперевірки, встановлено зворотній зв'язок зі студентами тощо. Ресурси були створені у 2016 році з використанням сервісу Webnode – це відома

платформа для створення власних сайтів, домени <https://t1m0.webnode.com.ua/>, <https://timoshchuk-roman-mikolajovich.webnode.com.ua/>.

Сайти постійно поновлюються інформацією, на них з'являються нові сервіси та активно використовується нами у професійній діяльності. Персональний сайт викладача – це сучасне інформаційне поле для студента, де росте дерево знання, а це невід'ємна частина професійного стилю викладача. Нові форми роботи - виклик часу. Досвід роботи показує, що використання персональних сайтів у навчальному процесі є необхідним і невід'ємним ресурсом для використання як на заняттях, так і під час самонавчання.

Як і чим зацікавити студентів, щоб навчальна дисципліна була для них цікавою, потрібною, такою, коли на заняття хочеться йти, а з заняття - ні. Напевно, найважливіше - створювати такі ситуації на заняттях, щоб студенти були постійно в пошуку і знаходили відповіді на різні питання, адже на таких заняттях вони більш активні, творчість викладача збуджує в них бажання випробувати й власні сили в творчій діяльності.

Російський математик і механік Пафнугій Чебишев сказав: «Теорія без практики мертва і безплідна, практика без теорії безкорисна і пагубна». Сьогодні дуже важливо отримати якісні теоретичні знання, але ще важливіше вміти застосувати їх на практиці.

Теза про те, що у ЗВО багато теорії, але мало практики, звучить тепер як ключове гасло протесту проти освіти. Це позначається на відвідуваності пар і ставленні до навчальних закладів загалом. На думку фахівців та практики закордонних держав дуальна освіта може покращити рівень знань, та відповідно майбутнє працевлаштування[5].

Нагадаємо, дуальна освіта – це елемент реформи професійної освіти, в межах якої студент отримує теоретичні знання у закладі освіти, а решту – на реальному виробництві.

Основними ознаками дуального підходу в навчанні є:

- 50% занять для аудиторного навчання (лекцій), 50% - для практичних занять у компаніях;
- роботу студентів оцінює як власник компанії (чи менеджери), так і викладачі у ЗВО;
- від 25% до 50% навчальних кредитів отримують безпосередньо на робочому місці;
- освітні програми адаптуються під потреби бізнесу. Це означає, що бізнес долучається до коригування дисциплін, які давно не відповідають ринку;
- навчальні програми мають відповідати академічним стандартам.

Впроваджувати дуальну освіту в Україні потрібно з кількох причин:

1. *Негативні показники працевлаштування молоді.* Протягом січня – серпня 2019 року на обліку служби зайнятості перебувало 9,7 тис. випускників (7,6 тис. із вишів і 2,1 тис. із профтехзакладів). Це близько 33% від усіх безробітних в Україні.

2. *Застаріла матеріальна база в навчальних закладах.* МОН зазначає, що зношеність обладнання вишів складає 60-80%, а в профтехучилищах навіть і 100%. Застосування дуальних концепцій має на меті розширити доступ студентів до оновленого устаткування, яке використовується для створення продуктів чи послуг у бізнесі.

3. *Дисципліни, що не відповідають сучасним потребам бізнесу.* 4 з 10 фірм у ключових секторах економіки говорять про розрив між навичками працівників та особистими вимогами до кандидатів для досягнення бізнес-цілей.

4. *Практика у ЗВО перетворюється на документальну формальність.* Велика кількість навчальних закладів не мають достатньо сформованої бази практики.

Дуальна програма реалізується в 3 етапи до 2023 року: спершу формування нормативно-правової бази (2018 - 2019); далі пошук пілотних проектів і моделей дуальної форми навчання, моніторинг показників ефективності (2019 - 2020). Завершальним етапом є створення кластерів дуальної освіти разом із зацікавленими сторонами приватного сектору (2020 - 2023) [6].

Мирогощанський аграрний коледж долучився до проєкту від МОН за 4 напрямками: «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», «Агрономія», «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва», «Агроінженерія».

Аби кожна зі сторін – заклад, студент, роботодавець могли розвивати дуальне навчання на зрозумілих усім засадах, МОН розробило типовий договір про здобуття професійної освіти за дуальною формою навчання [7].

Студенти навчального закладу вже спробували на собі переваги дуальної освіти. Зокрема, здобуті в коледжі теоретичні знання, змогли закріпити практично на фермерських господарствах Німеччини. Така співпраця реалізовується в рамках українсько-німецького проєкту «Сприяння розвитку професійної освіти в аграрних коледжах України» [8].

Освіта забезпечує впевненість у формулюванні та висловленні власних думок, допомагає робити вибір. Саме тому, вчитись потрібно завжди.

Висновки. Отже, розбудова системи національної освіти в напрямку входження до європейського та світового освітнього просторів передбачає формування соціально активної, високо інтелектуальної та компетентної особистості. В умовах модернізації змісту національної освіти в Україні, підвищення якості навчально-виховного процесу особливого значення набуває реалізація в педагогічній практиці сучасної освіти саме компетентісного підходу. На сьогодні в освіті повинні здійснитися такі перетворення, за яких навчальний заклад має стати майстернею, де викладачі разом з студентами будуть продукувати нові знання, а не лише передавати знання та досвід попередніх поколінь. Таким чином, освітнє середовище закладу вищої освіти має потужний потенціал для формування компетентності студентів, оскільки надає необмежені можливості пошуку потрібної навчальної інформації для виконання самостійної роботи, підготовки до семінарів, доповідей, написання рефератів та інше, отже, формує вміння працювати, аналізувати та оцінювати інформацію.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вахрущева Т.Ю. Інтерактивні технології як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів // Нові технології навчання. – 2007. – № 47. – С. 64-68.
2. Гавриш І. В. Інноваційні процеси - невід'ємна ознака освітнього українського сьогодення. Теорія і практика упр. соц. системи: психологія, педагогіка, соціологія. - 2-1.- № 1 с. 66-71.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [під ред. О. В. Овчарук]. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112с.
4. Рудь М. Компетентнісний підхід в освіті / М. Рудь // Вісник Львів. ун-ту. - Серія: Педагогіка - 2006. - Вип. 21, ч. 1. - С. 73-82.
5. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichna-osvita/dualna-osvita>
6. <https://studway.com.ua/dualna-osvita/>
7. <https://rivne.media/news/u-dvokh-navchalnikh-zakladakh-rivnenshchini-startue-proekt-dualnoi-osviti-25285>
8. <http://www.rivnenews.com.ua/2019/12/18/u-koledzhi-na-rivnenshchyni-vtiliuiut-dualnu-osvitu/>

Черненко Людмила Борисівна, викладач,
ВП НУБіП УКРАЇНИ «Ірпінський економічний коледж»

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Впровадження сучасних інформаційно-комунікативних технологій в освітню сферу привело до появи терміну «інформаційно-освітнє середовище», під яким розуміють сукупність комп'ютерних засобів та способів їх функціонування, які використовуються для реалізації навчального процесу. Сьогодні ми переживаємо час, коли зміни у виробничій і суспільній сферах життя, «інформаційно-освітнє середовище» якісно змінюють соціальне замовлення до змісту освіти і методів навчання в навчальних закладах. Ці зміни створили передумови для оновлення і вдосконалення системи загальної та професійної освіти, спрямовані на формування глибоких і міцних знань, а також творчого підходу до вирішення питань у будь-яких сферах професійної і громадської діяльності.

Основними завданнями в освіті сьогодні стають виховання конкурентоспроможного, компетентного сучасного фахівця середньої ланки, а також всебічно розвиненої особистості. Сучасні реалії диктують необхідність використання ІКТ у навчально-виховному процесі, що тягне за собою необхідність формування ІКТ-компетентності викладачів, яка є їх професійною характеристикою, складовою педагогічної майстерності. З упровадженням нових ІКТ сучасний викладач отримує потужний стимул для власного професійного, творчого розвитку підвищує якість освіти.

Інформатизація освіти - один з основних напрямів процесу інформатизації, продиктований потребами сучасного суспільства, у якому головним рушієм прогресу є індивідуальний розвиток особистості. Вона має забезпечити впровадження в практику програмно-педагогічних розробок, спрямованих на інтенсифікацію навчального процесу, вдосконалення форм і методів організації навчання.

Метою написання роботи є сприяння переходу від механічного засвоєння здобувачами знань до формування вмій і навичок самостійно здобувати знання. Успішність розв'язання цього завдання значною мірою залежить від мети використання комп'ютера в навчальному процесі, якості й можливостей програмного забезпечення та від того, яке місце посяде комп'ютер у системі дидактичних засобів.

На сьогодні ІКТ володіють великими можливостями по використанню їх в освітньому процесі. ІКТ з усіма своїми ресурсами є одним із суттєвих засобів реалізації цілей і завдань процесу навчання. Зараз викладач має багато можливостей для використання і застосування різноманітних інформаційних технологій у навчанні здобувачів освіти. А саме: інформація з мережі Internet, банки даних, навчальні електронні посібники, дидактичний матеріал, довідники і словники, форуми для спілкування, презентації, відео, програми, які автоматизують контроль знань (заліки, тести, опитувальники підготовлені за допомогою Microsoft Office та інших). Завдяки всьому цьому можна актуалізувати зміст навчання, можливий інтенсивний обмін інформацією з партнерами ззовні. З впровадженням нових інформаційно-комунікаційних технологій викладач отримує потужний стимул для саморозвитку, творчого розвитку та професійного зростання, щоб у подальшому краще навчати, виховувати та розвивати студентів. Викладач, який володіє ІКТ та впроваджує їх у навчальний процес, підвищує рівень освіти та підготовки фахівців, які мають реалізуватися в новому, сучасному інформаційному суспільстві, при цьому збільшуючи і свою професійну педагогічну майстерність. Педагогічна майстерність тісно переплітається з поняттям "педагогічне мистецтво". Помилково вважати, що ці терміни перебувають у прямій ієрархічній залежності:

педагогічне мистецтво - найвищий етап прояву майстерності. Насправді зв'язок між ними не прямолінійний, а діалектично зумовлений. Педагогічна майстерність виявляється не в теоретичних знаннях, а в конкретній діяльності.

"Педагогічна майстерність — це характеристика високого рівня педагогічної діяльності. Критеріями педагогічної майстерності педагога виступають такі ознаки його діяльності: гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність)"[1].

Майстерність — "найвищий рівень педагогічної діяльності, який виявляється в тому, що у відведений час педагог досягає оптимальних результатів". "Педагогічна майстерність — це досконале, творче виконання вчителем професійних функцій на рівні мистецтва, результатом чого є створення оптимальних соціально-психологічних умов для становлення особистості кожного здобувача, забезпечення високого рівня інтелектуального розвитку, виховання кращих моральних якостей, духовного збагачення студентів"[3].

Наведені визначення поняття "педагогічна майстерність" не виключають одне одного, а лише доповнюють, розширюють сутність феномена "педагогічна майстерність".

ІКТ в сучасному освітньому просторі виступає як засіб підвищення професійної майстерності. Для ефективного управління діяльністю здобувачів у галузі використання ІКТ у професійній діяльності викладача необхідно володіти ІКТ - компетентністю, що є складовою професійної майстерності сучасного викладача. «ІКТ-компетентність викладача» розуміється. «як його готовність і здатність самостійно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в педагогічній діяльності для вирішення широкого кола освітніх завдань і проектувати шляхи підвищення кваліфікації в цій сфері»[2].

Володіючи ІКТ-компетентністю, викладач повинен не тільки прагнути до використання ІКТ у своїй роботі, а й моделювати і конструювати інформаційно - освітню діяльність. За своєю спеціалізацією необхідно володіти предметно-поглибленою ІКТ-компетентністю, відповідно до її усвідомленого методично грамотного використання ІКТ при викладанні своєї дисципліни. Так як сучасні вимоги виробничої сфери суспільства диктують перехід до інформаційного суспільства, викладачам спеціальних дисциплін необхідно підготувати фахівця, готового увійти в це суспільство. Відповідно до Концепції інформатизації сфери освіти головна мета полягає «в підготовці студентів до повноцінної і ефективної участі в побутовій, суспільній та професійній областях життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства»[2].

Під інформаційною культурою ми розуміємо досягнутий рівень організації інформаційних процесів, ступінь задоволеності людей в інформаційному спілкуванні, рівень ефективності створення, збору, зберігання, переробки, передачі, уявлення і використання інформації, що забезпечує цілісне бачення світу, передбачення наслідків прийнятих рішень. Наразі в нашому коледжі ведеться активна робота по формуванню ІКТ- компетентності викладачів. Поступово робота систематизується і виробляється певна система формування ІКТ-компетентності. Для вирішення поставленого завдання використовуються різні форми роботи: робота методичних об'єднань, методичні педагогічні ради, майстер-класи, індивідуальне консультування, проведення інтегрованих занять, співпраця зі студентами, використання дистанційної платформи для навчання на базі платформи MOODLE, розробка методичної документації із застосуванням ІКТ та ін. Слід зазначити, що ефективність освоєння і подальшого використання ІКТ визначається, перш за все, усвідомленням педагогом того факту, що ці технології є засобом розвитку здобувачів освіти і його власного професійного розвитку. При цьому важливо, що розвиток інформаційної культури викладача може здійснюватися засобами сучасних технологій особистісно-орієнтованої освіти. Використання цих технологій дозволяє

викладачу як освоювати сучасні стратегії та прийоми організації роботи з освітньою інформацією, так і розвивати власну інформаційну культуру.

Для ефективного використання можливостей інформаційного освітнього середовища педагог повинен відповідати таким мінімальним вимогам:

- володіти основами роботи на ПК, в тому числі вміння використовувати інформаційно-освітнє середовище;
- володіти мультимедійними інформаційними ресурсами, їх програмним забезпеченням;
- володіти основами роботи в Internet.

Дослідження інформаційного освітнього середовища як засобу навчання дозволяє розкрити абсолютно несподівані сторони нової структури. І головним чином тут необхідно відзначити напівфункціональний характер новоутворення: навчальний, розвивальний, варіативний, комунікативний, діагностичний, загальнокультурний, рефлексивний та ін.

Нинішній розвиток інформаційних технологій дозволяє викладачу використовувати в процесі навчання не тільки друковані видання - книги, журнали, а й мультимедіа - ресурси: аудіо- та відео - диски, електронні підручники та енциклопедії, записані на CD-дисках або ті, що зберігаються на освітніх серверах у мережі Internet.

У нових умовах професійна кар'єра будь-якого педагога залежить від того, наскільки він здатний своєчасно в навчальному процесі знаходити і отримувати, сприймати і використовувати нову інформацію. А для цього сучасний педагог повинен розвивати в собі вміння управляти освітнім процесом, аналізувати та оцінювати отриману інформацію. Важливо відзначити можливість безперервної освіти людини протягом усього життя, в рамках якого педагог може при бажанні самостійно збільшувати відсутні професійні, загальнокультурні знання і інші, затребувані життям.

Активне впровадження ІКТ в освітній процес дозволяє забезпечити перехід до якісно нового рівня педагогічної діяльності, значно збільшуючи її дидактичні, інформаційні, методичні та технологічні можливості, що в цілому сприяє підвищенню якості підготовки фахівців, підвищенню професійної майстерності викладачів. ІКТ – одна з основних компетентностей сучасного педагога, що має об'єктивну і суб'єктивну сторони. Об'єктивна сторона виражається у вимогах, які суспільство пред'являє до професійної діяльності педагога. Суб'єктивна сторона ІКТ визначається індивідуальністю викладача, його професійною діяльністю, особливостями мотивації у вдосконаленні і розвитку педагогічної майстерності.

Список використаних джерел

1. Кулик Е. Ю. Система формування готовності вчителів до конструювання інформаційного освітнього середовища предметного навчання. Дис. канд. пед.наук: - М.: РДБ, 2015.
2. Куликова Н.Ю. Формування інформаційної компетентності викладачів спецдисциплін в технікумі // Нові інформаційні технології в університетській освіті: Матеріали XII науково-методичної конференції - Новосибірськ, 2007.
3. Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики) // Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін. – К. Видавництво «К. І. С.2014. – 112с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст. – К.: Шкільний світ, 2001.– 21 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Баркар Людмила Іванівна,

викладач першої категорії,

ВСП Ананьївський аграрно-економічний коледж
Уманського національного університету садівництва

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНФРАСТРУКТУРА ТОВАРНОГО РИНКУ»

За умов ринкової економіки успішно функціонують лише ті підприємства, які грамотно і компетентно визначають вимоги ринку, створюють і організують виробництво конкурентоспроможної продукції, що забезпечує високу продуктивність. Сьогодні ринок праці вимагає чіткого визначення компетентності спеціалістів різного рівня, розкриття професійної значимості виробничих функцій, відображення шляхів формування потрібної системи інтегрованих знань та умінь.

Саме в умовах особистісно-зорієнтованого навчання відбувається становлення та розвиток таких важливих якостей особистості, як рефлексивність, спонтанність критичність мислення, вміння працювати з інформацією, спілкуватися та відповідати за наслідки власних дій.

Орієнтація на особистість вимагає від викладачів запровадження педагогічних технологій, які залучають студентів в активну діяльність, стимулюють розвиток мислення, уваги, викликають зацікавленість і позитивне ставлення до навчання.

Практики стверджують, що найбільш ефективним є інтерактивне навчання, в основі якого лежать принципи особистісно-орієнтованого навчання та безпосередньої участі кожного учасника занять як шукача шляхів і засобів розв'язання проблем.

Важливою складовою інноваційної діяльності під час вивчення дисципліни «Інфраструктура товарного ринку» є інформаційна культура, яка пов'язана не тільки з системою спеціальних знань, але й з особливостями стилю діяльності спеціаліста, його здатністю вести пошук, накопичувати та використовувати необхідну інформацію, що дозволяє вчасно реагувати на зміни в професійному середовищі і підтримувати високий фаховий рівень в умовах швидкого старіння знань.

Педагогічні інновації пов'язані з впровадженням у навчально-виховний, навчально-виробничий та методичний процеси інноваційних, інформаційних та інтерактивних технологій навчання, які спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, формують і розвивають позитивний інтерес до дисципліни, перетворюють студентів на активних учасників навчального процесу. Ці завдання викладач може вирішити, застосовуючи інтерактивні форми і методи навчання, розвиваючи та формуючи інтерес до самостійного набуття знань.

Інтерактивні технології навчання дають можливість спрямувати процес навчання на реалізацію та застосування студентами набутих знань, вмінь і навичок, розвивають у студентів такі компоненти готовності до саморозвитку як:

- мотиваційний – усвідомлення особистої та суспільної значущості безперервної освіти, стійкий пізнавальний інтерес, почуття обов'язку і відповідальності, допитливість, прагнення отримати високу оцінку свого саморозвитку, потребу у самопізнанні;
- когнітивний – рівень спеціальних фахових знань, вмінь і навичок;
- морально-вольовий – позитивне ставлення до навчання, критичність, цілеспрямованість, працездатність, вміння доводити справу до кінця, самостійність, сміливість, самокритичність;

- гностичний – вміння ставити і вирішувати пізнавальні задачі, гнучкість і оперативність мислення, схильність до аналізу, синтезу, узагальнення, систематизації та класифікації; креативність; пам'ять та її оперативність; виокремлювати і засвоювати конкретний зміст, доводити, аргументувати і відстоювати власні твердження; вміння бачити протиріччя і проблеми, переносити особисті знання й вміння у нові ситуації; вміння відмовитись від сталих шаблонів, незалежність суджень.

Одним із методів інноваційного підходу в організації практичного заняття з дисципліни «Інфраструктура товарного ринку» є використання проектних технологій.

Суть проектної технології – стимулювати інтерес студентів до певних проблем, які передбачають володіння певною сумою знань та через проектну діяльність, а саме розв'язання однієї або цілої низки проблем, показати практичне застосування набутих знань – від теорії до практики.

Метою навчального проектування є створення викладачем таких умов під час освітнього процесу, які сприяють використанню вітагенного досвіду та набуття творчих навиків проектної діяльності студентів.

Використання проектної технології вирішує низку різномірних завдань:

1. Розвиваються пізнавальні навички студентів.
2. Формуються вміння самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі.
3. Активно розвивається критичне мислення.
4. Проектна технологія максимально спрямована на розвиток особистості студентів.

Ефективність проектної технології залежить від підготовчої діяльності викладача, який повинен:

- заохочувати студентів до такої діяльності на основі вільного вибору кожного;
- створити умови для розвитку теоретичних, дослідницьких, пошукових, креативних здібностей студентів;
- створити «поле» для розкриття обдарованості кожного студента.

Головні умови організації роботи над проектом:

1. Знання викладачем особливостей проектної методики, усвідомлення широких можливостей розвитку студентів у процесі проектної діяльності.
2. Навчання студентів володіння технологією проектної діяльності (бачити предмет дослідження, вміння планувати власну діяльність); здатність чітко, систематично виконувати сплановану роботу, що є неодмінною умовою для розвитку студентів у процесі реалізації проекту.
3. Прагнення студентів брати участь у роботі над проектом.
4. Визначення рівня оволодіння знаннями з дисципліни й загально навчальними інтелектуальними уміннями.
5. Доведення проекту до кінця, поетапно узгодивши проміжні результати з викладачем.
6. Наявність інформації щодо роботи над проектом.

Вимоги до проекту:

1. Проект розробляється з ініціативи студентів, але тема запропонована викладачем, шляхи її реалізації кожним студентом можуть бути різними.
2. Проект варто робити значущим для найближчого та опосередкованого оточення студентів.
3. Робота над проектом має дослідницький характер.
4. Проект рекламується у рамках групи з метою підвищення мотивації студентів у його реалізації, розгортається його спільна значущість.

5. Проект реалістичний, має визначену практичну значимість, зорієнтований на можливості студентів; припускається широке розмаїття власних розробок.

Оскільки основними елементами методу є: виявлення і формування спільної проблеми; виявлення окремої проблеми; висування гіпотези і визначення засобів її підтвердження; обговорення і перевірка гіпотези; формування понять і висновків, то і сама структура підготовки і проведення заняття складається з кількох етапів.

Наприклад. При викладанні теми «Основи мерчендайзингу» з дисципліни «Інфраструктура товарного ринку» використовується творчо-пошуковий тип проекту. За проектом цього типу на першому етапі відбувається мотивація навчання, яка повинна забезпечити увагу студентів і викликати інтерес до теми. Цей етап варто проводити після 2-3 тижнів з початку вивчення дисципліни і не менше як за один місяць після запланованої дати представлення проекту. Студентам варто пропонувати кілька тем для вибору теми проекту. Це дає змогу показати значимість думки студентів. На цьому етапі виявляється і формується спільна проблема. Це найважливіша частина проекту. Пригадуючи дитячий мультфільм про капітана Врунгеля зауважуємо, що – «як корабель назвемо – так він і попливе». На цьому ж етапі оголошується мета та очікуваний навчальний результат.

На другому етапі відбувається розробка проекту. Цей етап проводиться зразу після оголошення теми, або на другий день (але не пізніше) щоб не втратити зацікавленість студентів. На цьому етапі студенти повинні зрозуміти завдання проекту, зміст своєї діяльності, виявити окремі проблеми та організуватись в роботі групи. Відбувається власне розробка проекту, коли студенти самостійно формують проблеми під керівництвом викладача. На цьому етапі студенти за допомогою викладача організовуються в цільові робочі групи. Саме на цьому етапі формується склад груп з позитивним мікрокліматом.

На третьому етапі висуваються гіпотези (як способи розв'язання проблеми), вказуються методи збору і обробки даних на підтвердження висунутих гіпотез. На даному етапі, який триває до одного місяця, викладач грає провідну роль, намагаючись підказати студентам основні методи пошуку, та надає необхідну інформацію. Також необхідно контролювати роботу всіх груп щодо терміну виконання завдань проекту. Це найтриваліша та найважча частина проекту.

Четвертий етап. На цьому етапі відбувається власне обговорення і перевірка гіпотези, представлення проекту в будь – якій формі: наукової конференції, круглого столу, презентації. На представлення проекту варто запропонувати запросити фахівців з галузі торгівлі. Це найцікавіша частина проекту.

На завершальному етапі формуються поняття і висновки, результати своїх проектів студенти узагальнюють і формують висновки і рекомендації у вигляді стіннівок, звітів та інше. Саме на цьому етапі з'ясовується зміст проблемного навчання: підводиться підсумок набутих знань і встановлюється зв'язок між тим, що вже відомо, і тим, що знадобиться у майбутньому.

Таким чином, при викладанні предметів важливим є активізація, актуалізація і оформлення знань студента, щоб він відчув їх своєю інтелектуальною власністю за рівнем освіти.

Досвід розвинених країн світу свідчить, що в умовах ринкової економіки статус функції спеціалістів змінюються, тому що ринок вимагає великої гнучкості, ділової активності, навіть наполегливості у відстоюванні своєї позиції та інтересів справи, якою займається спеціаліст. Завдання сучасного викладача – формувати у студента ці якості. Згідно Китайського прислів'я «Даючи людині рибу, можна її нагодувати на день, навчаючи ловити рибу – на все життя» викладач повинен створити умови для того, щоб студенти свідомо навчалися обраній професії.

Але ми не повинні забувати настанову великого українського педагога Костянтина Ушинського, який вважав, що основне завдання освіти – не просто дати людині певну суму знань з тих чи інших дисциплін, а й виховати всебічно розвинену особистість.

Оскільки з розвитком суспільства інтенсивність і кількість фізичної праці зменшується, а інтелектуальної і творчої – зростає, все більшу суспільну значимість набуває творчо працююча людина.

Під час освітнього процесу студенти пристосовуються, звикають до традиційних методів навчання, де все зрозуміло і немає місця для чогось невідомого. Застосування на заняттях інтерактивних технологій змінює звичну для студента ситуацію навчання, характер його діяльності, ставить його в іншу позицію: студент перестає бути пасивним приймачем знань, а стає активним його учасником.

Ось чому метою своєї професійної діяльності я обрала саме інтерактивне навчання. Це дає змогу розвитку творчих здібностей студентів.

Викладач сучасного навчального закладу повинен за будь-яких умов намагатися виконати свій обов'язок та професійну місію: розвиватися самому, тим самим забезпечуючи можливість для розвитку інших – своїх студентів. Саме це є основним в моїй роботі.

Проектна форма роботи органічно вписується в навчальний процес, розвиває творчі здібності студентів, допомагає спільній роботі студентів і викладача, об'єднує їх зусилля в досягненні мети – формувати грамотного спеціаліста, здатного працювати в сучасних умовах.

Література

1. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. –К., 2004.
2. О.О. Косогова Метод проектів у практиці сучасної школи. – Х.: «Ранок», 2011.
3. Логвін В. Метод проектів у контексті сучасної освіти //Завуч. – 2002. - №26.
4. http://www.uhl-edu.kiev.ua/ukr/technologies/projective_edu_det.html Надійшла до редакції 24.10.2009р.

Гапонова Валентина Миколаївна,
викладач першої кваліфікаційної
категорії ВП НУБіП України
«Ірпінський економічний коледж»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інноваційні технології модернізації відіграють важливу роль в успішному розвитку закладу, організації, регіону, держави. До інноваційних технологій модернізації належать багаточисленні організаційні перетворення, які пов'язані з передовим досвідом, у сфері освіти, досягнення наукової думки та їх запровадження у практику. Впровадження новацій в освіту є і потребою, і вимогою, і завданням, і об'єктивною реальністю. Держава відчуває нагальну потребу в освічених спеціалістах з високим рівнем культури, мобільності, творчості, адаптованості до соціально-економічних змін, а також необхідність запроваджувати нові знання, використовувати сучасні способи передачі інформації та застосовувати інноваційні освітні технології.

Інновації є одним із можливих шляхів оновлення системи освіти як процеси, що управляються, як процеси створення, сприймання, оцінки, засвоєння та застосування освітніх, педагогічних і дидактичних новин. Більшість сучасних інновацій знаходяться у спадкоємному зв'язку з історичним досвідом і має аналоги в минулому. Наприкінці

п'ятдесятих років у Німеччині, США й інших країнах утворилися центри з вивчення та узагальнення педагогічних інновацій, з'явилися спеціальні періодичні видання, які були присвячені нововведенням в галузі освіти (наприклад, «Information et innovation en education», «Educational Innovation in the United States»).

У нашій країні відбувалися ті ж самі процеси, але назву мали іншу. Мова йшла про впровадження та розповсюдження педагогічного досвіду, наслідування його практичними робітниками та засоби їх оцінки. Одним із стратегічних завдань вищої освіти, згідно з новим Законом «Про освіту», Програмою розвитку освіти в Україні на XXI століття є досягнення якісно нового рівня мобільності та професійно-практичної підготовки фахівців. Нові підходи в системі вищої освіти, нове мислення, нове ставлення викладача до своєї професійної діяльності, змінюються погляди щодо характеру освіти від «освіти на нове життя» до «освіти протягом усього життя». Деякі викладачі експериментують, апробують і успішно впроваджують нові ідеї, технології, шукають шляхи підвищення інтересу студентів до навчання, урізноманітнюючи його зміст.

Уряд України ухвалив мету розвитку та розробив стратегію економічного зростання й всебічного розвитку українського суспільства, аспектом якого є підвищення якості освіти [1]. У документі наголошено, що наша держава традиційно та історично завжди прагнула досягнути найвищих стандартів в освіті, розвиваючи та підтримуючи освітянські інновації, мережу навчальних закладів та систему підготовки кадрів.

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується відходом від тоталітарної уніфікації і стандартизації освітнього, педагогічного та дидактичного процесу, інтенсивним переосмисленням цінностей, пошуками нового в теорії та практиці навчання й виховання. Цей процес не може бути стихійним. Він потребує управління.

Основу інноваційних технологій в освіті становлять декілька важливих проблем:

- 1) Створення на рівні держави й суспільства умов, які сприятимуть активізації діяльності освітніх організацій, розповсюдженні та упровадженні освітніх інновацій.
- 2) Вивчення, узагальнення й поширення педагогічного досвіду.
- 3) Запровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику.

Результатом інноваційних технологій є використання практичних нововведень. Сучасний менеджер освіти – «освітянин, вихователь, учитель» (по В.І. Далю, тобто працівники органів управління освітою, керівники навчальних закладів, педагоги) – може бути автором, дослідником, користувачем і пропагандистом нових освітніх теорій, концепцій, технологій.

Пріоритетними завданнями сучасної освіти є навчити вчитися, навчити співіснувати, навчити жити, тобто формувати ключові життєві компетенції. За допомогою сучасних інноваційних технологій забезпечується можливість досягнення ефективного результату в розвитку особистісних якостей в процесі засвоєння знань, формуванні умінь, навичок.

Потреба в інноваційній спрямованості освітньої діяльності в умовах розвитку сучасного українського суспільства спричинена певними обставинами:

1) Необхідністю докорінної зміни системи освіти, методології і технології навчально-виховного процесу в навчальних закладах.

2) Розвитком особистості, яка здатна засвоювати і творчо розвивати культуру, це потребує пошуку нових технологій навчання і виховання, індивідуального підходу до особистості, нових організаційних форм.

3) Якщо раніше інноваційна діяльність обмежувалася використанням рекомендованих згори новин, то сьогодні вона набуває характер дослідницько-пошукового характеру.

4) Створення ситуації конкурентоздатності закладів освіти.

Механізм формування інноваційного освітнього простору складається зі статичного та динамічного елементів. Освітній інноваційний простір можна розглядати у двох

площинах: як середовище, територію, в межах якої діють єдині правила інноваційної діяльності, і як цілісну систему, результатом функціонування якої є новітні ідеї та оригінальні технології. Складовими такої системи можуть бути такі компоненти: інноваційна інфраструктура, інноваційний потенціал, інноваційна культура та нагляд (контроль, моніторинг) [2]. Усі компоненти системи взаємозумовлені.

Інноваційні технології модернізації у вищій школі пов'язані з адаптацією Болонського процесу до українських реалій.

Література:

1. Зайчук В.О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики // Педагогіка і психологія. – 2007. - № 1.

2. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління. – Х.: Видавнича група «Основа», 2005. – 176 с.

3. Степа С.. Формування операційно-діяльничної складової готовності майбутнього педагога до інноваційної професійної діяльності / С. Степа // Фахова передвища освіта. – 2019. - № 1. – С.27-29.

Готра Наталія Леонідівна, викладач першої категорії,
ВП НУБП України «Мукачівський аграрний коледж»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВНЗ ЯК СПОСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

Однією з головних ознак сучасного суспільства є його розвиток на основі інновацій. Цей процес повною мірою реалізовується й в освітній галузі, оскільки саме ця сфера визначає поступальний рух економіки кожної держави. Традиційна для минулого освіта як система, спрямована на пасивне отримання та відтворення знань, відстає на сьогодні від реальних вимог ринку праці. Вимога переходу до інноваційної освіти, зокрема у ВНЗ, зумовлена викликами сьогодення і належить до пріоритетних напрямів державної політики в Україні в контексті інтеграції вітчизняної освітньої галузі до європейського та світового освітнього простору

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що поняття «інновація» у науковій літературі використовується вже понад сто років, широкої актуалізації воно набуло в кінці ХХ та на початку ХХІ ст.

Інновації в освіті – це процес створення, упровадження та поширення в освітній діяльності нових підходів, ідей, методів та прийомів, технологій, спрямованих на оновлення, модернізацію, трансформацію навчального процесу відповідно до вимог часу.

Упровадження в навчальний процес ВНЗ інноваційних педагогічних технологій і методів - один із шляхів модернізації освітньої системи.

Інноваційну педагогічну технологію розглядають як особливу організацію діяльності та мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес засвоєння, впровадження і поширення нового в освіті.

Інновація педагогічного процесу означає введення нового в мету, зміст, форми і методи навчання та виховання, в організацію спільної діяльності учасників навчального процесу.

Інноваційні технології, що використовуються у системі вищої освіти розглядаються як моделювання викладачем змісту, форм і методів навчального процесу відповідно до поставленої мети з використанням новизни.

У сучасній практиці навчально-виховної діяльності використовуються ряд технологій навчання. Основні з них наведено в схемі 1.1.

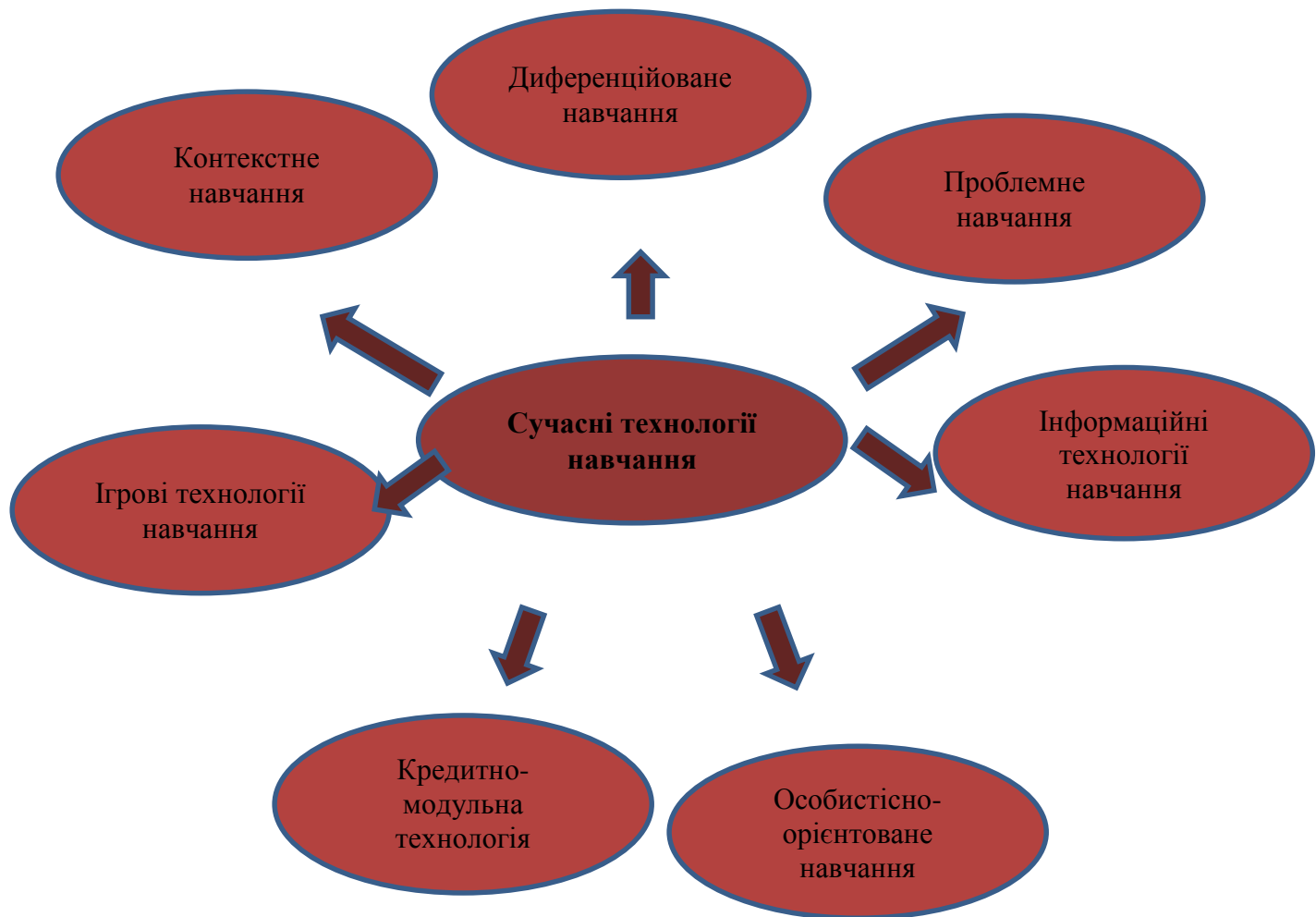

Схема 1.1. Сучасні технології навчання

Одним із видів застосування сучасних інноваційних технологій навчання в процесі професійної підготовки майбутнього викладача є інформаційні засоби навчання, для успішного і цілеспрямованого використання яких викладачі вищих навчальних закладів повинні знати їх дидактичні можливості та принципи функціонування.

Ефективність застосування сучасних інформаційних технологій у процесі розвитку основ педагогічної майстерності майбутнього викладача забезпечується різноманітністю форм представленої інформації, високим ступенем наочності; можливістю організації колективної та індивідуальної дослідницької роботи.

Впровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки майбутнього викладача допомагає їм опанувати навчальний матеріал в індивідуальному темпі, самостійно, використовуючи зручні способи сприйняття інформації, що викликає у них позитивні емоції і формує позитивну мотивацію навчання. З метою інтенсифікації професійної підготовки студентів в ВНЗ за допомогою запровадження комп'ютерних презентацій, електронних словників, підручників і посібників; тестових програм, програм-підручників, програм-тренажерів, словників, довідників, енциклопедій, відеоуроків, бібліотек електронних наочних посібників, тематичних комп'ютерних ігор, створюється навчальне професійно орієнтоване інформаційне середовище, що сприяє розвитку основ педагогічної майстерності майбутніх викладачів.

Зміст інформаційно-розвивальних технологій, метою яких є розвиток основ педагогічної майстерності майбутнього викладача, що володіє необхідною системою знань і

великим запасом інформації, включає лекційний, семінарські, практичні заняття, самостійне вивчення літератури та ряд іншого. Підвищення ефективності лекційних занять досягається використанням системи мультимедійних лекцій, що повинні враховувати індивідуальну, авторську манеру лектора, специфіку навчальної дисципліни, рівень підготовки студентської аудиторії.

Широкі перспективи відкриває використання інформаційних технологій на практичних заняттях. Надзвичайно дієвим засобом навчання є опрацювання теоретичного матеріалу за допомогою презентацій та технологій майндмепінгу (створення логічних схем). Технічними перевагами інформаційних технологій є використання гіпертекстової інформації, що забезпечує зручний доступ до довідкових даних, глосарію, анімаційних додатків.

Важливою складовою педагогічної майстерності є інформаційна культура майбутнього викладача, тобто – уміння продуктивно читати книги, знаходити необхідну інформацію, осмислювати і передавати її користувачам.

Використання інформаційних технологій у цьому контексті сприятиме розвитку не лише більш високого рівня мотивації майбутнього викладача, його критичного мислення, а й формуванню телекомунікаційного співтовариства, реалізації активних форм конструктивної комунікативної взаємодії.

Розвитку інформаційної культури сприяє самостійна та науково-дослідницька робота студентів, яка потребує індивідуального підходу і позначається у сформованому індивідуальному стилі їх професійної діяльності. Продуктивними методами такої роботи є виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань, таких як наукова доповідь, що уявляє собою публічно виголошене повідомлення, розгорнутий виклад певної наукової проблеми.

Кожна модель навчання розвиває певний елемент системи навчального процесу, приділяючи особливу увагу практичній його частині, методичному інструментарію, характеру діяльності учня і викладача, способу організації навчального матеріалу, досягненню максимального результату або використання специфічних навчальних засобів і технологій. У всіх випадках кожна з інноваційних моделей змінює характеристики традиційного вузівського навчального процесу, розкриваючи не використаний потенціал.

Орієнтовно узагальнена модель інноваційного навчання передбачає:

- активну участь студента в процесі навчання;
- можливості прикладного використання знань в реальних умовах;
- представлення концепцій і знань у найрізноманітніших формах;
- акцент на процес навчання, а не на запам'ятовування інформації.
- підхід до навчання як до колективної, а не індивідуальної діяльності.

Та попри все інноваційний підхід в освіті визначається не через використання якоїсь однієї моделі, а через здатність проектувати і моделювати потрібний ВНЗ навчальний процес з використанням різних освітніх технологій - на основі знання їх потенційних можливостей і переваг - «сильних сторін». Саме така здатність і робить процес навчання у ВНЗ технологічним, тобто прогнозованим і максимально наближеним до запланованих результатів.

Висновки. Інноваційна освітня діяльність – це складний процес, що потребує умілого, конструктивного управління. Впровадження інноваційних педагогічних технологій суттєво змінює освітній процес, що дозволяє вирішувати проблеми розвивального, особистісно-орієнтованого навчання, диференціації, гуманізації, формування індивідуальної освітньої перспективи.

У сучасному процесі навчання мають використовувати як традиційні, так і інноваційні методи навчання, які не менш дієві, а в інших випадках без них просто не обійтися. Потрібно, щоб вони були у постійному взаємозв'язку і доповнювали один одного. Ці два поняття мають існувати на одному рівні.

Список використаної літератури

1. Галиця І.О. Інноваційні механізми активізації педагогічного і наукового процесів / І.О. Галиця // Вища школа. – 2011. – № 7/8. – С. 31–37.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Кляп М.І. Інноваційні методи навчання у ВНЗ як інструмент інтернаціоналізації вищої освіти України: стаття / М.І.Кляп. –Ужгород, 2015.
4. Козар М.М. Інноваційні технології навчання в діяльності ВНЗ: стаття / М.М.Козар. – Львів, 2014.

Іванова Світлана Миколаївна,

викладач, спеціаліст II категорії

ВП НУБіП України «Ірпінський економічний коледж»

СПІВПРАЦЯ ПРЕДСТАВНИКІВ БІЗНЕСУ ТА ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

За останнє десятиліття бізнес-середовище швидко змінювалося. Як наслідок, змінилися вимоги до вмінь і навичок працівників, їхньої освіти та професійного досвіду. З'явилися професії, про які було зовсім невідомо десять років тому – менеджер соціальних медіа, розробник мобільних ігор і додатків, фахівець з аналізу даних, – а ще через кілька років ринок праці знов диктуватиме свої вимоги, створюватиме нові ролі та шукатиме досвідчених професіоналів. Бізнес-індустрії стрімко розвиваються, однак українська вища освіта відстає і досі неспроможна виконувати свій основний обов'язок – задовольняти нагальні потреби ринку праці у висококваліфікованих кадрах.

Беручи до уваги проблеми закладів вищої освіти України та існування великої кількості критиків щодо навчальних програм, ЗВО не може ігноруватися науковцями на всіх рівнях акредитованих навчальних закладів та всього суспільства. З гострих дискусій вчителів, абітурієнтів та представників бізнесу можна зробити висновок, що, оскільки професійно підготовлені працівники не можуть задовольнити потреби внутрішнього ринку праці, вони можуть виконувати свої обов'язки на різних підприємствах без додаткової підготовки, тому конкурентоспроможність української освіти в європейському просторі дуже низька. Відсутність сучасних освітніх програм у деяких галузях знань в Україні та виїзд студентів до інших країн ЗВО в Європі лише посилює проблему пошуку професіоналів для роботодавців. Найбільше торкаються цього питання представники малих та середніх підприємств, які не мають змоги самостійно навчати експертів через брак часу та грошей.

Слід зазначити, що питання щодо актуальності освітньої програми та оволодіння практичними знаннями має істотний розрив між тим, що представники бізнесу вимагають від спеціаліста, та тим, що і в якій формі викладається у закладі вищої освіти. Все це є причинами низького рівня працевлаштування за спеціальністю: за даними Інтернет порталу «HeadHunter» в Україні, тільки 44% українців працюють за спеціальністю, що набагато менше, ніж у більшості європейських країн [1].

Суттєвою проблемою є те, що керівники закладів вищої освіти дуже часто під інновацією в освіті розуміють здебільшого технічну інновацію. Зберігання, поширення та візуалізація інформації за допомогою новітніх технологій, використання інформаційно-навчальних систем - усі ці засоби дійсно ефективні при викладанні матеріалу, але сам освітній матеріал лише в рідких випадках можна назвати орієнтованим на результат, що задовольнить середньостатистичного підприємця, тому можемо сказати про кризу «клієнтоорієнтованості» українського ЗВО.

Під час Національного опитування GfK Ukraine на тему «Україна Z: цінності та орієнтири» було встановлено, що переважна більшість (43%) молодих українців вважають, що освіта та підготовка України не можуть задовольнити потреби сучасного ринку праці [2].

За результатами дослідження Student Employer of the Year (Роботодавець року для студентів), 36% респондентів серед компаній вказали також на такий бар'єр, як перша співбесіда. Студенти не знають своїх цілей, ким вони будуть працювати, чи правильно вони взагалі обрали професію.

Згідно з дослідженням Світового банку, віддача від освіти для пошукачів віком від 15 до 64 рр. вкрай незначна (Рис.1). А для молоді та людей середнього віку вплив років навчання у процесі пошуку роботи зовсім нульовий. Українські роботодавці втратили довіру до вищої освіти і вважають, що ЗВО України не спроможні надавати запитані кваліфікаційні якості студентам.

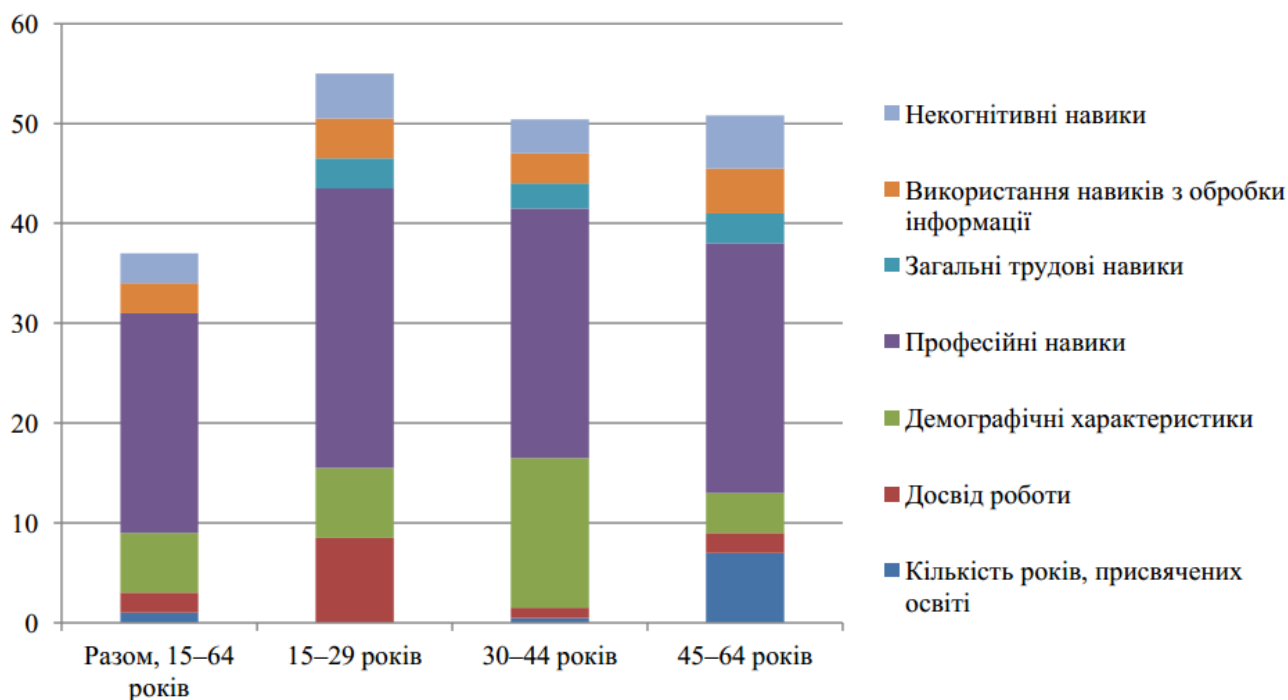

Рис.1. Навички, що впливають на рівень погодинної зарплати працівників, які працюють більше 30 годин на тиждень, %

Загалом, попри те, що певні компанії намагаються побудувати діалог з університетами і створити канал постачання запитаних професіональних кадрів для своєї діяльності, рівень активності такої поодинокі співпраці досить низький, бо задіяними є лише близько 30% загального потоку студентів здебільшого з провідних університетів. Решта ж закладів вищої освіти системного діалогу з бізнесом не ведуть і продовжують надавати неякісні послуги і перенасичувати ринок праці незапитаними кадрами. До того ж практику колаборації звужено переважно до більш звичної концепції студентської мобільності, тобто надання студентам можливості стажуватися або короткостроково працювати на базі підприємств. Інші ж ініціативи співпраці, такі як спільні наукові

розробки, комерціалізація їх, складання навчального плану, сприяння підприємницьким ініціативам, не поширені, а це, своєю чергою, не дає змоги відтворити повну картину потреб бізнес середовища.

Дослідження Центру «Розвиток КСВ»: «Бренд роботодавця очима студентів: як привабити покоління Z» також вказує на пряму залежність рівня привабливості роботодавця від активності співпраці зі студентською аудиторією (див.Рис.2)

Питання, що призвели до невдоволення освітою, включають відсутність належної практики та освітніх інновацій, крім того надмірну кількість «зайвих» предметів, які не стосуються основних. Найчастіше основними перешкодами для набуття студентами практичних навичок є погана якість проведення або повна відсутність виробничої практики. Немає сумнівів, що інтеграція цих елементів у систему навчання є поступовим рішенням. Однак подібні заходи навчання перешкоджають самим компаніям - у більшості випадків вони дуже неохоче приймають студентів і не поспішають домовлятися із ЗВО. Співробітники цих компаній не розуміють, що вони отримують, коли їм надається можливість робити безкоштовні виробничі практики, хоча роботодавці є найбільшими критиками закладів освіти та прихильниками ранньої реформи. Причиною може бути недостатній розвиток комунікації ЗВО та підприємств, а також відсутність в обох сторін досвіду кооперації при складанні навчальної програми.

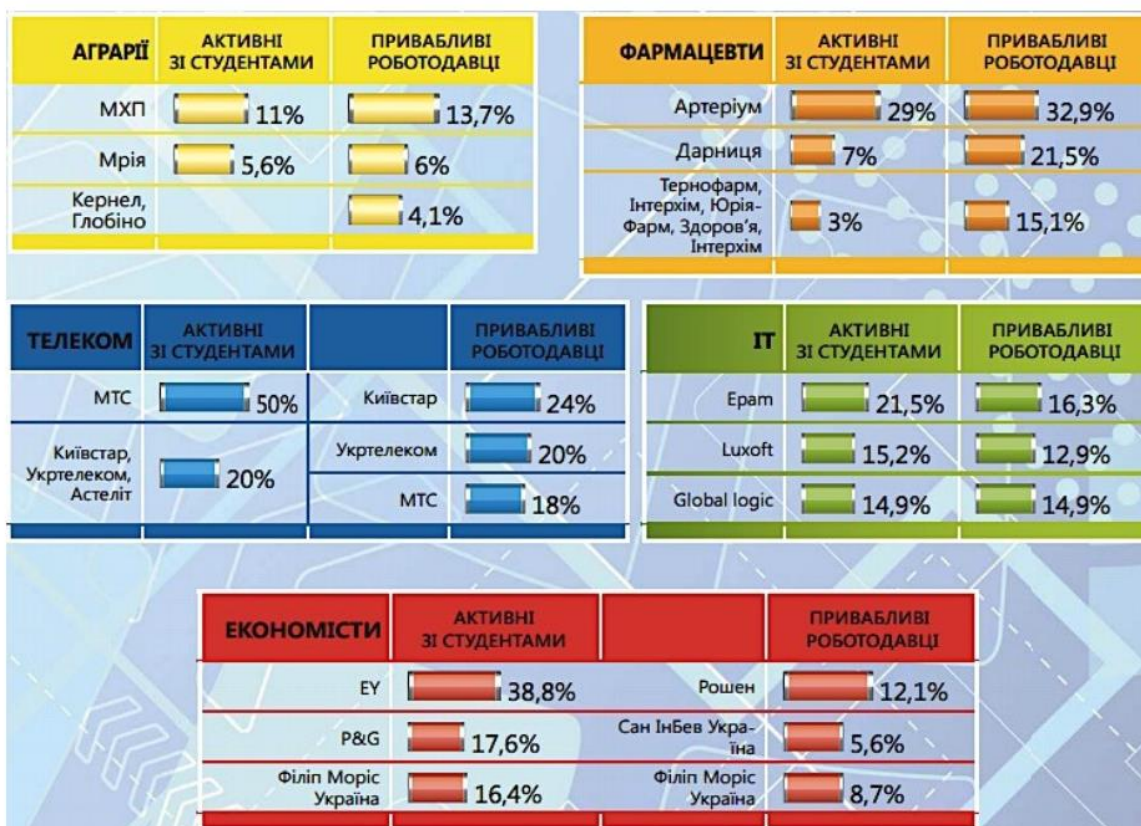

Рис.2. Показники активності співпраці компаній з університетами у сфері взаємодії зі студентами [2]

Краще не наголошувати на залученні ЗВО до корпоративної діяльності, а навпаки - підприємствам брати участь у роботі освітнього закладу через навчальний процес. Систематично наукові та педагогічні працівники стикаються з ситуацією коли необхідно для наочності або функціонування діяльнісного підходу в освіті використовувати ділові методи в освіті, а саме: продемонструвати теоретичну основу або знайти приклад для

певних навчальних завдань. Використання реальних або майже реальних даних у навчальних програмах є більш ефективним, ніж збір необхідної інформації.

Слід зазначити, що головну роль в ефективному проведенні виробничої практики студентів відіграє зацікавленість підприємця у стажуванні студентів, спробі інтегрувати їх до своєї організаційної структури. Доказами ж корисності таких заходів має бути успішний досвід актуалізації навчальної програми та іншої співпраці із ЗВО, а також чітко прописаний договір про організацію виробничої практики, укладений строком мінімум на 1 місяць. Враховуючи все вищесказане, напрямок роботи ЗВО з провідними фірмами або виробничими організаціями видається перспективним та зрозумілим. Звичайно, від конкретного ЗВО та підприємства залежить те, які саме правки будуть зроблені в освітній програмі. Такий індивідуальний підхід може здатися дещо розрізненим, проте якщо брати підприємства однієї й тієї ж галузі, то пропозиції по дисциплінах будуть схожими. Саме це і стало поштовхом для підготовки проекту нової форми здобуття освіти в Україні - концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти.

Дуальна форма здобуття освіти — це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємствах,

в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти [3]. Реалізація пілотних

проектів очікується в 2020 році, а створення кластерів дуальної освіти на базі конкурентоспроможних закладів освіти та заінтересованих роботодавців - у 2020-2023 роках. Рівноправне партнерство між роботодавцями, закладами освіти та здобувачами освіти покликане розвивати професійну освіту в Україні, оскільки ринок праці незадоволений нинішнім рівнем її якості. Тим не менш, як неодноразово зазначали представники української Асоціації представників легкої промисловості «Укрлегпром», підприємства легкої промисловості потребують спеціалістів різного фаху. Це обумовлює необхідність участі ЗВО України в процесі дуальної форми здобуття освіти.

Ефективний навчальний процес неможливо запровадити, якщо студенти не отримують досвіду роботи з необхідним прикладним програмним забезпеченням задля вирішення відповідних робочих задач; збору й обробки аналітичних даних на підприємстві за допомогою актуальної інструментарію, роботи з клієнтами та ведення необхідної звітності; зрозуміють шляхи вирішення завдань, що пов'язані з електронною комерцією і т.д. — на реальних прикладах, що ґрунтуються на алгоритмах виконання відповідних завдань на профільних підприємствах. Для імплементації ініціатив, що нададуть такі можливості здобувачам освіти, українським ЗВО потрібно також долучитися до майбутніх програм підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти.

Список літератури:

1. ТОВ «HeadHunter» Україна. Не за спеціальністю працює більше половини українців [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://kiev.hh.ua/article/14587>
2. GfK Ukraine (Проект) / Регіональне представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, Центр Нова Європа. - К.: GfK Ukraine, 2017. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/13874.pdf>
3. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 р. № 660р/ Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6602018p>

Петриковська Алла Анатоліївна, викладач,
ВСП «Рівненський коледж НУБіП України»

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

«Ми позбавляємо дітей майбутнього, якщо продовжуємо вчити сьогодні так, як вчили цьому вчора»

Джон Дью

Особистісне зростання - це позитивні зміни в особистості людини, які призводять до підвищення потенціалу.

Ст. Л. Леві: "Що таке особистісне зростання? Якщо у людини стає більше: - інтересів, а з тим і стимулів жити – змістового наповнення життя, - можливості аналізувати відрізняти одне від іншого, - можливості синтезувати - бачити зв'язки подій і явищ, розуміння людей (себе в тому числі), а з тим і можливості прощати, - внутрішньої свободи і незалежності, відповідальності, взятої на себе добровільно, - любові до світу і людей (до себе в тому числі), то це і означає, що людина росте особистісно".

А. Маслоу писав: "Учитель чи культура не створюють людину. Вони не насаджують в ньому здатність любити або бути цікавим, чи філософствувати, створювати символи, творити. Швидше вони дають можливість, сприяють, спонукають, допомагають тому, що існує в зародку, стати реальним і актуальним".

- Постійний розвиток.
- Розуміння себе та оточуючих.
- Прагнення до нових знань.
- Усвідомлення та аналіз помилок тощо.

Часто трапляється так, що між сучасними поколіннями з'являються певні непорозуміння. Для того, аби зрозуміти, чому це відбувається доцільно розглянути відому теорію поколінь.

Покоління Y та Z нові вимоги до освітнього процесу

Покоління X (1960-1981 роки народження):

Освітній тренд: рейтинг

1. Вмотивованість на результат
2. Робота (навчання) понад усе
3. Жорстка конкуренція серед своїх

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД X: покоління X застало педагогічні методи «Золотого століття» наукової освіти США, розвинені у відповідь на відставання в космічній «гонці» 50-х років: дуже добротні підручники, професійні журнали, науково-популярна література, лабораторні практикуми, щедre фінансування шкіл і університетів, підтримуване успіхами в підкоренні космосу, аж до висадки людини на Місяць. *Тренд:* Усе заради науки

Покоління Y (1982-2000 роки народження):

Освітній тренд: гейміфікація

1. Вмотивованість на цікаві проекти
2. Баланс між роботою та відпочинком
3. Кооперація заради досягнення мети

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД Y: освітній спад, що прийшовся на вік покоління Y, дуже влучно охарактеризував декан знаменитого Каліфорнійського технологічного інституту, Девід Гудстайн: «Правда полягає в тому, що якби фізична освіта була бізнесом, то ми б усі вже збанкрутували».

“The simple fact is, if teaching physics were a business, we would be filing for bankruptcy”. David Goodstein

У середині 90-х років однією з відповідей на небезпечний виклик, з урахуванням особливостей нового покоління учнів, стало включення в Національні освітні стандарти США Дослідницького підходу до наукової освіти (Inquiry Based Science Education, IBSE): широкий спектр позакласних творчих навчальних заходів, літні академічні табори, національні конкурси.

Успіх дослідницького підходу в реальних умовах сильно залежить від:
- кваліфікації і творчого потенціалу викладачів, що його здійснюють
- ступеня співпраці з університетами.

Покоління Z (2001-2012 роки народження):

Освітній тренд: повноправна участь

1. Вмотивованість на свої проекти та стартапи
2. Націленість на швидкий результат
3. Соціальна оцінка діяльності

Ось уже понад десятиліття темою дня в науковій освіті США є практика STEM освіти з його більшою орієнтацією на міждисциплінарність і прагматизм в сенсі подальшої науково-технічної кар'єри. Але поколінню Z треба більше – залучення до процесу!

Однією із форм здобуття освіти є **дуальна** форма, яка передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти з навчанням на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору про здійснення навчання за дуальною формою здобуття освіти.

Пілотний проект МОН

- 15.10.2019р. МОН оприлюднило наказ щодо запровадження пілотного проекту у закладах фахової передвищої освіти та вищої освіти за дуальною формою навчання.
- Цим наказом було затверджено перелік ЗВО для впровадження упродовж 2019-2023 рр. пілотного проекту з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти за обраними спеціальностями.

Сучасних здобувачів освіти важко уявити собі без гаджетів. Кожне заняття повинно бути урізноманітнено якомога більш сучаснішими технологіями, новими техніками подачі матеріалу як лекційного, так і практичного.

Один із варіантів - **інтерактивний робочий аркуш (ІРА)** - це цифровий засіб для організації викладача самостійної навчальної діяльності здобувачів освіти за допомогою хмарних сервісів і веб-інструментів.

Переваги ІРА: можливість багаторазового використання, вільне використання різних джерел інформації, публікація на власному сайті, блозі, розсилка по електронній пошті, можливість організації, групової роботи, роботи в парах, індивідуальної роботи, підвищення мотивації здобувачів освіти.

Дидактичні вимоги до створення ІРА: слід пам'ятати, що справа не тільки і не стільки в інструментах, а в тому методичному фундаменті, який закладається в створення ІРА. Необхідно чітко уявляти собі призначення даного освітнього засобу, дидактичні вимоги, що пред'являються до інтерактивного робочого аркуша.

Самостійна дидактична одиниця: це одна з основних вимог. Створюючи ІРА викладач повинен створити максимальні умови для досягнення освітніх цілей за даною темою. Необхідно переконатися, що на всіх етапах навчання здобувач освіти зможе не тільки самостійно вивчати зміст, а й перевіряти правильність своїх дій, можливість звернення, при необхідності, до викладача. Ні в якому разі метою ІРА не повинно бути запам'ятовування або повторення конкретного навчального матеріалу. Це ще один спосіб організації самостійної навчальної роботи.

Чітка структура: ІРА починається з лаконічної, але зрозумілої здобувачам освіти інструкції. Далі викладач повинен передбачити можливість активної роботи здобувача освіти з контентом:

- пошук,
- дослідження,
- введення власного тексту, власних даних, отриманих в ході дослідження.

Онлайн-сервіси для створення інформаційних робочих аркушів

Wizer дозволяє створювати і використовувати інтерактивні робочі листи:

- у дистанційному навчанні,
- для виконання здобувачами освіти в домашніх робіт,
- для ефективної роботи в аудиторії (класі) за комп'ютерами, на інтерактивній дошці (робота в групах, змішане, перевернуте навчання тощо).

Formative - ще один чудовий інструмент для створення IPA. Він дозволяє легко створювати різні типи опитувань, аудиторні й домашні завдання. Викладач створює завдання, призначає його здобувачам освіти, отримує в реальному часі результати і дає свої зауваження.

Classkick - це програма для створення IPA, яка дозволяє викладачеві контролювати роботу здобувачів освіти в режимі реального часу і забезпечувати швидкий зворотний зв'язок. Викладач розробляє заняття з редагованими слайдами, де здобувачі освіти можуть завершити роботу, користуючись тими ж інструментами малювання, вставки посилань, зображень та звуку.

Отже, чим більше ми вдосконалюємося шляхом внутрішніх борінь, позитивного мислення, пізнання нового, не боячись труднощів, тим ближче ми до особистісного зростання.

Список літератури

1. Маслоу А. Мотивация и личность. Перевод А. М. Татлыбаевой Abraham H. Maslow and Personaliti (2nd ed.) N. Y.: Harper & Row, 1970; СПб.: Евразия, 1999 Терминологическая правка В. Данченко К.: PSYLIB, 2004.
2. <https://learning.ua/blog/201711/teoriia-pokolin-x-y-z/>
3. <https://naurok.com.ua/journal>
4. http://psychologis.com.ua/lichnostnyy_rost.htm

Радик Алла Василівна, викладач,
ВП НУБіП України «Заліщицький аграрний
коледж ім. Є. Храпливого»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ БІОЛОГІЇ

В час стрімкого та бурхливого розвитку суспільства, технологій, фінансів та культури, сучасна людина і сама повинна розвиватися швидше. Їй необхідно мати більше знань, умінь і навичок, які б допомогли розширювати світогляд та давали б можливість крокувати впевнено поряд з швидким потоком науково-технічного прогресу. Бурхливі зміни торкнулись і сфери освіти.

На сучасному етапі розвитку освіти з усіх завдань, що стоять перед вищим навчальним закладом, основним є активізація навчально - пізнавальної активності студентів. А цього можна досягти лише завдяки постійному пошуку нових форм і методів навчання, які б сприяли загальному підвищенню якості засвоєння студентами теоретичного матеріалу, ефективності вивчення ними дисциплін.

Як і колись, навчальне заняття залишається основною та головною формою організації навчального процесу. І, звичайно ж, від того, як воно побудоване, чим насичене, наскільки активне, цікаве, залежить коефіцієнт корисної дії праці педагога. Заняття за трафаретом (опитування – виклад нового матеріалу – закріплення – завдання

додому) в спілкуванні з аудиторією виконує суто формальний характер. Завдання викладача полягає в розвитку глибокого інтересу й поваги до своєї дисципліни, до самої людини з її здатністю творчо мислити, творити, зробити все для того, щоб формування знань, умінь і навичок проходило не механічно.

Сьогодні перед викладачем стоїть складне завдання: потрібно не давати суму знань, а навчити студентів орієнтуватися в цілому світі, щоб вони могли застосувати свої знання на практиці. Викладач з «транслятора знань» перетворюється на «регулятора знань». І для розв'язання цих завдань викладач – «регулятор» повинен використовувати різноманітні інноваційні методи навчання.

При викладанні біології можна застосовувати різні інноваційні технології: проблемне навчання, технологію групової навчальної діяльності, ігрові технології навчання, проектне навчання, метод співпраці, технологію навчання як дослідження, комп'ютерні технології тощо.

На заняттях біології доцільно використовувати методіку проблемного підходу. Ставлячи перед студентом завдання (проблему) викладач таким чином зацікавлює його.

У створенні проблемних ситуацій слід використовувати такі способи:

а) поєднання навчальної інформації з життєвими фактами, явищами та особистого досвіду студентів;

б) використання навчальних і життєвих ситуацій. Такі ситуації виникають під час виконання студентами практичних завдань у навчальному закладі, вдома, під час спостереження за природою та ін. У цих випадках студенти самостійно підходять до висновків, які пробуджують у них інтерес до теоретичного обґрунтування виконаних практичних завдань;

в) постановка дослідницьких завдань;

г) спонукання студентів до порівняння, зіставлення, протиставлення фактів, явищ, правил, дій, внаслідок яких виникають проблемні ситуації.

Використання технології проблемного навчання, по-перше, забезпечує ґрунтовні результати навчання, оскільки здійснюється через розумове утруднення. Вирішуючи проблему, студент «включає» активні мисленнєві процеси, в результаті чого здобуті знання стають частиною власного досвіду, а значить усвідомлюються і запам'ятовуються надовго.

По-друге, проблемне навчання пробуджує в студентів бажання пізнавати, сприяє виникненню інтересу до того, що вивчається.

По-третє, використання технології проблемного навчання на заняттях сприяє формуванню в студентів умінь вирішувати життєві проблеми, знаходити вихід із нестандартної ситуації [2].

Із впровадженням у закладах освіти комп'ютерних технологій для педагогів відкрилися нові можливості, що дозволяють створити умови для творчого підходу до предмету, що вивчається. Одним із прикладів таких технологій, що мають багатий творчий потенціал, є метод проектів.

В основі проектної технології лежить розвиток пізнавальної та дослідницької діяльності студентів, уміння конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. На передній план виступає випереджальний розвиток самої людини як творчої особистості. Особливого значення набуває залучення студента до процесу пошуку. Цінною є співпраця між студентом та педагогом. Важливим є не лише результат, а й прогрес досягнення результату. Під час роботи над проектом педагог виконує функцію консультанта. Він допомагає студенту у пошуку інформації, координує процес роботи над проектом, підтримує та заохочує.

Проектування дозволяє формувати особистісні якості студентів, в першу чергу, вміння працювати в колективі, брати на себе і розділяти відповідальність за вибір, вирішувати питання, аналізувати результати дослідницької діяльності.

Метою і завданням проекту є створення чогось нового (технології, методики, продукту – посібника, плану, відеофільму, газети, доповіді, презентації тощо).

Робота над проектом підвищує інтерес до дисципліни що вивчається, поглиблює знання, спонукає до пошуку в дослідницькій роботі, залучає комп'ютерні технології, інтегрує в собі проблемний підхід, групову, дослідну, презентативну, пошукову форми роботи [1].

Згідно навчальної програми дисципліни «Біологія і екологія» студенти виконують ряд цікавих проектів.

Наведемо приклад. З теми «Біологічні основи здорового способу життя» студентам пропонується виконати навчальний проект «Особиста програма зміцнення здоров'я». Для цього студентам слід подати план дій з реалізації проекту, зокрема:

- Зібрати інформацію з обраної теми (газети, журнали, книги, довідники, відеоматеріали, засоби масової інформації, Інтернет ...) та відобразити складові здоров'я; взаємозв'язок організму людини з природним і соціальним оточенням; ознаки здоров'я; вплив основних природних і соціальних факторів та фізичної активності на здоров'я; правила здорового способу життя та безпечної для здоров'я поведінки; необхідність рухової активності, правила харчування, особистої гігієни, загартовування, дотримання розпорядку дня.
- Визначити проблеми з якими стикається в повсякденному житті кожен студент.
- Зробити добірку фотографій, малюнків, рекламних плакатів, антиреклами, листівок тощо з даної проблеми.
- Підібрати приклади позитивного й негативного досвіду в підтримці здорового способу життя.
- Проаналізувати зібрану інформацію, зробити висновки й винести свої пропозиції щодо рішення даної проблеми.
- Упорядкувати зібраний матеріал і створити мультимедійну презентацію (або у вигляді газети, плаката тощо).

Під час конференції чи семінару відбувається захист проекту. Після захисту в аудиторії проходить жваве обговорення теми проекту. Студенти задають один одному цікаві питання.

Використання проектних технологій при вивченні біології розширює кругозір студента, відкриває широкі можливості для розвитку його творчого потенціалу.

Під час вивчення біології ефективно використовувати технологію навчання у співпраці. Головна ідея навчання у співпраці - вчитися разом, а не просто щось виконувати разом! Практика показує, що разом навчатися не тільки легше і цікавіше, але і значно ефективніше.

Цей метод близький до попереднього, відміна полягає у тому, що викладач не може передбачити результату обговорення і керувати навчальним процесом безпосередньо, тому цей метод вимагає ретельної підготовки і чіткої організації та розподілу повноважень студентів. Досить ефективно використовувати цей метод на лабораторних та практичних роботах, які виконуються невеликими групами, коли кожен студент може бути інструктором і керівником групи, а решта - його співробітники, при цьому на кінцевий результат виконання роботи впливає робота кожного студента бригади, а не лише лідера, тому в групі існує зацікавленість працювати якісно.

Програма біології дуже складна. Наприклад, на одному занятті студентам необхідно опрацювати й запам'ятати від 5 до 15 нових біологічних термінів. Використовуючи загальні поради: Запам'ятай! Зазубри! Напружся під час пригадування! Повтори багато разів! та інші необхідного результату не приносять. Набагато більше інформації можна запам'ятати, до речі, безпомилково й без зусиль, якщо вона сприймається через інсценування, уяву, фантазію, творчість. Саме це вміння фантазувати напрацьовує тренінгова технологія української «школи ейдетики», в якій

використовується авторська методика Ігоря Матюгіна. Тому при поясненні матеріалу на заняттях біології доцільним і цікавим є використання асоціацій, порівнянь, аналогій, образів, знаків, малюнків тощо.

Біологія є одним з тих навчальних предметів, що дає багатий матеріал для відпрацювання найрізноманітніших методів і прийомів роботи з інформацією. Викладання біології пов'язане з використанням великого обсягу різноманітної інформації, що робить застосування комп'ютерної техніки особливо ефективним, оскільки дозволяє дуже швидко опрацювати цю інформацію і представити її у вигляді у вигляді таблиць, схем, діаграм, визначити залежність між різними об'єктами і явищами, будовою та функціями.

Ефективність навчання з використанням комп'ютерів пояснюється значним унаочненням програмного матеріалу, що дозволяє краще зрозуміти та засвоїти абстрактні поняття, сформувані практичні вміння та навички.

Напрями використання інформаційних комп'ютерних технологій в процесі навчання біології найрізноманітніші: демонстрація природних об'єктів, процесів та явищ; демонстрація таблиць, схем, інтерактивних моделей; проведення практичних робіт; створення і показ презентацій, слайд-шоу; використання хмарних технологій, стрічок часу; проектна діяльність; науково-дослідницька робота.

Особливе місце під час вивчення біології займають мультимедійні презентації.

Презентації - це набір послідовно змінюючих одна одну сторінок - слайдів, на кожній з яких можна розмістити будь - який текст, малюнки, схеми, відеофрагменти, анімацію, використовуючи при цьому різні елементи оформлення. Вони не вимагають особливої підготовки викладачів чи студентів та активно залучають останніх до співпраці.

Застосовуючи на заняттях біології мультимедійні технології можна демонструвати: мікросвіт клітини; ріст і розвиток організмів, еволюцію живих систем, розвиток життя на Землі, тобто за короткий час можна демонструвати процеси, які проходять упродовж місяців, років чи століть; проводити практичні та лабораторні роботи. Досвід роботи показує, що використання інформаційно-комунікативних технологій на заняттях біології сприяє активізації творчої пізнавальної діяльності студентів, підвищує ефективність навчально-виховного процесу.

Отже, використання інноваційних технологій роблять процес навчання більш творчим.

При цьому навчання характеризується високою ефективністю, результативністю, супроводжується підвищеним інтересом, одержані знання відрізняються глибиною та міцністю. На заняттях з використання інноваційних методів оптимізм зароджується навіть у найменш зацікавлених навчанням студентів. На таких заняттях немає ні «глядачів», ні «акторів», усі є учасниками процесу навчання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Новолокова Н. П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Н. П. Новолокова. – Х.: “Основа”, 2012. – 176 с.
2. Остапчук О. Інноваційний розвиток педагогічних систем в умовах модернізації освіти //Директор школи, ліцею, гімназії. - 2003. - № 5-6. - С. 153-161.
3. Пометун та інші. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. – метод. Посіб. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред.. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192с. : іл.

Цикалюк Юрій Олексійович,

кандидат технічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Мирогощанського аграрного коледжу

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ В МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Метою статті є визначення поняття «Електронний підручник», його структурної організації, висвітлення питань, пов'язаних з особливостями його застосування у навчальному процесі, проаналізувати переваги та недоліки його використання.

Комп'ютерна техніка уже давно проникла і використовується в усіх сферах нашого життя. Використання комп'ютерних програм при вивченні нового матеріалу, тренуванні для набуття умінь та навичок, застосуванні інформаційних технологій при здійсненні контролю за рівнем знань є невід'ємною складовою сучасного уроку. В сучасній освіті все більшої популярності набувають інформаційні технології. Учасники навчально-виховного процесу мають великі сподівання, що інформатизація дозволить освіті нашої країни піднятися на новий рівень, вдосконалитися, стати ефективнішою. Але досі немає єдиної точки зору на роль електронних засобів, зокрема електронного підручника, в навчальному процесі.

Відповідно до вимог Державної програми з інформатизації загальноосвітніх шкіл, позашкільних та вищих навчальних закладів про обов'язкове підключення комп'ютерного мультимедійного класу кожної загальноосвітньої школи до Інтернету важливо значення набуває процес формування відповідних навичок роботи з новітніми інформаційно-комунікативними технологіями. Одним із головних завдань освіти в сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства є завдання навчити студентів, працювати з новітніми інформаційними та комунікативними технологіями, тому виникає потреба в розробці і впровадженні в навчальний процес комп'ютерної техніки, електронних посібників та підручників. Завдяки інформатизації навчального процесу з'являються можливості інтенсифікації спілкування вчителя і студента, врахування індивідуальних особливостей їх розвитку, формування творчих здібностей.

Важливим напрямом удосконалення сучасної освіти є її інформатизація, що забезпечує реалізацію психолого-педагогічних цілей і завдань навчання та виховання. Створення навчально-методичних комплексів для студентів з предметів створює передумови для вирішення, багатьох проблем організації навчально-пізнавальної діяльності. Одним із важливих напрямів запровадження нових інформаційних технологій в сьогоденній загальноосвітній школі є створення електронних посібників і підручників.

За останнє десятиріччя у теорії та практиці педагогічної освіти широко застосовуються поняття „електронний курс”, „електронне видання”, „навчальний продукт”, „педагогічний програмний засіб” (ППЗ), „електронний підручник” тощо.

Застосування мультимедійних засобів на заняттях дозволяє підвищити не тільки інтерес до майбутньої спеціальності, але і успішність по даній дисципліні. Навчальні комп'ютерні програми і електронні підручники дають можливість кожному студенту незалежно від рівня його підготовки брати активну участь у навчальному процесі, індивідуалізувати свій процес навчання, здійснювати самоконтроль. Бути не пасивним спостерігачем, а активно одержувати знання і оцінювати свої можливості. Електронний підручник має сучасний дизайн і відповідає ергономічним вимогам до комп'ютерних засобів навчання. Перше, це можливість включати в них сучасні (у тому числі мультимедійні) способи подання інформації, у вигляді навчальних програм, що використовують у тому числі засоби анімації. Друге, можливість включати інтерактивні засоби контролю знань для перевірки, у тому числі і для самоперевірки, і третє, при сьогоденньому складному стані з підручниками, електронну версію легко "скинути" на

диск або флешку і користуватися ним на домашньому комп'ютері. Якщо при цьому підручник покласти на сервер, то до нього може бути забезпечений необмежений доступ.

Так, різні автори дають різні назви деяким видам електронних засобів навчального призначення, а також пропонують означення деяких з цих термінів [1, 51]. Найбільша неоднозначність спостерігається при трактуванні поняття електронного підручника. Деякі автори розглядають електронні підручники як комплекс друкованої і електронної книги взаємодоповнюючий один одного.

Отже, електронний підручник – це автоматизована навчальна система, що містить у собі дидактичні, методичні й інформаційно-довідкові матеріали, а також програмне Особливості розробки й використання електронних освітніх ресурсів забезпечення, що дозволяє комплексно використовувати їх для самостійного здобуття та контролю знань [2]. Під електронним підручником розуміють комплексний засіб навчання, який структурує за допомогою комп'ютерних засобів навчальний матеріал для організації різних видів самостійної роботи і контролю досягнень тих, хто навчається. Студенти, що навчаються дистанційно, більшу частину навчальної роботи виконують самостійно, знаходячись на значній відстані від викладача. Взаємодія між ними існує тільки опосередкована, з використанням інформаційних засобів. Виходячи з цього, електронний підручник для студентів, що навчаються дистанційно, має поєднувати у собі більш широкі функції і містити більше засобів активізації пізнання, ніж традиційний друкований підручник. Зміст, структура та форма електронного підручника повинні враховувати відірваність студента не тільки від викладачів та однокурсників, але часто й від культурних центрів, великих бібліотек.

Електронні підручники стають не додатковим, а провідним засобом на багатьох етапах навчального процесу, звільняючи викладача від механічної репродуктивної роботи, дозволяють змінити процес викладання з урахуванням досягнень певної галузі, надаючи йому нові можливості для творчого пошуку змісту, методів, засобів роботи зі студентами.

Підручник, як електронний так і друкарський, мають загальні ознаки, а саме: 1) навчальний матеріал викладається з певної галузі знань; 2) цей матеріал викладений на сучасному рівні досягнень науки і культури; 3) матеріал в підручниках викладається систематично, тобто є цілим завершеним твором, що складається з багатьох елементів, що мають смислові відношення і зв'язки між собою, які забезпечують цілісність підручника. Електронні підручники мають істотні відмінності від паперових через можливості сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій. В електронних підручниках подання навчального матеріалу, його структурних компонентів мають суттєво відрізнятися від традиційних підручників, причому зміст матеріалу має доповнювати традиційний друкований підручник, а не повністю його дублювати [2]. Електронний підручник покликаний не замінити друкований посібник, а доповнити його за рахунок подання навчального матеріалу в іншому вигляді – за допомогою акцентів на ключових поняттях, тез та опорних схем, використання інтерактивних завдань, великої кількості мультимедійного ілюстративного матеріалу [3, 47].

Виходячи з аналізу структури комп'ютерного підручника та його дидактичних функцій, можна виділити його основні особливості, які формують переваги його використання в учбовому процесі. Кожен друкарський підручник розрахований на певний початковий рівень підготовки студентів і передбачає кінцевий рівень навчання, а електронний підручник може містити матеріал декількох рівнів складності. У електронному підручнику наочність викладу матеріалу вища, ніж у друкарському. Він містить не тільки текстову й графічну інформацію, а й звукові- та відеофрагменти, що дозволяє індивідуалізувати навчання і, на відміну від звичайного (друкованого) підручника, наділений інтерактивними можливостями. Основна перевага електронного підручника в порівнянні з друкованим підручником – це можливість інтерактивної взаємодії між користувачем і компонентами підручника. Інтерактивність електронного

підручника полягає у представленні інформації у формі, яка сприяє діалогу студента та комп'ютера. Використання принципу інтерактивності дозволяє студентам прямо включитися у тему, залучити їх до активної роботи, спрямувати на самостійне оволодіння знаннями з предметів, надавати необхідну інформацію за запитами. Електронний підручник побудований за багаторівневим принципом і передбачає розгляд навчального матеріалу за рівнями, тобто використовується диференційований підхід, відкривається можливість кожному з студентів навчатись за обраним рівнем. Гіпертекстовий електронний підручник має ієрархічну структуру, яку можна представити у вигляді «дерева». Ще одна перевага електронного підручника полягає у забезпеченні зворотного зв'язку зі студентом. Цей зв'язок досягається завдяки інтерактивному характеру взаємодії студента із середовищем комп'ютерного підручника і наявності автоматичної системи діагностики знань. Для студента це створює умови для ефективного самонавчання, самоконтролю, сприяє підвищенню його пізнавальної активності та мотивації. В електронному підручнику обов'язковим елементом є пошукова система, за допомогою якої стає можливим аналіз змісту книги, пошук необхідних відомостей за ключовими словами, система гіперпосилань по елементах підручника, що забезпечує практично миттєве знаходження потрібного фрагменту тексту, а також гіперпосилання на інші електронні підручники, довідники та необхідні інформаційні ресурси Інтернету. Доступність електронного підручника вища, ніж у друкарських. Електронні підручники є відкритими системами, тобто їх можна доповнювати, змінювати, модифікувати, а матеріал підручника доступний для копіювання та виведення на друк.

Як засвідчує досвід роботи шкіл, практичних працівників на сьогодні більшість електронних підручників, що використовуються в навчальному процесі – це копії традиційних підручників виготовлених на нових носіях. Аналіз дослідження даної проблематики дає підстави стверджувати про неоднозначність трактування поняття „електронний підручник”. Загалом, спільною ознакою даного підручника є навчальний матеріал, що міститься на електронних носіях у вигляді тексту, малюнків, таблиць, портретів, схем, карт тощо та методичних матеріалів до них. Головним критерієм надання даному засобу навчання статусу підручника має бути не носій інформації ряду, а дотримання в його змісті і конструкції ряду педагогічних вимог. Створення і визначення педагогічної ефективності електронних підручників присвячено чимало досліджень. Більшість підходів до визначення сутності підручника і основних вимог акцентуються на загальнопедагогічних, структурних, змістових, фізіологічних, оздоблювальних та інших аспектах.

Розглянемо недоліки електронних підручників. Більшість програмних засобів передбачають подання матеріалу у вигляді тексту, що дублює друковані засоби навчання, однак сприйняття тексту з екрану менш зручне та ефективне, ніж читання книги. Форми контролю, які реалізуються з використанням інформаційно-комунікативних технологій, зменшують час живого спілкування, це може призвести до збіднення словникового запасу згортання соціальних контактів, скорочення практики соціальної взаємодії і спілкування, індивідуалізм [2]. Також до недоліків існуючих у цей час електронних підручників можна віднести: необхідність наявності електронного носія з відповідним програмним забезпеченням і хорошим монітором; великий рівень трудовитрат при їх створенні та ін.

Однак, незважаючи на всі вище описані проблеми застосування електронних підручників як ефективного засобу підвищення якості освіти на заняттях безперечна. Аналіз структурної організації, дидактичних функцій, переваг застосування та особливостей електронних підручників дозволяють зробити висновок про те, що вони є ефективним засобом навчання, впливають на особистісний розвиток студента, його якісну підготовку, сприяють підвищенню рівня зацікавленості студентів. Використання електронного підручника у навчальному процесі забезпечує: розвиток творчого, інтуїтивного мислення; естетичне виховання за рахунок використання можливостей

графіки, мультимедіа; розвиток комунікативних здібностей; формування умінь приймати оптимальне рішення; формування інформаційної компетентності і інформаційної культури. Електронні підручники не тільки сприяють навчанню студентів, що само по собі значимо, але і відкривають перед студентами можливості використання інформаційних технологій.

Зважаючи на усі «за» і «проти», можна зробити висновок, що електронні підручники мають свою специфіку, сприяють вирішенню ряду проблем під час роботи студентів з навчальною інформацією. Проте, на нашу думку, електронний підручник може бути швидше доповненням до інших засобів навчання, а не замінити їх повністю.

Література

1. Фіголь Н. Структура електронного навчального видання // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 7. – С. 29–31.2.
2. Козлакова Г.О. Інформаційно-програмне забезпечення дистанційної освіти: зарубіжний і вітчизняний досвід: Монографія. – К.: ВЦ „Просвіта”, 2002. – 230 с.
3. В. П. Вембер // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С. Д. – Т. VIII, Вип. 6. – К., 2009. – С. 43–51.
4. Левшин М.М. Особистісна зорієнтованість дидактико-методичних комплексів для ВНЗ. // Вища освіта України. – 2005. – №2. – С.27-33

Шаперчук Степан Віталійович, викладач
будівельних дисциплін,
ВСП «РК НУБіП України»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРИ ВИКЛАДАННІ БУДІВЕЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану. Слово «інновація» має багатомірне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації. Інновації класифікують за об'єктом впливу (педагогічні, психологічні, організаційно-управлінські), рівнем поширення (системно-методологічні та локально-технологічні) та інноваційним потенціалом нового (радикальні, модифікаційні, комбінаторні).

Сьогодні у ВНЗ України широко використовується рейтингова система контролю організації навчального процесу й оцінки знань здобувачів освіти. Головна мета впровадження рейтингової системи оцінювання знань здобувачів освіти – поліпшення якості навчання шляхом активізації навчальної діяльності, стимулювання активної самостійної роботи здобувачів освіти, підвищення об'єктивності оцінки знань, виявлення індивідуальних здібностей здобувачів освіти, а також створення умов для здорової конкуренції, націленої на здобуття більш високого місця у рейтинговому списку групи, спеціальності, відділення.

В умовах зростання обсягів інформації з багатьох галузей науки, техніки та технології, кардинальних змін у соціальній сфері, висунення високих професійних вимог до майбутніх педагогів необхідно інтенсифікувати процес навчання, створити умови для підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів, використовуючи новітні технології і методики навчання.

Досить високі вимоги ставляться перед викладачами, які викладають будівельні дисципліни, що мають великий обсяг переробки наукової інформації. Здобувачеві освіти досить важко засвоїти точні дисципліни самостійно, необхідно викладачеві бути досить підготовленим, мати відповідну базу у навчально-методичному комплексі.

Для здобувачів освіти є важливим швидкість і якість виконувати розрахунки, виконувати перевірки результатів, швидко виключати помилки в розрахунках, якщо вони присутні.

Проблема керування якістю будівельно-монтажних робіт тісно пов'язана із завданням підвищення якості і надійності геодезичних вимірювань та математичних розрахунків. Від результатів вимірювань та математичних розрахунків в будівництві залежить якість будівельної продукції. Для прийняття обґрунтованих рішень в будівельному виробництві потрібні висококваліфіковані працівники та сучасні високоякісні знаряддя праці.

Складність і великі розміри сучасних споруд, розмаїття і висока вартість будівельних матеріалів, різке скорочення термінів будівництва підвищили вимоги до якості проектної документації, а також технічної й економічної обґрунтованості прийнятих проектних рішень. На відміну від практики минулих років, коли між закінченням проекту і початком будівництва, як правило, лежав значний часовий інтервал, протягом якого кожен більш-менш серйозний проект проходив через безліч експертиз і погоджень, зараз процеси проектування й будівництва йдуть практично паралельно.

У теперішніх умовах інженер-проектувальник повинен досконало володіти прогресивними методами проектування, у тому числі знати і вміти використовувати у своїй практичній діяльності сучасні інформаційні технології. Програмне забезпечення різного призначення, бази даних, засоби обчислювальної техніки і зв'язку використовуються на всіх етапах життєвого циклу будинків і споруджень – від архітектурного задуму й проектування до експлуатації готового об'єкта.

Активно використовуються в проектній практиці розрахункові і розрахунково-аналітичні програми. З їхньою допомогою виконуються, наприклад, розрахунки на міцність відповідальних споруд, а також більшість перевірочних і розрахункових процедур при проектуванні елементів конструкцій. Основною перевагою таких програм є можливість виконання повного набору перевірок характеристик конструкції на відповідність діючим нормам проектування.

Таким чином, сучасне програмне забезпечення реалізує найновіші методи проектування, засновані на поєднанні накопиченого досвіду, що міститься у традиційній конструктивній формі, із можливістю глибокого аналізу цих конструктивних рішень. Крім того, воно може бути використано в режимі реального часу, коли проектувальник негайно перевіряє свій задум і має можливість оперативного прийняття відповідних рішень.

Навчити майбутнього фахівця таким методам роботи є дуже важливою частиною професійної підготовки. При цьому навчання доцільно будувати на базі сучасних програмних розробок, які широко використовуються у проектній практиці.

При виконанні будівельно-монтажних робіт інженери, виконробы та робітники працюють на початку будівництва, впродовж та при виконанні оздоблювальних робіт геодезичними приладами та інструментами. Не можна уявити будівництво без використання геодезичних приладів та інструментів. При проектуванні будівель і споруд, виконання проекту організації будівництва, проекту виконання робіт треба вирішувати ряд геодезичних задач. У підготовчий період будівництва необхідно виконувати ряд геодезичних задач по виносу проекту в натуру. Звичайно для виконання цих робіт треба підготовлені кадри. Крім теоретичної підготовки необхідно пройти практичну підготовку.

Для зручності при розв'язуванні геодезичних задач розроблені геодезичні прикладні комп'ютерні програми, які дають змогу побачити послідовність, хід розрахунків з відповідною точністю отриманих результатів. У прикладних програмах є

графічні креслення, малюнки та пояснення для виконання розрахунків. Комп'ютерна програма дає можливість здобувачу освіти уявити хід і послідовність виконання поставленої задачі. При виконанні розрахунків вручну також можна використати програми для перевірки результатів або визначити швидко помилку в розрахунках.

Для того, щоб підготувати сучасного конкурентоздатного фахівця необхідно використовувати чим більше прикладних комп'ютерних програм, які повинні обробляти математичні дані, бути наочними, мати в собі базу готових розв'язків по кожному варіанту. Навчальні комп'ютерні програми дають змогу: скоротити термін часу на перевірку виконаних завдань здобувачами освіти; дають можливість якісно оцінити знання здобувачів освіти; виключають плагіат здобувачів освіти; виключають непорозуміння між викладачем і здобувачем освіти; звичайно їх також можна застосовувати і на виробництві.

Сучасний технік-будівельник та інженер повинен вміти використовувати, шукати, зберігати, обробляти, представляти та переробляти інформацію, займатися проектною діяльністю. Вміти перетворювати інформацію з її первісної форми (вхідні та довідкові дані, відомості про аналогічні об'єкти, будівельні норми і т. п.) у форму проектною документації, яка є особливим різновидом представлення інформації про конкретний будівельний об'єкт.

Щоб навчитися використовувати нові інформаційні технології потрібно пройти нелегкий тернистий курс навчання, багато самостійно працювати. Вивчення комп'ютерних технологій дає можливість застосовувати знання і вміння при виконанні практичних та лабораторних робіт, проходженні навчальних практик, виконанні курсових робіт і проектів також дипломного проекту, використовувати свій досвід в майбутній професійній діяльності.

Інформаційні технології дають можливість поєднувати в одному занятті велику кількість різних завдань і залучати до їх розв'язання всіх студентів. Кожний студент відчуває себе повноправним учасником навчального процесу, підвищується його самооцінка, а, отже, і зростає якість навчання.

Основними завданнями підготовки сучасного техника-будівельника є адаптація здобувача освіти до сучасних умов ринку праці – це вміння встановлювати системне програмне забезпечення, користуватися комп'ютерною мережею, системами обробки текстових документів, системами обробки електронних таблиць, системами розробки презентації, системами комп'ютерної графіки і інші, використовувати прикладні комп'ютерні програми при розробці проектів виконання робіт, тобто надання йому необхідних теоретичних та практичних знань і вмінь у подальшій його трудовій діяльності.

У ВСП «РК НУБіП України» на технічному відділенні викладачі багато уваги приділяють новим формам навчання, а саме застосування інформатики при вивченні будівельних дисциплін. Викладачі самостійно створюють програмні комплекси для проведення лабораторних, практичних занять, проходження навчальних практик, для виконання курсових та дипломних проектів.

Застосування нових інформаційних технологій: полегшує роботу викладача, розширює його можливості, спонукає до творчого пошуку, зменшує обсяг «паперової рутинної роботи», тим самим звільняючи більше вільного часу для удосконалення педагогічної майстерності.

Комп'ютерні програми – важливий навчальний засіб, який можна використовувати на всіх етапах заняття як унаочнення інформації, проведення досліджень, перевірки знань, умінь і навичок здобувачів освіти, мотивації навчальної діяльності, виховання інтересу до вивчення дисципліни і т.д.

Прикладні комп'ютерні програми використовуються при вивченні дисциплін «Технологія і організація будівельного виробництва», «Інженерна геодезія», «Основи розрахунку будівельних конструкцій».

Створення та використання прикладних комп'ютерних програм з будівельних дисциплін відкриває викладачу широкі можливості для творчої діяльності. Представлений матеріал є інноваційним сценарієм заняття. Здобувачі освіти зацікавлені самостійно працювати, отримувати точні результати розрахунків. У випадку коли здобувач освіти зробив помилку застосування ЕОМ в поставленій задачі дає змогу швидко знайти і виправити неправильне рішення.

На сучасних умовах розвитку суспільства будівельні організації забезпечені новітніми приладами і устаткуванням, які вимагають від виконавця високої фахової підготовки. Методика роботи з новітніми приладами забезпечує високу точність і продуктивність праці. Інноваційні технології внесли значні зміни в технологічний процес інженерно-геодезичних вишукувань.

Інженер будівельник повинен володіти традиційними методами геодезичних вимірювань та систематично використовувати новітні геодезичні прилади і технології.

У комплексі програмного забезпечення вдало систематизовані і розглянуті питання загальних відомостей з геодезії, найбільш поширені геодезичні задачі, робота з ними на майданчику. Відверто викладена методика розрахунків планового і висотного геодезичного обґрунтування. Приведені найпростіші геодезичні схеми, які забезпечують найкраще уявлення про хід виконання поставлених перед здобувачами освіти завдань. Швидкого та якісного обчислення машиною результатів, значно прискорює виконання практичних завдань та дає змогу швидко визначити випадкові помилки.

Для використання прикладних комп'ютерних програм викладачі коледжу розробили інструкції та робочі зошити в яких приведено алгоритмічні розрахунки.

Під час виконання дипломного проекту важливим чинником є застосування і використанні інформаційних технологій. Здобувачі освіти, які використовують при виконанні курсових і дипломних проектах ЕОМ мають можливість при захисті своїх робіт отримати найкращу оцінку.

У процесі дипломного проектування важливо не тільки застосування новітніх технологій при вирішенні будівельних завдань, а й те, наскільки їх використання реалізує досягнення мети здобувачем освіти, його самоствердження, прагнення до постійного самовдосконалення.

Отже, інформатизація навчального процесу при виконанні практичних завдань з організації будівництва передбачає поетапне, поступове впровадження в пізнавальний процес інформаційних методів та засобів навчання, раціональне поєднання традиційних методів з сучасними інформаційними технологіями, що зрештою приводить до поліпшення результатів навчання.

Список літератури

1. Бордовская Н. В. Педагогика / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб. : Питер, 2001.
2. Волкова П. Педагогика : посіб. / П. Волкова. – К. : “Академія”, 2001.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : „Академвидав”, 2004. – 352 с.
4. Дубровский В. Я. Проблемы системного инженерного психологического проектирования / В. Я. Дубровский, Л. П. Щедровицкий. – М., 1995.
5. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

